

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

PROJECT EVALUATION ON
BUDDHIST ORIENTED SCHOOL OF WAT YAIBANBOR SCHOOL (BANBORRATS
ADONBUMRUNG)

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Education (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Department of Educational Administration

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2020

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)
โดย	ปิยะภา ใจเชื้อสมบูรณ์
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา แผนก ข ระดับปริญญาโท
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

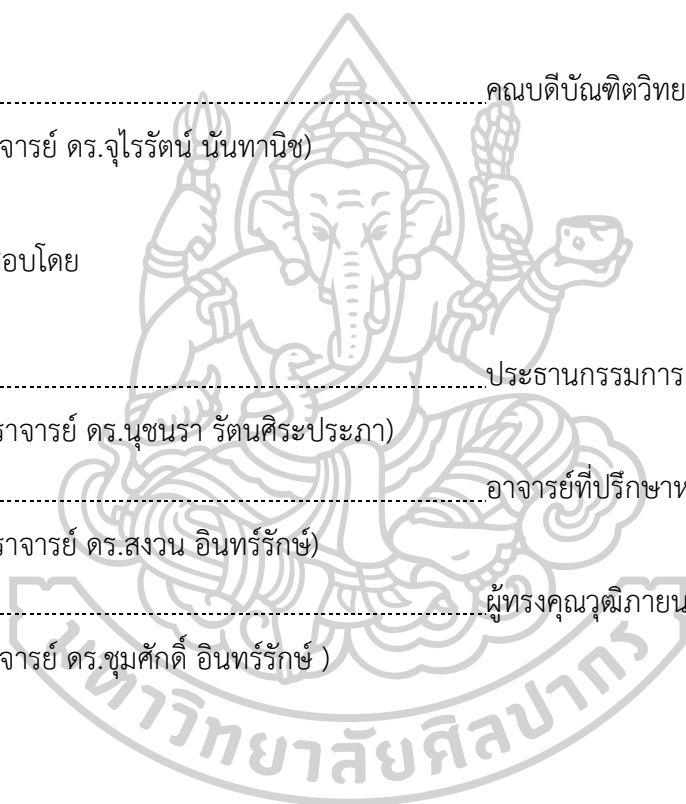
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนรา รัตนศิริประภา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์)

61252331 : การบริหารการศึกษา แผน ข ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : การประเมินโครงการ, โรงเรียนวิถิพุทธ

นางสาว พิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์: การประเมินโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สงวน อินทร์รักษ์

การประเมินโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ผลการประเมินสภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 2) ผลการประเมินความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 3) ผลการประเมินกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 4) ผลการประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยใช้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู จำนวน 33 คน ยกเว้นผู้วิจัย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จำนวน 248 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 294 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการประเมินโครงการพบว่า

1. การประเมินโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับ ค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ตามลำดับ
2. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นการประเมินโครงการโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 แนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเป็นโรงเรียนวิถิพุทธ คือมีการกำหนดหลักการในการปฏิบัติงาน มีการบริหารงานแบบ “บวร” 2) โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยากเข้ามาเรียนรู้ ส่งผลให้การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนเกิดประสิทธิผล 3) โรงเรียนมีการนิเทศติดตาม การปฏิบัติงาน มีการแนะนำ ช่วยเหลือและสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง บอกรายงานอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยร่วมกันหาทางแก้ไข 4) โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแผนและระยะเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการรายงานผลและเผยแพร่การดำเนินงานของโครงการ 5) โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบตามความถนัดความสามารถ มีการให้การสนับสนุน ปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้สอดคล้อง กับโรงเรียนวิถิพุทธ โดยให้เข้ารับการพัฒนาตามโอกาส เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง

61252331 : Major (EDUCATIONAL ADMINISTRATION)

Keyword : Project evaluation, BUDDHIST ORIENTED SCHOOL

MISS PIYAPA JAISUESOMBOON : PROJECT EVALUATION ON
BUDDHIST ORIENTED SCHOOL OF WAT YAIBANBOR SCHOOL (BANBORRATSADONBUM
RUNG) THESIS ADVISOR : SANGAUN INRAK, Ph.D.

This project evaluation It is intended to know 1) the results of the environmental assessment of the buddhist way school project of Wat Yai Ban Bo School (Ban Borrason Bamrung) 2) the results of the preliminary readiness assessment of the Buddhist way school project of Wat Yai Ban Bo School (Ban Borrason Bamrung) 3) the results of the evaluation of the buddhist school project process of Wat Yai Ban Bo School (Ban Borrason Bamrung) 4) the results of productivity evaluation of the buddhist way school project of Wat Yai Ban Bo School (Ban Borrason Bamrung) and 5) suggestions for the development of the buddhist way school project of Wat Yai Ban Bo School (Ban Borrason Bamrung) By using teacher civil service and educational personnel of Wat Yai Ban Bo School Consisting of 33 school director teachers, except the researcher. The basic education institution committee consisted of 13 students and 248 students of Wat Yai Ban Bo School, totaling 294 people. The instrument used in this research was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, arithmetic mean. Standard deviation and content analysis

The results of the research showed that

1. Suggestions and opinions for the evaluation of the Buddhist Way School of Wat Yai Ban Bo School (Ban Bo Ratsadon Bamrung) Office of Samut Sakhon Primary Educational Service Area Which is divided into 5 ways as follows 1) The school prepares to be a Buddhist school Which is to specify the principles of operation The administration is "Bowon". 2) The school has various teaching and learning elements that encourage students to want to learn. Resulting in the effectiveness of the Buddhist School School project. 3) The school has supervision and supervision The operation has recommendations, help and support. Continuously exchange and learning each other Identify problems and obstacles occurring by jointly finding solutions. 4) The school has systematic learning management There is a clear plan and evaluation period. There are reports and results of the project implementation. 5) The school encourages teachers. Educational personnel With continuous self-development Assignments are assigned to responsibility according to the aptitude, ability, and support. Improve activities to be consistent With the Buddhist way school By providing training according to opportunity In order to use the knowledge gained from the training to continuously improve work.

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)” สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างสูง ในการให้คำปรึกษาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์ อาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นุชนรา รัตนศิริประภา ประธานกรรมการตรวจสอบการค้นคว้าอิสระ และ รองศาสตราจารย์ ดร. ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ด้านการบริหารการศึกษาให้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ นางสาวลักษณีย์ เยี่ยมสวัสดิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) คณะครู และคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามรวมทั้งอำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ และให้กำลังใจในการจัดรูปเล่มการค้นคว้าอิสระ

ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัว เพื่อนร่วมงานทุกท่าน ตลอดจนเพื่อนสาขาการบริหารการศึกษา ปริญญาโท รุ่น 37/1 และ 37/2 มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกคนที่ให้กำลังใจ คำปรึกษา และความช่วยเหลือเสมอมา ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์

คุณความดีและคุณประโยชน์อันเกิดจากงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่บิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ อบรมสั่งสอน จนทำให้การค้นคว้าอิสระเล่มนี้ เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี

พิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	3
ปัญหาของการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ของการประเมิน.....	6
ข้อคำถามของการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการประเมิน.....	7
ขอบเขตของการวิจัย	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	13
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
การประเมินโครงการ.....	16
ความหมายของการประเมิน.....	17
ความหมายของโครงการ.....	18
ความหมายของการประเมินโครงการ.....	20
วัตถุประสงค์และความสำคัญของการประเมินโครงการ.....	21
ประเภทของการประเมินโครงการ.....	23

รูปแบบของการประเมินโครงการ.....	29
การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้าง	52
การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ.....	52
การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ	52
การประเมินปัจจัยเบื้องต้น/ตัวป้อน	52
การประเมินกระบวนการ	52
การประเมินผลผลิต.....	52
การตัดสินใจเพื่อการวางแผน	52
การประเมินสภาวะแวดล้อม	52
โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ.....	54
ความหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา	57
กรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา.....	59
การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา.....	61
ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง).....	64
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	101
งานวิจัยภายในประเทศ.....	101
งานวิจัยต่างประเทศ.....	105
สรุป	107
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	108
ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการ	108
ระเบียบวิธีวิจัย	109
แผนแบบการวิจัย	109
ประชากร	110
กลุ่มตัวอย่าง.....	110

ตัวแปรที่ศึกษา	110
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	111
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	115
สถิติที่ใช้ในการวิจัย	115
สรุป	117
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	118
แบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู.....	119
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู).....	119
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู).....	121
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้าน บ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู).....	132
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	149
สรุปผลการวิจัย.....	149
การอภิปรายผล.....	152
ข้อเสนอแนะของการวิจัย	156
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	156
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป.....	157
รายการอ้างอิง	158
ภาคผนวก.....	164
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย	165
ภาคผนวก ข ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ.....	171
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ทดลองเครื่องมือวิจัย.....	177
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	181

ภาคผนวก จ แบบสอบถามเพื่องานวิจัย.....	183
ประวัติผู้เขียน.....	203

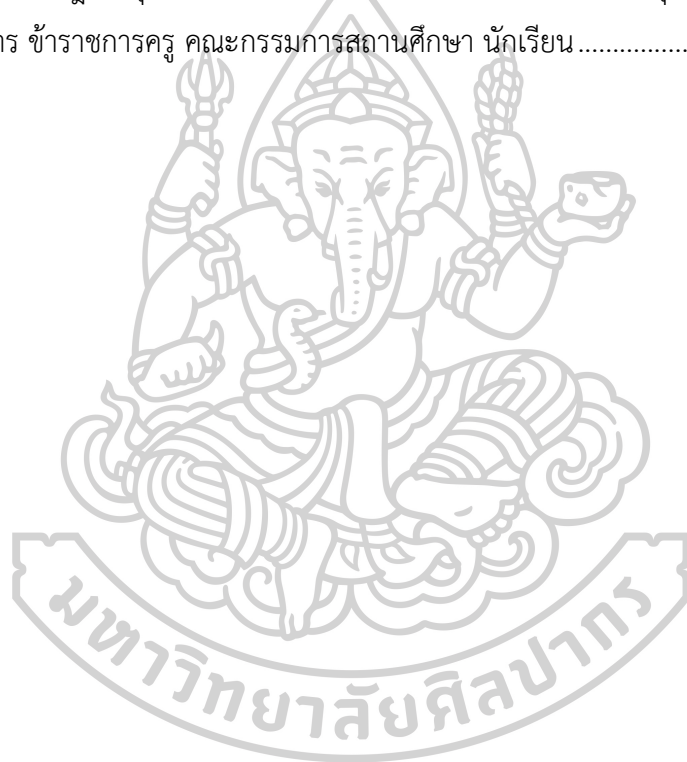
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ	67
ตารางที่ 2 ข้อมูลครู แยกตามระดับการศึกษา และสาขาวิชาเอก	68
ตารางที่ 3 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง)	69
ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	119
ตารางที่ 5 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ (บ้านป่อราษฎร์บำรุง).....	121
ตารางที่ 6 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ด้านสภาพแวดล้อม	122
ตารางที่ 7 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ด้านปัจจัยเบื้องต้น	123
ตารางที่ 8 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ (บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ด้านกระบวนการ	125
ตารางที่ 9 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถี พุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ (บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต	128
ตารางที่ 10 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	134
ตารางที่ 11 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต	136
ตารางที่ 12 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	142
ตารางที่ 13 คำมั่งฉิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต	143
ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่ บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้าน สภาพแวดล้อม สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู	172

ตารางที่ 15 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านปัจจัย
นำเข้า สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู..... 173

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านกระบวนการ
สำหรับผู้บริหารข้าราชการครู..... 174

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านผลผลิต
สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน 175

บทที่ 1

บทนำ

ในสมัยก่อนการศึกษาของคนไทย เป็นการศึกษาเรียนรู้จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง มีพระภิกษุสงฆ์เป็นผู้สอนให้ความรู้มีการเรียนการสอนตามสำนักวิชาซีพต่าง ๆ เน้นการเรียนรู้เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ปรากฏชัดในปี พ.ศ. 2418 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงอาราธนา ให้พระภิกษุสอนหนังสือไทยในพระอารามหลวงทุกอารามเมื่อแรกตั้งกระทรวงธรรมการปี พ.ศ.2435 ยังมีลักษณะการเรียน เช่นในอดีต การเปลี่ยนแปลงมีส่วนสำคัญให้การศึกษาห่างวัดและพระ เมื่อมีการกระจายโรงเรียนไปทั่วราชอาณาจักร และผู้สอนเปลี่ยนเป็น “ครู” ในปี พ.ศ.2454 แล้วสภาพการเรียนรู้ของคนไทย ที่ยิ่งห่างไกลพระพุทธศาสนาตลอดมาจนสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชดำริว่าการศึกษา ไม่ควรแยกไปจากวัดจึงโปรดเกล้าให้เปลี่ยนชื่อจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นกระทรวงธรรมการแทนโดยให้มีหน้าที่ดูแลทั้งการจัดการศึกษาและการศาสนา¹

สังคมไทยถือว่าศาสนามีความสำคัญต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมากจนกลายเป็นวัฒนธรรมประเพณีที่มีผลต่อความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความศรัทธาของประชาชน ศาสนาจึงกลายเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจในการประพฤติปฏิบัติ ดังนั้นศาสนาทุกศาสนาจึงจำเป็นต้องมีพิธีกรรม กิจกรรมทางศาสนาเป็นเครื่องมือที่ให้ศาสนิกชนของตนใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมร่วมกันปราชญ์ทั้งหลายจึงได้ให้ความสำคัญของศาสนพิธีไว้ว่า “เป็นดังเปลือกของต้นไม้ซึ่งทำหน้าที่ห่อหุ้มแก่นของต้นไม้ คือ เนื้อแท้อันเป็นสาระสำคัญของศาสนาไว้”²

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 7 ใน

¹ กลุ่มงานวิจัย วางแผนและพัฒนาส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สังกัดสถาบันวิจัยสสนาธรรมา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **โรงเรียนวิถีพุทธการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์**, เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id=40>

² กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, **คู่มือการปฏิบัติศาสนพิธีเบื้องต้น**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด, 2556), 13.

กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและผลประโยชน์ของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้ อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง³

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 – 2564) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไทยที่จะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยสัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลง ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 เป็นต้นมา เมื่อพิจารณาคุณภาพคน พบว่ายังมีปัญหาในแต่ละช่วงวัย และส่งผลกระทบต่อเนื่องกันตลอดชีวิต ตั้งแต่พัฒนาไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานไม่ตรงกับตลาดงาน การพัฒนาในระยะต่อไปจึงต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกาย และใจที่ เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี มีทักษะความรู้ และความสามารถปรับตัวเท่าทัน กับการเปลี่ยนแปลงรอบตัวที่รวดเร็ว⁴ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579 จึงได้จัดทำขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพพัฒนาระบบตามวิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21”⁵

จากปัญหาต่าง ๆ และความท้าทายที่เกิดขึ้นจากระบบการศึกษาแล้วนั้น สภาวการณ์และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของกระแส โลกาภิวัตน์ที่ต้องเผชิญในด้านทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และพฤติกรรมของประชากรที่ปรับเปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ การเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทัศนะ

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 75 ก/หน้า 1/19 สิงหาคม 2542

⁴ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564**, (กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560), 65.

⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**, (กรุงเทพฯ : บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560),ฉ.

คติ ความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การเรียนรู้และการบริโภคในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การใช้สื่อออนไลน์ในการจับจ่ายใช้สอยและการทำธุรกรรมต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ โดยไม่จำเป็นต้องรู้จักตัวตนซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดปัญหาจากขาดการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ติงาม จนทำให้คนไทยละเลยอัตลักษณ์ มีพฤติกรรมที่เน้นบริโภคนิยมและค่านิยมที่ฟุ้งเพื่อ ใช้ชีวิตแบบเร่งรีบ ไม่เคารพ ในสิทธิคนอื่น ขาดความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล ซึ่งนำไปสู่การสูญเสียคุณค่าทางวัฒนธรรมดั้งเดิมและพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในสังคมไทย⁶

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนวิถีพุทธเกิดขึ้นในปลายปี 2545 เป็น 1 ใน 5 ของโครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ (โครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้และโครงการนำร่องสรรหาพัฒนา และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ การศึกษาแนวพุทธอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดมา เมื่อเริ่มโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้ศึกษาแนวทางของ 3 โรงเรียนที่ได้ใช้แนวพุทธเป็นหลักในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนทอสีโรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสยามสามไตร) และได้เชิญบุคลากรทั้งสามโรงเรียนมาร่วมเป็นคณะกรรมการ มีพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) เป็นประธาน เรียกชื่อโรงเรียนจัดการศึกษาแนวพุทธว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” เพื่อเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานซึ่งกันและกัน ต่อมามีการเปิดรับโรงเรียนวิถีพุทธรุ่นแรกของโครงการด้วยการประกาศ รับสมัครและมีโรงเรียนเข้าร่วม จำนวน 89 โรงเรียน โดยการจัดการศึกษาของเราเน้นเนื้อหาวิชาการเพิ่มขึ้นๆ และให้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ และสอดแทรกบูรณาการอยู่ในการเรียนเนื้อหาวิชาการ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับระดับความใส่ใจและการมุ่งเน้นของโรงเรียนเป็นหลักสำคัญ แต่ด้วยตามสภาพปัญหา และวิกฤตการณ์คุณธรรมของคนในสังคมไทย โดยให้นำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนามาใช้อย่างจริงจังในโรงเรียน จึงก่อเกิดเป็นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในปลายปี พ.ศ.2545 และมุ่งมั่นดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันอีกด้วย⁷

⁶ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, (กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด, 2560),71 - 72.

⁷ กลุ่มงานวิจัย วางแผนและพัฒนาส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สังกัด สถาบันวิจัยสสาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่

โรงเรียนวิสุทธิพุทธได้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนมีการเรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญา รู้และเข้าใจถึงคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมเพื่อแสวงหาปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา ที่เป็นฐานในการดำเนินชีวิต มีผู้บริหาร และคณะครูเป็นกัลยาณมิตร คอยดูแลช่วยกันพัฒนาดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีวิถีการทำงาน วิถีชีวิต วิธีการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามหลัก “ไตรสิกขา” ที่นำไปสู่ “ปัญญา” วิถีชีวิตที่ดั่งงามตามหลักไตรสิกขาทั้ง ๓ ด้าน ศีล (พฤติกรรม) มีกิริยามารยาท กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น รู้จักพิจารณาเลือกเสพสิ่งบริโภค และสื่อต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ด้วยปัญญา รู้จักความพอดี พอประมาณ ในการแสวงหา บริโภค สะสมสิ่งต่าง ๆ ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ภายนอก เพื่อจะให้เกิดวินัยในตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น มีศรัทธาเลื่อมใสและมีความเข้าใจในพระรัตนตรัย กฎแห่งกรรม และหลักบาปบุญคุณโทษ มีทักษะและอุปนิสัยการเรียนรู้ที่ดั่งงาม จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริงการคิดวิเคราะห์ประมวลผลสามารถนำเสนอถ่ายทอดอย่างเข้าใจได้ทั้งแบบกลุ่ม และรายบุคคลมีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอก และกิเลสภายในตนสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้มีฐานชีวิตที่ดี มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติธรรม เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน สามารถต่อยอดโดยพัฒนาไปสู่การปฏิบัติธรรมให้เกิดความเจริญองงามในธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไป^๘

ปัญหาของการวิจัย

ในปัจจุบันพบว่า นักเรียนในโรงเรียนมีปัญหาทางด้านครอบครัว พ่อแม่แยกทางกัน บางครอบครัวนักเรียนอาศัยอยู่กับบ้านใกล้เคียง นักเรียนหางานทำในเวลาหลังเลิกเรียน เนื่องจากแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในครอบครัว บางครอบครัวนักเรียนอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ที่สูงอายุ นักเรียนบางคนแบกรับภาระของครอบครัวเพียงคนเดียว บางครอบครัวพ่อแม่ ติดเหล้า ติดการพนัน จึงทำให้นักเรียนได้สัมผัสพฤติกรรมเหล่านี้จนกลายเป็นเรื่องปกติ หลังเลิกเรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อไปแข่งรถจักรยานยนต์ ในเวลากลางคืนบนท้องถนน เนื่องจากผู้ปกครองประกอบอาชีพรับจ้าง และเข้าเวรทำงานในช่วงกลางคืน นักเรียนบางครอบครัวไม่ได้เจอหน้าพ่อแม่ ทั้งที่อยู่บ้านเดียวกัน จึงทำ

สมบูรณ, เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id=40>

^๘ กลุ่มงานวิจัย วางแผนและพัฒนาส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สังกัด สถาบันวิปัสสนาธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **โรงเรียนวิสุทธิพุทธการศึกษาเพื่อความป็นมนุษย์ที่สมบูรณ**, เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id=40>

ให้เป็นปัญหาของครอบครัวในเรื่องการอบรมสั่งสอนปลูกฝังด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นสถานศึกษาที่มีภารกิจหลักในการบริการได้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ เพื่อมุ่งมั่นในการพัฒนาให้นักเรียนทุกคนมีความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรม มีการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ เพื่อให้การบริหารของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 และได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล เมื่อปี 2554 และได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในปี 2562 ได้กำหนดการจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” มีการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เป็นลักษณะบูรณาการ

เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ และครูบุคลากรในโรงเรียนทุกคนได้รับการส่งเสริมให้เกิดความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญา เพื่อให้เป็นศูนย์กลาง ได้ทั้งความรู้ กระบวนการ การฝึกปฏิบัติ โดยมีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ โดยเฉพาะคุณลักษณะนิสัย การศรัทธา และค่านิยม โรงเรียนวิถีพุทธจะเน้นการจัดสภาพทุก ๆ ด้าน ในด้านของสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีหลักการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นบรรยากาศที่เรียบง่าย เยียบสงบ สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และมีระเบียบ โรงเรียนมีลักษณะเกื้อกูลและใกล้ชิดกับชุมชน โดยร่วมมือกับวัด ครอบครัว และสถาบันต่าง ๆ ในชุมชนที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนานักเรียน และสังคมตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ด้านของความพร้อมปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ การจัดการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธส่งเสริมการให้บริการการศึกษา และเป็นต้นแบบการส่งเสริมให้นักเรียน ครู บุคลากร ฝึกปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา มาใช้ในจัดการเรียนการสอน การบริการ และการพัฒนาผู้เรียน เน้นการพัฒนาในกรอบตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถ อยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขการเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เห็นคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมโลก ความรักชาติและภูมิใจในความเป็นไทย ส่งผลถึงการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองดีของชาติ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมแก่ผู้ปกครองและผู้สนใจทั่วไปในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลนั้นจะนำมาซึ่งคุณภาพที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชน ด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)นั้น มีการจัดกิจกรรมตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เช่น กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม “ธรรมะสู่โรงเรียน” กิจกรรมครูพระสอนศีลธรรม กิจกรรมสวดมนต์ประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรฟังพระธรรมเทศนา กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ เป็นต้น ผู้วิจัยสนใจที่

จะศึกษาการประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มาต่อยอดการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาการวิจัย และสามารถตอบปัญหาดังกล่าวได้ชัดเจน ผู้วิจัยจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบสภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)
2. เพื่อทราบความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)
3. เพื่อทราบกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)
4. เพื่อทราบผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)
5. เพื่อทราบข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดข้อคำถามสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน วัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับใด
2. ความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีความเพียงพอ อยู่ในระดับใด
3. กระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) อยู่ในระดับใด
4. ผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีประสิทธิผล อยู่ในระดับใด
5. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานทางการวิจัยไว้ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียน วัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีความเพียงพอ อยู่ในระดับปานกลาง
3. กระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) อยู่ในระดับปานกลาง
4. การประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีประสิทธิผล อยู่ในระดับปานกลาง
5. ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นพหุแนวทาง

ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการประเมิน

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยได้นำแนวคิดรูปแบบการประเมิน CIPP (CIPP Model) ในการประเมินโครงการทางการศึกษาของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความเป็นพลวัต ประกอบด้วย การประเมิน 4 ประเภท โดยที่ C ย่อมาจาก Context Evaluation ส่วน I ย่อมาจาก Input Evaluation ตัว P แรก ย่อมาจาก Process Evaluation และ P ตัวหลังย่อมาจาก Product Evaluation ดังนั้นรูปแบบการประเมินจึงประกอบด้วย การประเมิน 4 ลักษณะคือ การประเมินบริบท (Context) ประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input) ประเมินกระบวนการ (Process) และประเมินผลผลิตของโครงการ (Product) โดยประเมินแต่ละประเภทในโมเดล คำเนิการต่าง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการนำผลการประเมินไปใช้ในการบริหารจัดการโครงการในระยะที่แตกต่างกัน อีกด้วย⁹

สตัฟเฟิลบีม ได้เสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็น ที่ประเมิน ดังนี้

- 1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน
- 2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงการของโครงการ (Structuring Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยนำเข้าที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของ

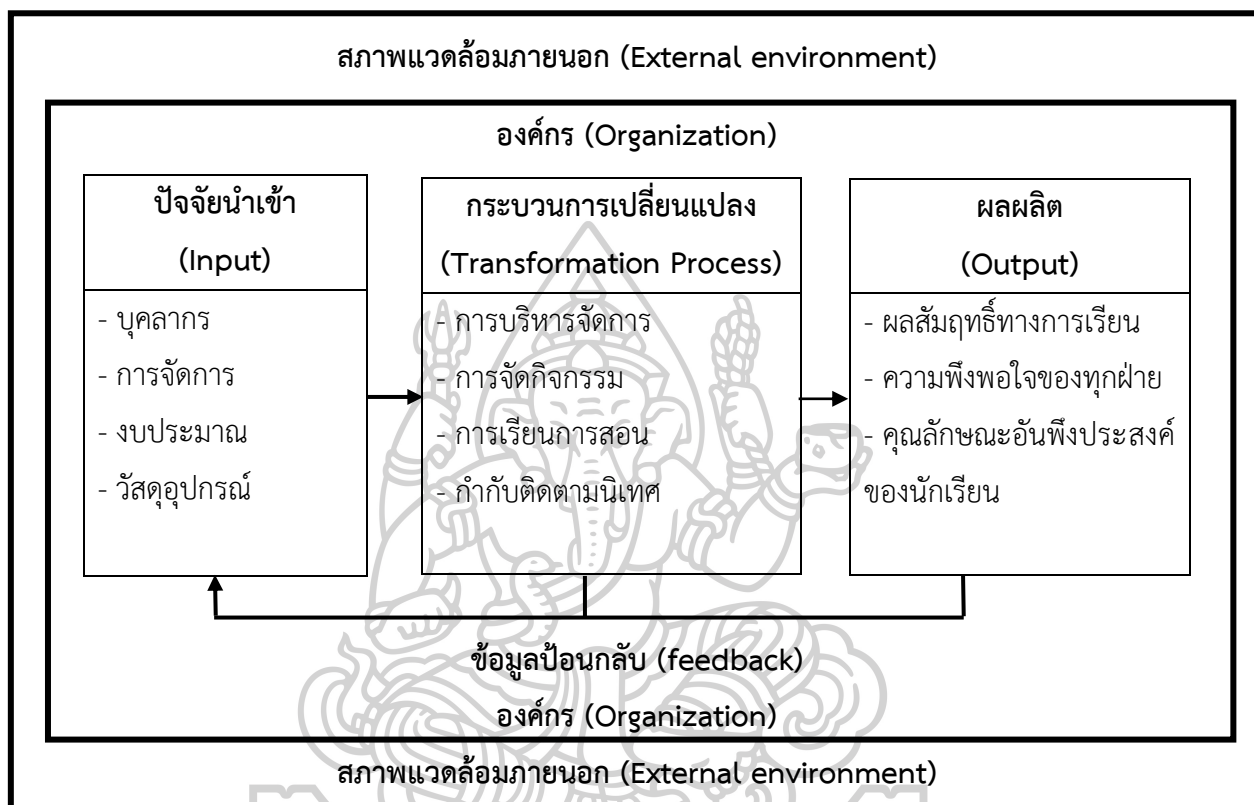
⁹ กาญจนา วัชรสุนทร, “การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตัฟเฟิลบีม ในการประเมินโครงการทางการศึกษา” (สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2551), 68.

การดำเนินการของโครงการ 3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementation Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูล จากการประเมินกระบวนการเพื่อพิจารณาการควบคุม ดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการนั้นให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด 4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) เช่น การตัดสินใจเพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมิน ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้น โดยพิจารณาการยุติ หรือล้มเลิก หรือขายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป¹⁰

ในการดำเนินงานตามโครงการหรือการบริหารโครงการนั้น ไม่ว่าจะเป็โครงการของ ภาครัฐหรือภาคเอกชน จะต้องมีการวางแผนโครงการโดยกำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายไว้ เพื่อหวังผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง การวางแผนโครงการและมีการวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ของ โครงการ ตลอดจนการออกแบบโครงการเป็นอย่างดี และผู้ที่มีอำนาจก็จะทำการคัดเลือกโครงการโดย อนุมัติโครงการต่อไป ต่อจากนั้นก็จะมี การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติ หรือที่เราเรียกว่าการบริหาร โครงการ(Project Management) ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการนั้น จะต้องผ่าน กระบวนการต่าง ๆ โดยเฉพาะกระบวนการบริหารโครงการและการประเมินผลโครงการ การ ประเมินผลนั้นเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะทำให้ได้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามโครงการนั้นบรรลุ วัตถุประสงค์หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด มีการเบี่ยงเบนไปจากสิ่งที่คิดไว้หรือไม่ และถ้าเบี่ยงเบนก็จะได้ ทหาวิธีการปรับปรุงแก้ไขมีความคาดหวังกับการปฏิบัติจริงนั้นที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันให้ได้ โดยเฉพาะซึ่งปัจจุบันการบริหารการพัฒนาประเทศไม่ได้ประเมินเฉพาะผลสำเร็จของโครงการจาก ผลผลิต (Output) ที่ได้จากการดำเนินโครงการเท่านั้น แต่ความสำเร็จของโครงการจะต้องพิจารณา ทั้งผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) อีกด้วยซึ่งเราเรียกได้ว่าการ บริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Base Management) ดังนั้นการที่เราจะทราบถึงผลสัมฤทธิ์ของ โครงการต่าง ๆ ได้นั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยกระบวนการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ คำ ว่า รูปแบบ หรือหนังสือบางเล่มใช้คำว่า แบบจำลอง ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Model ในการ ประเมินผลโครงการมีแนวคิดและรูปแบบหลายรูปแบบ แต่ในที่นี้จะนำเสนอแนวคิดและโมเดลการ ประเมินแบบชิป หรือ CIPP Model ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) ซึ่งเป็นโมเดลที่ได้รับการ ยอมรับกันทั่วไปในปัจจุบัน ในการประยุกต์ใช้ทฤษฎีเชิงระบบเปิดของลูเนินเบอร์กและออร์นสไตน์ (Lunenbur & Ornstein) เป็นพื้นฐานความที่ว่า องค์การเป็นระบบหนึ่งที่มีองค์ประกอบสัมพันธ์กัน อย่างเห็นได้ชัดเจน เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายของการอยู่ร่วมกัน องค์ประกอบที่กล่าวมานั้น จำแนกเป็น 5 ประการดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output)

¹⁰ ครูประภตตอทคอม พัฒนาครูเพื่อการศึกษาของเด็กไทย.เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562.เข้าถึงได้จาก <https://www.krupatom.com/cipp-model/>

4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) 5) สภาพแวดล้อม (Environment)¹¹ กรอบแนวคิดของการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร สามารถนำเสนอขอบข่ายเชิงอ้างอิงของการวิจัย ดังแผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

แผนภูมิที่ 1 ขอบข่ายเชิงทฤษฎีของการวิจัย

ที่มา : Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein **Educational administration: Concepts and practices**, 5th ed. , (Belmont, CA: Wadworth/ Cengage Learning, 2008),201-202.

: Danial .L. Stufflebeam , **Educational Evaluation and decision Making**, (tasca, Illinois: F.E. Peacock Publishers, Inc,1997)¹²

¹¹ Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein **Educational administration: Concepts and practices**, 5th ed. , (Belmont, CA: Wadworth/ Cengage Learning,2008),201-202.

¹² เขียวภา ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, **การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ**, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2542),27

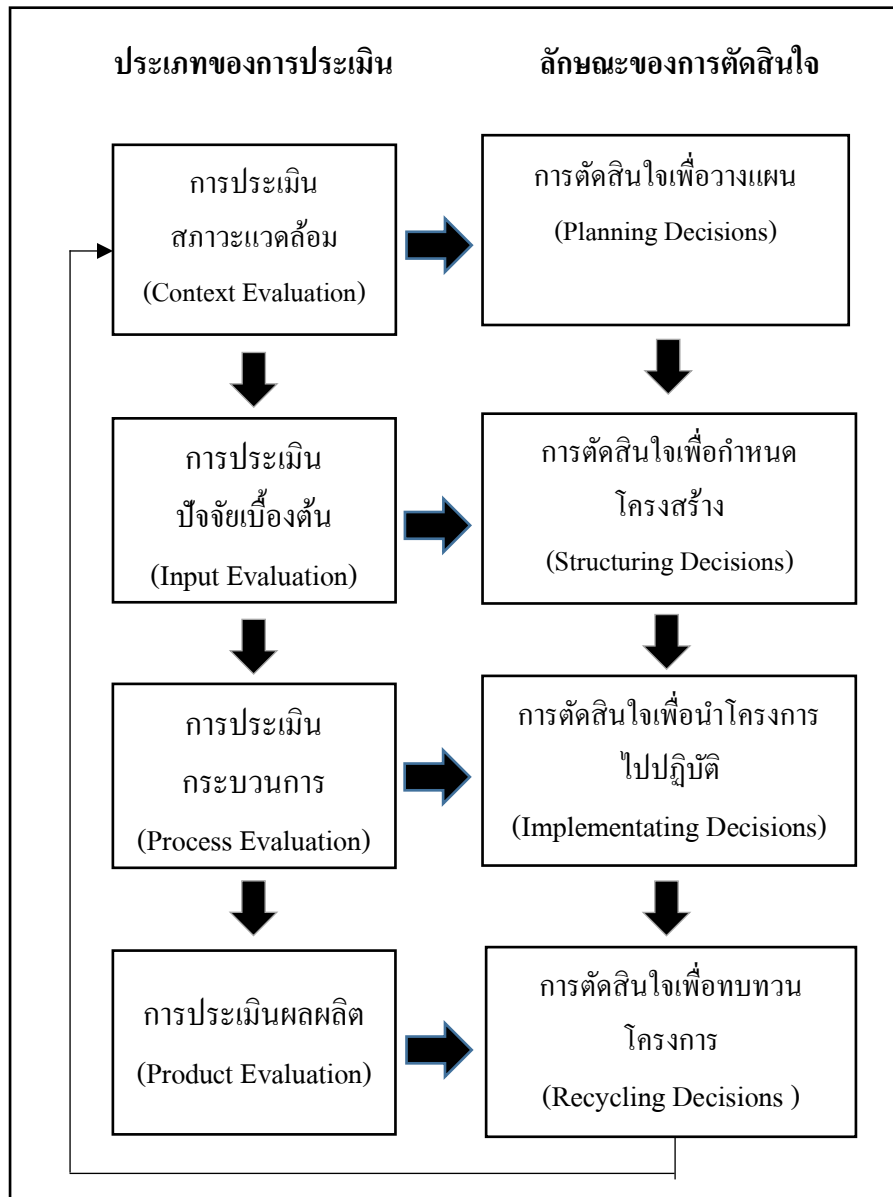
ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยมุ่งศึกษาการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ (บ้านป่อราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักของการประเมินโครงการโดยจำแนกขอบเขตดังนี้การประเมินโครงการนั้น ใช้รูปแบบ CIPP Model ตามความคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เป็นการประเมินวัตถุประสงค์และการดำเนินการเกี่ยวกับโครงการเพื่อชี้จุดเด่นและจุดด้อยในการดำเนินงาน ทั้งก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังดำเนินโครงการเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินโครงการมีการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context evaluation) 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input evaluation) 3) การประเมินกระบวนการดำเนินงาน (Process evaluation) 4) การประเมินผลลัพธ์ (Product evaluation) ของโครงการ

โดยแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมเน้นที่การแยกบทบาทการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุจุดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจเพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน¹³

ดังแผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินของซีป (CIPP Model)

¹³ ดร.ศักดิ์ชัย ภูเจริญ การประเมินโครงการโดย CIPP Model. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562.เข้าถึงได้จาก http://www.kruinter.com/show.php?id_quiz=630&p=1

แผนภูมิที่ 2 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินของซีบี (CIPP Model
ที่มา Danial .L. Stufflebeam , Educational Evaluation and decision Making, 1997¹⁴

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2561
ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2562

¹⁴ เขาวภา ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี,การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ,
(กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพิมพ์ครั้งที่ 8,2556),61.

สำหรับผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธนั้นได้มีแนวทางดำเนินการ 5 ด้าน 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วยด้านกายภาพ 7 ประการ 1) มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ 2) มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน 3) มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน 4) มีพระพุทธรูปศาสนสุภาสิต วาเชธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ 5) มีความสะอาดสงบร่มรื่น 6) มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม 7) ไม่มีสิ่งเสพติดเหล้าบุหรี่ 100 % ด้านการเรียนการสอน 5 ประการ 1) บริหารจิตเจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียนเข้า บ่าย ทั้งครู และ นักเรียน 2) บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา 3) ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง 4) ครู ผู้บริหารและนักเรียนทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้ 5) ครู ผู้บริหารและนักเรียนทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหาร โรงเรียน และนักเรียน 5 ประการ 1) รักษาศีล 5 2) ยิ้มง่ายไหว้สวยกราบงาม 3) ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหารไม่ดั่งไม่หกไม่เหลือ 4) ประหยัดออมเงินและสิ่งของ 5) มีนิสัยใฝ่รู้ สู้สิ่งยาก ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ 8 ประการ 1) ไม่มีอาหารขยะภายในโรงเรียน 2) ไม่ดูด่านักเรียน 3) ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน 4) โสมรุมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี 5) ครูผู้บริหารและนักเรียนมีสมุดบันทึกความดี 6) ครูผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมชาติเป็นอย่างน้อย 7) บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง 8) มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 4 ประการ 1) ใส่เสื้อขาวทุกคน 2) ทำบุญใส่บาตรฟังเทศน์ 3) รับประทานอาหารมังสวิรัตินึ่งมือกลางวัน 4) สวดมนต์แปล

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันดังนี้

การประเมินโครงการ หมายถึง การประเมินโครงการนั้น เป็นการพัฒนาระบบการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จำเป็นต้องมีการประเมินโครงการทั้งสิ้น ซึ่งเน้นการตรวจสอบ มีกระบวนการตัดสินใจคุณค่า ตามตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์เป็นการประเมินประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน โดยการประเมินนั้นเป็นการตัดสินใจซึ่งเกิดจากปัญหาอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ในการดำเนินโครงการ มีกระบวนการที่ทำให้เกิดข้อมูลสารสนเทศ ผ่านการสังเคราะห์โดยใช้อรรถศาสตร์มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโครงการนั้นเป็นการพัฒนาคุณภาพของโครงการไม่ใช่เป็นการตรวจสอบจับผิด ตาหนีเป็นอย่างไร แต่เพื่อให้ผู้บริหารมีอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาโครงการต่อไป โดยยึดรูปแบบการจำลองการประเมินของแบบชิปของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) ที่เรียกว่า CIPP Model เป็นแนวทางการประเมิน โดยมีองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านคือ การประเมินด้านสภาพแวดล้อม

หรือบริบท (Context Evaluation : C) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P)

โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักของไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ภาวนา 4 กล่าวคือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต และปัญญา หรืออีกความหมายหนึ่ง โรงเรียนวิถีพุทธ คือโรงเรียนที่ฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีการดำรงชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งผู้เรียนต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีไตรสิกขา ในขณะที่กิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็นซึ่งต่อเนื่องไปถึงการพัฒนาตนเองกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัตถุ เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ การพัฒนาจิตใจ ให้มีสมาธิ สงบ สบาย สดชื่น เบิกบาน มุ่งมั่น เข้มแข็ง เพียรพยายาม รวมทั้งมีปัญหา รู้เข้าใจเหตุผล ความจริงเน้นนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมในการบริหารโรงเรียน คือ หลักทศพิธราชธรรม ส่วนการปกครองและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารโดยดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมด้วยกระบวนการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความประพฤติ (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา) ซึ่งเรียกว่า ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางกาย (กายภาวนา) พัฒนาการทางสังคม (ศีลภาวนา) พัฒนาการทางจิต (จิตภาวนา) และพัฒนาการทางปัญญา (ปัญญาภาวนา)

โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ตั้งอยู่เลขที่ 2 หมู่ 3 ตำบลบ้านบ่อ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาครสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำราเอกสาร วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องทั้งหลักการ แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประกอบการศึกษา วิเคราะห์งานวิจัยโดยได้จัดแบ่งเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอ ประกอบด้วย 1) แนวคิดที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการ 2) หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับการส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธ 3) ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยโดยมีรายละเอียดของการศึกษาวิจัย ดังนี้

การประเมินโครงการ

การประเมินโครงการเป็นวิทยาการประยุกต์ (Applied Science) ที่เกิดจากการผสมผสานของศาสตร์หลายๆแขนง ที่มีความเกี่ยวข้องผูกพันกับสาขาเศรษฐศาสตร์อย่างมากหากพิจารณาเฉพาะคำว่า การประเมินโครงการกล่าวได้ว่า เป็นคำผสมของคำสองคำ คือคำว่า “การประเมินกับคำว่า “โครงการ” ซึ่งทั้งสองคำต่างก็มีความหมายเฉพาะของตนเอง สามารถอธิบายได้ดังนี้

ความหมายของการประเมิน

การประเมินหรือ การประเมินผลที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Evaluation หมายถึง กระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการดำเนินสิ่งใดสิ่งหนึ่งรวมทั้งมีความหมายเกี่ยวข้องกับคำอื่น ๆอีกหลายคำ เช่น การวิจัย (Research) การวัดผล (Measurement) การตรวจสอบรายงานผล (Appraisal) การควบคุมดูแล (Monitoring) การประมาณการ (Assessment) และการพิจารณาตัดสิน (Judgement) เป็นต้น ซึ่งพอสรุปความหมายได้ดังนี้

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึงกระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่ามีความหมายเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยนำสารสนเทศหรือผลจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้น ๆ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ¹⁵

¹⁵ เซาว์ อินไย, การประเมินโครงการ,ครั้งที่พิมพ์ 3 (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553),31.

ศูนย์ทดสอบและการประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า การตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามตัวชี้วัด โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ หรือมาตรฐาน ที่กำหนดไว้ ดังนั้นการประเมินโครงการ จึงหมายถึง การตัดสินคุณค่าของโครงการโดยเก็บข้อมูลจากตัวชี้วัดที่กำหนดขึ้น และนำข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์หรือมาตรฐาน เพื่อแสดงถึงความสำเร็จของโครงการ การประเมินไม่ใช่เป็นการมุ่งตรวจสอบหรือจับผิดการทำงานหรือการดำเนินงานโครงการใดโครงการหนึ่งแต่การประเมินจะช่วยทำให้ข้อมูล (Data) ที่มีอยู่กลายเป็นสารสนเทศ (Information) ที่เป็นประโยชน์ต่อ การตัดสินใจแก่ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนาโครงการขยายหรือยกเลิกโครงการ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินในแต่ละครั้งว่าต้องการสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจในลักษณะใด ดังนั้นการดำเนินงานในแต่ละโครงการจึงจำเป็นต้องอาศัยสารสนเทศจากการประเมินเป็นข้อมูลสำคัญตลอดระยะเวลาการดำเนินงานในการประเมินโครงการใด ๆ ผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประเมินอย่างลึกซึ้ง เพื่อจะสามารถนำแนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ที่ได้ประยุกต์ใช้ในงานอย่างเหมาะสม¹⁶

และไพรัช บวรสมพงษ์ ได้กล่าวไว้ การประเมินโครงการได้กล่าวไว้ว่าการประเมินหมายถึง การกำหนดหรือระบุคุณค่าเพื่อใช้ในการตรวจสอบหรือการตัดสิน¹⁷

สรุปได้ว่าการประเมินเป็นกระบวนการที่แสวงหาสารสนเทศในกำหนดคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นการดำเนินเป็นระบบระเบียบและหลักเกณฑ์ที่สมเหตุสมควรมีความเชื่อถือได้ และเป็นข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินการโครงการต่อหรือยุติโครงการนั้น

ความหมายของโครงการ

โครงการเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิบัติการประจำปี เป็นการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยวางแผนการทำงานไว้ล่วงหน้าภายใต้ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อปรับปรุงพัฒนางานภายในองค์กร ซึ่งได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

¹⁶ ศูนย์ทดสอบและการประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การประเมินโครงการ, เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก http://km.moi.go.th/km/quality_plan/evaluate/evaluate5_2.pdf

¹⁷ ไพรัช บวรสมพงษ์, แนวคิดและทฤษฎีการประเมินโครงการ. เข้าถึงเมื่อ 18 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก webhost. Mots. go.th/secretary/Document/sty 03. ppt.

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของโครงการ(Project)นั้น ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 ได้ให้ความหมายว่า เป็นแผนหรือเค้าโครงการที่กำหนดไว้¹⁸

ปฏิพล ตั้งอัครวราพันธ์ กล่าวไว้ว่า โครงการหมายถึงงานที่ต้องทำให้สำเร็จ โดยจัดให้มีการระบุจุดสิ้นสุดของโครงการอีกด้วย¹⁹

บุญเรือง เกิดอรุณเดช ได้กล่าวว่า โครงการหมายถึงแผนงานที่จัดทำขึ้นอย่างมีระบบ โดยประกอบด้วยกิจกรรมย่อยที่หลากหลาย และต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานและคาดหวังผลตอบแทนได้อย่างคุ้มค่า จะต้องมีการเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดในการดำเนินงานเพื่อให้รับบริการและบริการสนองความต้องการของกลุ่มบุคคลในพื้นที่นั้น จะต้องมีการระบุบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงานหรือโครงการเป็นการกำหนดการปฏิบัติงานรายละเอียดให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้²⁰

พิสนุ พงศ์ศรี ได้อธิบายความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของโครงการในระยะใดระยะหนึ่งหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการทดลองหรือนำร่อง ปรับเปลี่ยน ระบุ ปรับปรุง ขยายผลหรือยกเลิกโครงการ²¹

เชาว์ อินโย ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า กระบวนการพิจารณาตัดสินคุณค่าโดยการค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากชุดกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างมีระบบมาประกอบการตัดสินใจ ตีค่าผลการดำเนินการนั้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ใช้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการ²²

สุดสาย ศรีศักดิ์ ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า โครงการนั้นคือกิจกรรมหรือแผนงานที่เป็นหน่วยงานอิสระ ที่สามารถทำการวิเคราะห์วางแผน และนำไปปฏิบัติพร้อมทั้งมีลักษณะ

¹⁸ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์,2546),270.

¹⁹ ปฏิพล ตั้งอัครวราพันธ์, ทักษะการบริหารโครงการ, (กรุงเทพฯ: บริษัทแอคทีฟ,2551),21.

²⁰ บุญเรือง เกิดอรุณเดช,เทคนิคการสร้างกลยุทธ์และการจัดทำแผนปฏิบัติการในบริหาร **จั ด ก า ร เ ช ঁ ก ล ยุ ท ธิ์**, เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก http://www.db.grad.nu.ac.th/django/hrnu_grad/staff/1441/

²¹ พิสนุ พงศ์ศรี,การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย, (กรุงเทพฯ: ตำนานสุทธาคารพิมพ์,2553),68.

²² เชาว์ อินโย,การประเมินโครงการ, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553),4.

ที่แจ้งชัดของจุดเริ่มต้น และจุดสิ้นสุด โดยแผนของกิจกรรมต่าง ๆ ต้องระบุถึงวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนด²³

ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของกิจกรรมหรือผลที่เกิดขึ้นจากโครงการในด้านความสำเร็จ ความล้มเหลว จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา อุปสรรค โดยมีกระบวนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้การประเมินโครงการยังมีประโยชน์ในการนำเสนอสารสนเทศไปสู่การปรับปรุงการดำเนินงานของกิจกรรมโครงการให้ดีขึ้น²⁴

สรุปได้ว่า โครงการจะเป็นส่วนหนึ่งของแผน โครงการทุกโครงการในหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องมีความสอดคล้องกับภารกิจ จุดมุ่งหมาย นโยบายและมาตรการของหน่วยงานนั้น ๆ โครงการมีความสัมพันธ์ระหว่างแผนและแผนงานคือ “แผน” เป็นการตัดสินใจดำเนินการในอนาคต โดยกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบายและงบประมาณในการดำเนินงาน “แผนงาน” หรือกำหนดแผนงานเป็นการดำเนินงานโดยจัดหมวดหมู่ของโครงการงาน ที่จะต้องปฏิบัติตามภารกิจให้งานประเภทเดียวกัน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน เป็นการแปลแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น

ความหมายของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ (Project Evaluation) ได้มีนักวิชาการหลากหลายท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกันไว้ดังนี้

สตัฟเฟิลบีม และ ซิงค์ฟีลด์ (Stufflebeam and Shinkfeld) ให้ความหมายว่า กระบวนการบรรยาย เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการและผลกระทบเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ภายในโครงการนั้น ๆ²⁵

เวิร์ธเธิน และ แซนเดอร์ (Wortthen and Sander) ได้ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่าเป็นการพิจารณาคุณค่าของสิ่งๆหนึ่งที่ประกอบด้วยการจัดหาข้อมูลต่าง ๆ เพื่อตัดสิน

²³ สุดสาย ศรีศักดิ์ดา, *ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโครงการ*, เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://madlab.cpe.ku.ac.th/ThailandResearch/?nameID=687516>

²⁴ ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ, *การประเมินโครงการ*, พิมพ์ครั้งที่ 2 (นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2556), 6.

²⁵ Stufflebeam. D. L. & Shinkfeld. A. J. ,*Systematic Evaluation*. (Boston;1990),159.

คุณค่าของแผนงาน ผลผลิต กระบวนการ หรือการบรรลุวัตถุประสงค์หรือพิจารณาศักยภาพของทางเลือกต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์²⁶

รอยซ์ และคณะ (Royse, et al.) ได้อธิบายความหมายของประเมิน หมายถึง การวิจัยประยุกต์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ โดยการประเมินโครงการเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการบริการประชาชน ซึ่งมีความแตกต่างจากงานวิจัยทั่วไปที่นักวิทยาศาสตร์ใช้เฉพาะศาสตร์ของตน แต่การประเมินโครงการเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงการการให้บริการประชาชน สำหรับการนำโครงการไปปฏิบัติ โดยให้ผู้ตัดสินใจรู้ว่าโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ หรือโครงการที่มีค่าใช้จ่าย²⁷

ยูเนสโก (UNESCO) ให้ความหมายของการประเมินโครงการว่า การรวบรวมสารสนเทศที่เหมาะสม เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยอาจเป็นเรื่องผลผลิต กระบวนการหรือระบบการดำเนินงานโครงการ²⁸

เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ เพื่อให้ได้สารสนเทศช่วยในการตัดสินใจเพิ่มคุณภาพประสิทธิภาพของโครงการนั้นให้ดียิ่งขึ้น²⁹

พิสนุ พงศ์ศรี ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการในระยะใดระยะหนึ่งหรือทุกระยะ โดยนำสารสนเทศจากการวัดมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อตัดสินใจจัดทำโครงการทดลอง หรือนำร่องปรับเปลี่ยน ระบุ ปรับปรุง ขยายผล หรือยกเลิกโครงการนั่นเอง³⁰

กมลนันท์ บุญกล้า กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้สารสนเทศในด้านต่าง ๆ แล้วนำมาพิจารณาคัดเลือกโครงการในแต่ละระยะโดยนำสารสนเทศที่ได้ไป

²⁶ Wotthen. B.R.& Sander. J.R., **Educational Evaluation: (Theory and Practice.** Ohio: Wadworth Publishing Company;1987),9.

²⁷ Royse, et al.**Evaluation: A systematic approach.** 7th ed. Thousand Oaks: Sage.(2004),

²⁸ UNESCO. **Monitoring and Evaluation of Literacy and Continuing Education**(1999),48.

²⁹ เจริญวิชัย สมพงษ์ธรรม, **การบริหารและการประเมินโครงการ,** (ราชบุรี: บริษัทธรรมรักษการพิมพ์ จำกัด,2551),270.

³⁰ พิสนุ พงศ์ศรี, **เทคนิควิธีโครงการ,ครั้งที่พิมพ์ 5** (กรุงเทพฯ: บริษัทพรอพเพอร์ตี้พรีนธ์ จำกัด,2551),68.

เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินการต่อหรือปรับเปลี่ยน ปรับปรุง ขยายผลหรือระงับ ยกเลิกโครงการเป็นต้น³¹

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการ นั้น เป็นการพัฒนาระบบการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงาน ภาครัฐ และเอกชน จำเป็นต้องมีการประเมินโครงการทั้งสิ้น ซึ่งเน้นการตรวจสอบมีกระบวนการตัดสินใจคุณค่า ตามตัวชี้วัด วัตถุประสงค์ และหลักเกณฑ์ เป็นการประเมินประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการดำเนินงาน โดยการประเมินนั้น เป็นการตัดสินใจซึ่งเกิดจากปัญหา อุปสรรค จุดเด่น จุดด้อย ในการดำเนินโครงการ มีกระบวนการที่ทำให้เกิดข้อมูลสารสนเทศ ผ่านการสังเคราะห์ โดยใช้องค์ความรู้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินโครงการนั้นเป็นการพัฒนาคุณภาพของโครงการไม่ใช่เป็นการตรวจสอบจับผิด ดำเนินเป็นอย่างไร แต่เพื่อให้ผู้บริหารมีอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาโครงการต่อไป

วัตถุประสงค์และความสำคัญของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใด จะต้องมีการประเมินโครงการไว้เป็นขั้นสุดท้ายเพื่อให้ทราบผลการดำเนินงาน

เจริญวิเศษ สมพงษ์ธรรม ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงการนั้นมีประโยชน์และแง่มุมในเชิงรายละเอียดต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อช่วยในการตัดสินใจก่อนเริ่มทำโครงการ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นคว้าหาความต้องการเกี่ยวกับโครงการทดสอบเกี่ยวกับแนวความคิดด้านเทคนิคและแหล่งทุนและความเป็นไปได้ในการจัดทำโครงการ เป็นต้น ซึ่งตรงกับประเมินที่เรียกว่า “การศึกษาความเป็นไปได้”
2. เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าควรตรวจขยาย ดำเนินการต่อหรือรับรองยุติโครงการ ได้แก่ การประเมินแบบผลลัพธ์รวม
3. เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงการในแง่มุมใดหรือจุดหนึ่งจุดใดในช่วงระยะเวลาที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ บุคลากรหรือระบบการให้บริการหรือตรวจสอบเนื้อหาของโครงการนั้น ๆ เป็นต้น ได้แก่ การประเมินแบบแผนรวมทั้งหมด
4. เพื่อเป็นประจักษ์พยานและเป็นเครื่องมือในการหาการสนับสนุนเกี่ยวกับโครงการทางด้านสาธารณชน การเมือง การเงิน และวิชาชีพ เป็นต้น
5. ในทางตรงกันข้ามก็อาจจะเป็นเครื่องช่วยให้ถูกโจมตีในเรื่องดังกล่าวได้เช่นกัน

³¹ กมลฉันทน์ บุญกล้า, “การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านหนองปลาชิว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2” (วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2559), 45.

6. เพื่อช่วยส่งเสริมทำให้เกิดความเข้าใจ และความรู้พื้นฐานในระบบการพัฒนา
ในด้านวิทยาการ สังคมวิทยา จิตวิทยา และอื่น ๆ นอกเหนือจากการให้ความรู้ข้อเท็จจริงและความ
เข้าใจที่เกี่ยวกับโครงการที่ประเมิน
7. เพื่อจัดข้อผิดพลาดทั้งหมดโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องของเวลาและค่าใช้จ่ายก่อนที่จะมีการ
ดำเนินโครงการ ทำให้การวางแผนและการปฏิบัติการมีโอกาสสอดคล้องกันได้ง่าย
8. ในระหว่างการปฏิบัติงาน ถ้ามีความผิดพลาดไม่สอดคล้องกันระหว่างแผนกับการปฏิบัติยัง
สามารถปรับปรุงแผนหรือปรับปรุงการปฏิบัติให้สอดคล้องกันได้ โดยไม่ต้องเสียเวลาเริ่มต้นใหม่
9. เมื่อประเมินผลหลังจากทำโครงการยังได้ทราบความสำเร็จของการปฏิบัติงาน
ผลกระทบของโครงการอื่น และข้อบกพร่องของโครงการเพื่อที่จะได้นำไปแก้ไขปรับปรุงโครงการใน
ลักษณะเดียวกัน เพื่อป้องกันประวัติศาสตร์ซ้ำรอยต่อไป
10. เพื่อประโยชน์แก่การวางแผนในโครงการต่อไป
11. เหมาะสำหรับโครงการที่มีการลงทุนมาก ๆ โครงการที่ต้องกู้เงินมาลงทุนสูง
โครงการที่มีความเสี่ยงสูง โครงการที่เป็นอันตราย โครงการเหล่านี้ควรมีการวางแผนและปฏิบัติเพียง
ครั้งเดียว ไม่ใช่ออกการประเมินผลครั้งสุดท้าย ถ้าวางแผนไม่ตรงกับการปฏิบัติจึงค่อยมาวางแผนใหม่
ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง
12. สามารถจัดสรรหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด³²
 - ส่วนอรรถย คักดีสูง ได้กล่าวว่า กระบวนการประเมินโครงการไว้ ดังนี้
 1. หลักการ เหตุผล และความสำคัญของการประเมินโครงการว่าเพราะอะไร
ทำไมถึงประเมินโครงการนี้
 2. กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินเพื่อให้ทราบว่าโครงการบรรลุ
วัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหา อุปสรรค ข้อดี ข้อเสียอะไรบ้าง
 3. วิเคราะห์ทุกส่วนของโครงการ เช่น วัตถุประสงค์ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ภาพรวม
ความสำเร็จ และความคุ้มค่า
 4. การออกแบบการประเมินว่าจะใช้รูปแบบการประเมินใดที่เหมาะสม เช่น
รูปแบบของ Tyler เหมาะสำหรับการเรียนการสอนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รูปแบบของ
CIPP เหมาะสำหรับการใช้ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ยุติ ขยายโครงการและหาข้อบกพร่องของ
โครงการ
 5. การเก็บรวบรวมข้อมูลคือการเก็บจากแบบสอบถาม แบบสังเกต คือ

³² เจริญวิญญ์ สมพงษ์ธรรม, การบริหารและประเมินโครงการ, (ราชบุรี:บริษัทธรรมรักษ์การพิมพ์,2551),273-274.

แบบทดสอบหรือแบบสัมภาษณ์แล้วแต่กรณี³³

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นระบบหนึ่งของการวางแผนและการปฏิบัติงาน หรือโครงการการบริหาร หรือโครงการไม่ว่าด้านใดด้านหนึ่ง คือมีการประเมินทั้งเหตุและประเมินผล เพื่อจะได้ทราบสร้างจุดเด่นแก้ไขจุดด้อย เกี่ยวกับอนาคตของโครงการภายใต้สารสนเทศที่ถูกต้อง ครอบคลุมแสดงถึงความโปร่งใสในการดำเนินงานผู้รับผิดชอบทุกฝ่าย ตามหลักแนวคิดธรรมาภิบาล ค้นคว้าตามความต้องการ ศึกษาความเป็นไปได้ อย่างชัดเจน

ประเภทของการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการได้แบ่งเป็นหลายประเภท แต่จะใช้เกณฑ์หนึ่งเกณฑ์ใดนั้น มีอยู่หลากหลายประเภทตามแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินแต่ละบุคคลที่ได้นำเสนอแนวคิด โดยการเชื่อมโยงความคิดกับประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นการเลือกรูปแบบของการประเมินเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการควรมีการพิจารณาตามความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และจุดประสงค์ของการนำไปใช้ ขึ้นอยู่ตามแต่ว่าจะใช้เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเป็นหลักในการแบ่ง โดย อีริคส์ คี อุนอาร์มณเลิศ ได้แบ่งประเภทของการประเมินไว้ 9 ประเภท ดังต่อไปนี้ ดังนี้

1. แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1 การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมินโครงการขณะที่โครงการเริ่มดำเนินการหรือกำลังดำเนินการเพื่อให้ได้รับสารสนเทศเพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมหรือปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินโครงการเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

1.2 การประเมินสรุปผลรวม (Summative Evaluation) เป็นการประเมินโครงการในระยะเวลาโครงการสิ้นสุดของโครงการ เพื่อสรุปตัดสินความสำเร็จของโครงการนั้น เพื่อนำไปสู่การยุติหรือขยายผลโครงการต่อไปเป็นประจำ (Routine Work)

2. แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน แบ่งได้ เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การประเมินที่อิงวัตถุประสงค์ (Goal - Based Evaluation) เป็นการประเมินผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้

2.2 การประเมินที่ไม่อิงวัตถุประสงค์ (Goal - Free Evaluation) เป็นการประเมินโครงการที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ทำให้การประเมินมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

3. แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน แบ่งได้ 5 ประเภท ดังนี้

³³ อรรถชัย ศักดิ์สูง,การประเมินโครงการ,เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก www.meo.go.th/wijai/project.htm.423

3.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Preliminary Evaluation, Pre - Implementation Evaluation) ได้แก่ การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) และความต้องการจำเป็นเร่งด่วน (Needs Assessment) และความพร้อมของปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) หรืออาจจะเรียกรวมๆกันว่า การวิเคราะห์โครงการ (Project Analysis/Project Appraisal)

3.2 การประเมินระหว่างการทำงาน (Formative, Implementation, On - going, Process Evaluation) ได้แก่ การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแผนงาน/โครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

3.3 การประเมินหลังการทำงาน (Summative Evaluation) ได้แก่ การสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ความสำเร็จ/ล้มเหลว การขยายหรือยุติโครงการ

3.4 การประเมินเพื่อการติดตามผล (Follow - up Evaluation) ได้แก่ การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) และการประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation) เป็นต้น

4. แบ่งตามลักษณะของกิจกรรมที่ต้องการประเมิน แบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

4.1 การประเมินองค์การ (Organization Evaluation) ได้แก่ การประเมินประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลในการดำเนินการขององค์การ เช่น การประเมินคุณภาพการศึกษา การประเมินบุคลากร การประเมินผลสัมฤทธิ์ขององค์การ เป็นต้น

4.2 การประเมินการวางแผน (Planning Evaluation) ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมของแผนการทำงาน

4.3 การประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) ได้แก่ การประเมินความเหมาะสมในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

4.4 การประเมินแผนงาน (Program Evaluation) ได้แก่ การประเมินแผนงานของหน่วยงาน ซึ่งมีโครงการหลายๆโครงการอยู่ภายใต้แผนงาน

4.5 การประเมินโครงการ (Project Evaluation) ได้แก่ การประเมินโครงการแต่ละโครงการซึ่งอยู่ภายใต้แผนงานหรืออาจจะเป็นโครงการหลักสุดก็ได้

4.6 การประเมินกิจกรรม (Activity Evaluation) ได้แก่ การประเมินกิจกรรมที่จัดขึ้นอยู่ภายใต้โครงการหรือไม่อยู่ในโครงการก็ได้

5. แบ่งตามลักษณะรูปแบบการประเมิน แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

5.1 รูปแบบการประเมินเน้นวัตถุประสงค์ (Objective based Model) โดยนักประเมินกลุ่มนี้มีแนวคิดว่าการประเมินคุณค่าของสิ่งใดก็ตามจะต้องประเมินที่ผลผลิต หรือผลลัพธ์ของการดำเนินการว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ นักประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ ไทเลอร์ (Tyler) ครอนบาค (Cronbach) และเคิร์กแพททริก (Kirkpatrick) เป็นต้น

5.2 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation) โดยนักประเมินกลุ่มนี้ซึ่งได้แก่ สเตค (Stake) โพรวัส (Provus) และสคริฟเวน (Scriven) เป็นต้น ได้มีแนวคิดว่าการประเมินใดก็ตามเพื่อประเมินผลจะต้องมีความตัดสินคุณค่าโดยนักประเมินถ้านักประเมินไม่ได้ตัดสินคุณค่าถือว่ายังคงทำหน้าที่ไม่สมบูรณ์

5.3 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ โดยนักประเมินกลุ่มนี้มีแนวคิดว่าการประเมินควรที่จะเป็นไปได้ เอให้ได้สารสนเทศแก่ผู้บริหารในการตัดสินใจ และกำหนดเกณฑ์การตัดสินความสำเร็จของโครงการภายใต้สภาพแวดล้อมของสิ่งที่ประเมิน นักประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) อัลคิน (Alkin) และไทเลอร์ใหม่ (New Tyler) เป็นต้น

5.4 รูปแบบการประเมินที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ผลขององค์การ (Results – Oriented Evaluation Model) โดยที่นักประเมินกลุ่มนี้มีแนวคิดความประเมินผลสำเร็จ ควรประเมินผลลัพธ์การดำเนินทุกมิติที่สนับสนุนความสำเร็จซึ่งกันและกัน ของแต่ละงานต่าง ๆ แล้ว นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การในภาพรวม มุ่งเน้นการประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicators: KPI) ของการปฏิบัติงาน ซึ่งการประเมินผลจะมีความสัมพันธ์กับการวางแผนปฏิบัติงานขององค์การ รูปแบบการประเมินกลุ่มนี้ได้แก่ รูปแบบการประเมินองค์การแบบสมดุล (Balanced Scorecard) การบริหารแบบมุ่งเน้นผลงาน (Result – Based Management) และการบริหารงานตามวัตถุประสงค์ (Management by Objective) เป็นต้น

5.6 รูปแบบการประเมินแบบสร้างสรรค์นิยมแบบตอบสนอง (Responsive Constructivist Evaluation Model/Approach) ซึ่งเป็นการประเมินทางเลือก (Alternative Evaluation) ที่เป็นมโนทัศน์การประเมิน (Concept) หรือมุมมอง (Approach) มากกว่าการเป็นรูปแบบ (Model) หรือเป็นการประเมินที่เน้นการประเมินเพื่อตอบสนองผู้ที่ต้องการใช้สารสนเทศ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงมากกว่าการประเมินเพื่อการตัดสินคุณค่า การประเมินเชิงสร้างสรรค์นิยมแบบตอบสนอง (Responsive Constructivism Evaluation) โดยกระบวนการประเมินที่นักประเมินอาชีพมีความเป็นกัลยาณมิตรที่พร้อมดำเนินการประเมินร่วมกันกับนักประเมินชุมชนเพื่อการไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ได้แก่ การประเมินแบบมีส่วนร่วม การประเมินแบบอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินแบบสร้างเสริมพลังอำนาจ และการประเมินแผนที่ผลลัพธ์ เป็นต้น

6. แบ่งตามวิธีการประเมิน แบ่งได้ 3 ประเภท ดังนี้

6.1 วิธีการประเมินเชิงระบบ (Systematic Approach) การประเมินแนวทางนี้ขึ้นอยู่กับหลักการของปฏิฐานนิยม/ประจักษ์นิยม (Positivism/Empiricism) โดยการประเมินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยมองว่าคุณค่าของแต่ละสิ่งมีเพียงคุณค่าเดียว (Single Merit/Worth/Value) จะต้องได้ข้อมูลจากวิธีการเชิงปริมาณ สามารถวัดออกมาเป็นตัวเลขได้ มีความเป็นวัตถุวิสัยสูง (Objectivity)

อาศัยหลักทางวิทยาศาสตร์อย่างเคร่งครัด ปราศจากอคติส่วนบุคคล ทำให้ทราบคุณค่าของการประเมินที่แท้จริง โดยปราศจากค่านิยม (Value Free) เข้ามาปะปนอีกด้วย

6.2 วิธีการประเมินเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Approach) การประเมินตามความเชื่อในหลักการของการตีความและการสร้างความรู้ (Interpretativism/Constructivism) มุ่งแสวงหาความรู้คุณค่าจากปรัชญาปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) หรือการได้ข้อเท็จจริงต้องมาจากการตีความ (Interpretative) โดยมองว่าความจริงเป็นสิ่งซ่อนเร้นไม่ปรากฏชัดเจน นักประเมินจะสามารถเข้าถึงความจริงได้ด้วยการเข้าไปสัมผัส หรือการมีส่วนร่วมในปรากฏการณ์ที่เชื่อมโยงกับข้อค้นพบต่าง ๆ แล้วนำมาสรุปออกเป็นคุณค่าของสิ่งที่ประเมินว่าเป็นคุณค่าของแต่ละสิ่งที่มีได้มากกว่าหนึ่งคุณค่า (Multiple Merit/Worth/Value)

6.3 วิธีการประเมินเชิงผสมผสาน (Mixed Method Approach) การประเมินแนวนี้อาศัยหลักการของการปฏิบัตินิยมและประโยชน์นิยม (Pragmatism/Utilitarianism) โดยมองว่าการประเมินที่มีคุณค่าจะต้องมีการนำเสนอเหตุผลของการประเมินไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งวิธีการเชิงระบบเพื่อให้เกิดความเป็นปรนัยวิสัย และวิธีการเชิงธรรมชาติเพื่อให้เกิดการเข้าใจปรากฏการณ์อย่างลุ่มลึก เพื่อการนำไปสู่การใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

7. แบ่งตามระดับของการประเมิน แบ่งได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

7.1 การประเมินเทียม (Pseudo Evaluation) เป็นการประเมินที่ให้ข้อค้นพบที่ไม่สมบูรณ์ มักได้รับแรงกดดันจากทางการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์บางกลุ่ม ซึ่งพยายามทำให้ผลการประเมินตรงตามความต้องการของกลุ่มการเมืองบางกลุ่ม เพื่อสร้างความชอบธรรมอาศัยหลักการทางวิชาการเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ

7.2 การประเมินเชิงกึ่งประเมิน (Quasi – Evaluation Studies) เป็นการประเมินที่ให้ความเชื่อมั่น ในบางครั้งเป็นการประเมินที่ให้คุณค่าภายในและภายนอกอย่างแท้จริง แต่บางครั้งก็มีแนวทางที่ค่อนข้างบกพร่องในการระบุคุณค่าภายในและคุณค่าภายนอก ทำให้ไม่เกิดความมั่นใจ ในผลการประเมินว่ามีอคติเข้ามาปะปนด้วยหรือไม่ ได้แก่ การประเมินโดยเน้นการใช้คำถาม การประเมินที่เน้นวิธีการประเมิน

7.3 การประเมินที่แท้จริง (True Evaluation) เป็นความพยายามหาหนทางที่ทำให้ผลการประเมินไม่ก่อให้เกิดความอคติถือความลำเอียงเพื่อก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในประสิทธิภาพของการประเมิน เน้นถึงการประเมินเพื่อปรับปรุงและแสดงความรับผิดชอบและการประเมินที่ตอบสนองต่อสังคม ได้แก่ การประเมินที่เน้นการตัดสินใจ/การแสดงความรับผิดชอบ การประเมินที่เน้นความพึงพอใจของผู้รับบริการ การประเมินเพื่อให้การรับรองหรือรับรองวิทยฐานะ การประเมินที่ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การประเมินที่เน้นการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นต้น

8. แบ่งตามลักษณะหรือบทบาทของนักประเมิน แบ่งได้ 2 ประเภท ดังนี้

8.1 นักประเมินภายนอก (External Evaluation) เป็นบุคคลภายนอกของหน่วยงานหรือโครงการ เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องหรือนักประเมินอาชีพ (Professional) หรือผู้เชี่ยวชาญ (Experts) การประเมินโดยกลุ่มบุคคลภายนอกมุ่งเน้นในด้านการสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับความเป็นวัตถุวิสัย (Objectivity) หรือมีหลักวิธีวิทยา (Methodology) และความเป็นกลางในกระบวนการประเมิน เหมาะสมสำหรับการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่า แต่มีข้อจำกัดในด้านการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินโครงการอย่างแท้จริง

8.2 นักประเมินภายใน (Internal Evaluation) เป็นบุคลากรภายในองค์กรหรือโครงการนั้น ๆ เป็นผู้ประเมินผลโครงการที่ตนได้รับผิดชอบ จะเข้าร่วมในกระบวนการประเมินนับตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนจนกระทั่งการเผยแพร่และการใช้ผลของการประเมินทำให้ทราบข้อมูลที่แท้จริงของการดำเนินโครงการ เพราะสัมผัสใกล้ชิดคุ้นเคยกับโครงการโดยตรง และยอมรับผลการประเมินเพื่อการเปลี่ยนแปลงเหมาะสมสำหรับบริหารประเมินความก้าวหน้า แต่มีข้อจำกัดคือ การตัดสินคุณค่าของโครงการอาจเกิดความลำเอียง (Bias) หรือการตัดสินเกี่ยวกับโครงการแบบมีอัตวิสัย (Subjectivity) ได้

9. แบ่งตามขอบข่ายของการประเมิน แบ่งได้ 6 ประเภท ดังนี้

9.1 การประเมินสื่อการสอน วัสดุ และอุปกรณ์/นวัตกรรมทางการศึกษา และนวัตกรรมการพัฒนาสังคม (Material & Innovation Evaluation) เป็นการประเมินสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกคิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้ในการแก้ปัญหา ทั้งในรูปที่วัตถุหรือวิธีการ ได้แก่ การประเมินนวัตกรรมทางการศึกษา หรือนวัตกรรมทางสังคม ทั้งที่เป็นกระบวนการและผลผลิตหรือผลิตภัณฑ์

9.2 การประเมินการเรียนรู้/สัมฤทธิ์ทางการเรียน (Learning Evaluation) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้หรือประสบการณ์ให้แก่กลุ่มผู้เรียน ผู้เข้ารับการอบรม หรือกลุ่มเป้าหมาย

9.3 การประเมินการปฏิบัติงาน (Performance Evaluation) เป็นการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในหน่วยงาน หรือองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เช่นการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู อาจจะใช้การประเมินจากหลายฝ่ายร่วมกัน การประเมิน 90 องศา 180 องศา หรือ 360 องศา เป็นต้น เพื่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานและเพื่อสร้างการจูงใจหรือผลตอบแทนการปฏิบัติงาน

9.4 การประเมินหลักสูตร (Curriculum Evaluation) เป็นการประเมินหลักสูตรที่จัดการเรียนรู้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หรือหลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ ในด้านของขั้นตอนการริเริ่มจัดทำ การนำไปใช้และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตรและตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตร เป็นต้น

9.5 การประเมินโครงการและแผนงาน (Project/Program Evaluation) เป็นการประเมินโครงการทางการศึกษาหรือโครงการทางการพัฒนาในระดับต่าง ๆ เพื่อสะท้อนการบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ ของหน่วยงานและองค์การ

9.6 การประเมินองค์การ (Organization Evaluation) เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์หรือผลดำเนินงานตามเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ขององค์การ ทั้งที่เป็นองค์การแสวงหากำไร และองค์การที่ไม่แสวงหากำไร โดยนำผลการประเมินมาพัฒนาองค์การรวมทั้งการประเมินเพื่อขอรับรางวัลหรือขอรับรองมาตรฐาน เช่น ISO มาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ การจัดอันดับ หรือการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานที่เป็นสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการจะต้องประเมินผลก่อนดำเนินการ กล่าวคือ ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็นของการบริหารโครงการ ความพร้อมในงบประมาณสนับสนุน วิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลกำไร การประเมินโครงการขณะดำเนินงานหรือผลประเมินขณะดำเนินโครงการ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างจะได้แก้ไขทันที การประเมินระหว่างดำเนินการนั้นเป็นหน้าที่ของผู้รับผิดชอบโครงการเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข การประเมินผลโครงการภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานหรือประเมินผลภายหลัง เป็นการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่

รูปแบบของการประเมินโครงการ

เนื่องจากการบริหารในปัจจุบัน นิยมใช้การบริหารเชิงโครงการที่เป็นที่นิยมกันมาก จึงมีผู้คิดค้นรูปแบบ (Model) ที่เหมาะสมสำหรับการประเมินโครงการในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะโครงการและกิจกรรมดังกล่าว

คำว่า รูปแบบ ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่า คำว่า โครง วิธี การ กระบวนการ โครงสร้าง กิจกรรม และอื่น ๆ จึงมีผู้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบการประเมินโครงการแต่ละรูปแบบจะมีแนวคิดทฤษฎีเหตุผล และวิธีการประเมินที่แตกต่างกัน ซึ่งหลายท่านได้มีวิธีแนวคิด ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย ได้แบ่งรูปแบบการประเมินโครงการออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย เป็นรูปแบบที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดหวังได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือประเมินโดยตรวจสอบผลที่ระบุไว้ในจุดมุ่งหมายเป็นหลักโดยดูว่าผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่

2. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ สำหรับการกำหนด และวินิจฉัยคุณค่าโครงการนั้น

3. รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ เป็นรูปแบบการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง³⁴

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของคำว่า รูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นเช่นนั้น ๆ³⁵

สำหรับในการวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยใช้รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีมในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำหลักแนวคิด ทฤษฎีในการประเมินมีหลายรูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีจุดเด่น จุดด้อย ข้อจำกัด ที่แตกต่างกันออกไป ในทางปฏิบัติการประเมินโครงการนั้นต้องพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของการประเมิน รวมถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการใช้รูปแบบนั้น และประโยชน์ที่ได้รับจากการประเมิน ซึ่งมีแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ได้นำไปใช้การประเมินโครงการที่สำคัญ และผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอทั้งหมด 9 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rational and Model of Evaluation)
2. รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model)
3. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)
4. รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake's Concepts and Model of Evaluation)
5. รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation)
6. รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)
7. รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริค (Kirkpatrick's Model)
8. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)
9. รูปแบบการประเมินของโรเบิร์ต แอล แฮมมอนด์ (Robert L. Hammond)

1. รูปแบบการประเมินโครงการของไทเลอร์ (Tyler's Rational and Model of Evaluation)

กาญจนา วัชรสุนทร อ่างถึงใน นาซีพะ เจ๊ะมูดอ กล่าวว่า ไทเลอร์(Ttler) เป็นผู้วางรากฐานการประเมินหลักสูตร โดยเสนอแนะแนวคิดว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการเปรียบเทียบว่าพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ โดยมีการศึกษา

³⁴ สมคิด พรหมจ้อย, การประเมินการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการทางการศึกษา ประมวลชุดวิชาการประเมินนโยบายการดำเนินงาน แผนงาน และโครงการหน่วยที่ 13, (นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2555),40.

³⁵ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2562,เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>

รายละเอียดขององค์ประกอบของคณะ กระบวนการจัดการศึกษา 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ไทเลอร์มีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจนรัดกุมและเจาะจงจะเป็นแนวทางการประเมินผลได้ในภายหลัง บทบาทของการประเมินหลักสูตรนี้จึงอยู่ที่การดูผลผลิตของหลักสูตรว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดหรือไม่ ซึ่งในแนวคิดของไทเลอร์เกี่ยวกับการประเมินหลักสูตรนั้นจะยึดถึงความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal Attainment Model)

ไทเลอร์มีความเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตร คือ

1. เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้ในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบผลสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไปแต่ส่วนใดที่ไม่ประสบผลสำเร็จก็ควรจะปรับปรุงแก้ไข

2. เพื่อการประเมินค่าความก้าวหน้าทางการศึกษาของกลุ่มประชากรขนาดใหญ่เพื่อให้สาธารณชนได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและเข้าใจปัญหาความต้องการของการศึกษา และเพื่อใช้ข้อมูลนั้นเป็นแนวทางในการปรับปรุงนโยบายทางการศึกษาที่คนส่วนใหญ่เห็นด้วย

การประเมินหลักสูตรนั้นจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและการประเมินคุณค่าของหลักสูตร ไทเลอร์ได้จัดลำดับการเรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย (Goal Sources) คือ นักเรียน สังคม และเนื้อหาสาระส่วนปัจจัยที่กำหนดขอบเขตของจุดมุ่งหมาย (Goal Screens)

2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะเป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดหลังจากจัดประสบการณ์การเรียน

3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

4. เลือกรูปวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่วางไว้ประสบความสำเร็จ

5. ประเมินผลโดยการตัดสินใจด้วยการวัดผลทางการศึกษา หรือการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. หากหลักสูตรไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือปรับปรุงหลักสูตรนั้น แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เพื่อปรับปรุงการกำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลง หรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของไทเลอร์ จะเห็นว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียน (Pre-Post Measurement) และมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ก่อนล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใดจึงจะประสบ

ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การประเมินผลในลักษณะนี้จึงเป็นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

สรุปได้ว่า การประเมินของไทเลอร์นั้น เป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้จริง หลังจากการจัดการเรียนการสอนแล้ว ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ได้กำหนดไว้ก่อนการจัดการเรียนการสอน

2. รูปแบบการประเมินโครงการของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model)

คัคดีศรี ปาณะกุล กล่าวว่า รูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach) ประกอบด้วย การประเมิน ในด้านต่อไปนี้คือ กระบวนการ (Process) ทักษะความชำนาญ (Proficiency) เจตคติ (Attitude) และการติดตามผล (Follow-up) ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การประเมินกระบวนการ (Process studies) นั้นเป็นการประเมินกระบวนการเรียนการสอนในชั้นเรียน เช่น วิธีการสอนของครู และกิจกรรมที่จัดให้กับการประเมิน ผลที่ได้จากการประเมินกระบวนการนี้จะนำมาใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

2. การประเมินทักษะความชำนาญ เป็นการประเมินความสามารถของนักเรียน (Proficiency measurement) โดยใช้พิจารณาการทำงานของนักเรียน หรือใช้ข้อทดสอบที่เป็นมาตรฐานทดสอบนักเรียน ผลจากการประเมินในด้านนี้จะทำให้ทราบถึงคุณภาพหรือความสามารถของนักเรียนในสิ่งที่ได้เรียนมา ถ้ามีข้อบกพร่องในด้านใดก็จะได้หาทางช่วยนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

3. การประเมินเจตคติ (Attitude measurement) เป็นการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว การประเมินความคิดเห็นนี้สามารถใช้การสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ผลที่ได้จากการประเมินจะมีส่วนช่วยในการปรับปรุงหลักสูตรในด้านเนื้อหา เพื่อให้สนองความต้องการของผู้เรียน

4. การติดตามผล (Follow-up studies) เป็นการประเมินคุณภาพของหลักสูตรโดยติดตามดูผลการทำงานของผู้เรียนที่จบจากหลักสูตรที่ต้องการประเมิน และเปรียบเทียบกับผลผลิตจากหลักสูตรอื่น ข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบนี้จะใช้ประกอบการปรับปรุงหลักสูตรหรือวางแผนหลักสูตรใหม่

สรุปได้ว่า การประเมินของครอนบาค เป็นการประเมินที่เหมาะสมพิจารณาแนวทางทั้ง 4 ด้าน ที่รวมเรียกรูปแบบการประเมินว่า “ Cronbach's Goal & Side Effect Attainment Model ” เพื่อใช้ในการประเมินโครงการด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมาย แต่ควรตรวจสอบหรือประเมินผลข้างเคียงร่วมด้วย

3. รูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven's Evaluation Ideologies and Model)

ไมเคิล สคริฟเวน (Micheal Scriven) ได้ให้ความหมายของการประเมิน คือ การเก็บรวบรวม ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติการตามระดับของเป้าหมายที่กำหนด นอกจากนี้ยังกล่าวถึงหน้าที่ การประเมินว่ามี 2 ระดับ คือ

3.1. ระดับวิธีการ เน้นจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อการตัดสินคุณค่า

3.2. ระดับการนำไปใช้ เน้นเรื่องบทบาทของการประเมินเพื่อนำข้อมูลมาใช้อย่าง เหมาะสมจุดมุ่งหมายของการประเมินจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการประเมินมี 2 ประการคือ

3.2.1. การประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) เป็นการประเมิน ระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงโครงการให้ดีขึ้น เพราะการ ประเมินจะช่วยให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนา

3.2.2 การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเมื่อสิ้นสุด โครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินคุณค่าของโครงการ ตลอดจนค้นหาสิ่งที่ดีของโครงการเพื่อนำไปใช้ กับสถานการณ์อื่นที่คล้ายคลึงกันต่อไป

วิธีการประเมิน ในการประเมินมีวิธีการที่สามารถนำมาใช้ได้ 2 วิธีคือ

3.2.2.1. การประเมินก่อนมีการปฏิบัติงาน หรือการประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) คือ การประเมินคุณค่าของเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื้อหา จุดมุ่งหมาย กระบวนการ ให้ได้คะแนนและเจตคติของครู เป็นการประเมินก่อนที่จะได้มีการปฏิบัติงาน

3.2.2.2. การประเมินเมื่อมีการปฏิบัติงานแล้ว หรือการประเมินคุณค่าการ ปฏิบัติงาน (Pay-off Evaluation) เป็นการตัดสินคุณค่าจากผลที่เกิดขึ้น จากการใช้เครื่องมือกับ นักเรียนเช่น การประเมิน มีความแตกต่างระหว่างคะแนนการทำสอบก่อนเรียนและหลังเรียน หรือ คะแนนที่ได้จากกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมการประเมินโดยใช้การเปรียบเทียบ

สคริฟเวนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกับครอนบาค ในเรื่องของการใช้กลุ่มเปรียบเทียบ มาใช้ในการ ประเมิน ซึ่งสคริฟเวนเป็นบุคคลที่เห็นว่าการใช้กลุ่มเปรียบเทียบมีข้อดีมากกว่าการไม่ใช้กลุ่ม เปรียบเทียบ การใช้กลุ่มเปรียบเทียบจะเป็นการประหยัดกว่า ไม่ต้องทำการศึกษาในระยะยาว และใช้ กลุ่มตัวอย่างมาก ไม่ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก สคริฟเวนยังเชื่อว่าการศึกษากลุ่มย่อย (Micro studies) ด้วยวิธีการเปรียบเทียบจะเป็นประโยชน์มากกว่าการศึกษาประชากรทั้งหมด (Cross studies) เพราะทำได้ง่ายและบ่อยครั้งกว่าคุณค่าและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

สคริฟเวน เป็นนักประเมินที่ให้ความสำคัญของการประเมินค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้เขาเชื่อว่าการ ประเมินจะขาดความสมบูรณ์ ถ้านักประเมินไม่ได้พิจารณาในด้านคุณค่าที่ได้รับโดยการเปรียบเทียบกับ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของโครงการ สิ่งที่ต้องพิจารณามี 3 ประการคือ

1. ความเป็นประโยชน์ นักประเมินควรจะต้องพิจารณาดูสิ่งที่ได้ลงทุนไปนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด คຸ່ມคຸ່ມกับค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้หรือไม่

2. ขวัญหรือกำลังใจหรือคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญมากในการดำเนินโครงการควรพิจารณาด้วยว่า ผลของโครงการจะทำให้ขวัญหรือกำลังใจ หรือคุณธรรมของผู้ร่วมโครงการเป็นอย่างไร

3. ค่าใช้จ่าย เป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่นักประเมินไม่ค่อยให้ความสนใจเนื่องจากมีความยุ่งยากในการประเมิน

4. รูปแบบการประเมินของสเตค (Stake's Concepts and Model of Evaluation)

รูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตคเป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ยืดเกณฑ์เป็นหลักสูตร สเตคได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่าเป็นการบรรยายและการตัดสินคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งเน้นเรื่องการบรรยายสิ่งที่จะถูกประเมิน โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการตัดสินคุณค่า สเตคมีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินผลหลักสูตรโดยการประเมิน ดังนั้น สเตคจึงเสนอว่าควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตร 3 ด้าน คือ

4.1. ด้านสิ่งที่มีมาก่อน หรือสภาพก่อนเริ่มโครงการ (Antecedent) หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่เอื้อให้เกิดผลจากหลักสูตรและเป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการใช้หลักสูตรอยู่แล้วประกอบด้วย 7 หัวข้อ คือ บุคลิกและนิสัยของนักเรียน บุคลิกและนิสัยครู

4.2. ด้านเนื้อหาในหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์ การเรียนการสอน อาคารสถานที่การจัดโรงเรียน ลักษณะของชุมชนขณะที่มีการเรียนการสอนระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู ครูกับผู้ปกครอง ฯลฯ เป็นขั้นของการใช้หลักสูตร ซึ่งประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ การสื่อสาร การจัดแบ่งเวลา การลำดับเหตุการณ์ การให้กำลังใจ และบรรยากาศของสิ่งแวดล้อม

4.3. ด้านผลผลิต หรือผลที่ได้รับจากโครงการ (Outcomes) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการใช้หลักสูตร ประกอบด้วย 5 หัวข้อ คือ ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ทักษะคตินของนักเรียน ทักษะของนักเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับครู และผลที่เกิดขึ้นกับสถาบันซึ่งรูปแบบการประเมินหลักสูตรของสเตคแสดงให้เห็นเป็นตาราง 3 ดังนี้

จากแบบตัวอย่างของสเตคนี้จะเห็นว่าขั้นตอนในการประเมินผลหลักสูตรจะเป็นดังนี้ คือ

1. การตั้งเกณฑ์ในการวิเคราะห์หลักสูตร

สเตคได้เสนอหัวข้อของเกณฑ์ที่จะใช้ในการวิเคราะห์หลักสูตรได้ 3 หัวข้อ คือ เรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่มีมาก่อนกระบวนการในการสอน และผลที่เกิดขึ้น เขาให้ความคิดเห็นว่าการประเมินจากผลที่ได้รับนั้นยังไม่พอที่จะประเมินว่าหลักสูตรนั้นดีหรือไม่เพียงใดเพราะผลที่ได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายอย่างเป็นต้นว่า หากผู้เรียนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็มิได้

หมายความว่าหลักสูตรนั้นเป็นหลักสูตรที่ไม่ดี การที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนได้ตามที่ต้องการอาจมาจากองค์ประกอบทางด้านเวลา เช่น ให้ความแก่ผู้เรียนน้อยไปเวลาที่จัดให้ไม่เหมาะสม

ดังนั้น การที่จะช่วยดูแลผลที่ได้รับและนำมาประเมินค่าหลักสูตรนั้น เป็นการไม่เพียงพอและอาจจะไม่สามารถช่วยชี้ช่องทางการปรับปรุงหลักสูตรนั้นแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ สเตคจึงได้เสนอว่าควรมีการพิจารณาข้อมูลเพื่อประเมินผลหลักสูตรถึง 3 ด้านดังที่กล่าวมาแล้ว

2. การหาข้อมูลมาประกอบ

หลังจากที่ได้ตั้งเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการประเมินผลหลักสูตรแล้วผู้ประเมินผลหลักสูตรจะต้องทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาตามแบบตัวอย่าง ของสเตค แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

2.1. ส่วนที่เป็นการบรรยายหรือเรียกว่า “ข้อมูลเชิงบรรยาย” (Descriptive Data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ

2.1.1 ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่คาดหวังของหลักสูตรเกี่ยวกับสิ่งที่มาก่อนกระบวนการเรียน การสอน และผลผลิตของหลักสูตร

2.1.2 ข้อมูลที่อธิบายสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติจริงซึ่งสังเกตได้หรือทดสอบได้เกี่ยวกับสิ่งที่มาก่อนกระบวนการเรียนการสอน ผลผลิตของหลักสูตร

ผู้ประเมินจะต้องอธิบายความสัมพันธ์ (Contingency) ระหว่างสิ่งที่มาก่อน (Antecedents) กระบวนการเรียนการสอน (Transactions) และผลผลิต (Outcomes) ของหลักสูตรและการศึกษา ความสอดคล้อง (Congruence) ระหว่างสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่อย่างไรจากการพิจารณาข้อมูลในลักษณะแนวตั้งและแนวนอนนี้ สรุปเป็นแผนภูมิเกี่ยวกับการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์และความสอดคล้องของหลักสูตร

3. ส่วนที่เป็นการพิจารณาตัดสินคุณค่าของหลักสูตร หรือที่เรียกว่า “ข้อมูลเชิงตัดสิน” (Judgemental Data) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ชนิด คือ

3.1 ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐาน (Standards) ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เช่นครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง ฯลฯ เชื่อว่าควรจะใช้

3.2 ข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้สึกนึกคิดตัดสินคุณภาพและความเหมาะสมของบุคคลต่าง ๆ ผู้ประเมินจะต้องตัดสินคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์มาตรฐานและข้อมูลที่เป็นการตัดสินของบุคคลต่าง ๆ มาประกอบการพิจารณาตัดสินว่าหลักสูตรมีส่วนใดดีหรือส่วนใดไม่ดี

5. รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation)

รูปแบบการประเมินของอัลคิน (Alkin) ได้เสนอรู้รูปแบบการประเมินที่เรียกว่า CSE (Center for the study of Evaluation Approach) จุดเน้นของการประเมินตามแนวคิดของอัลคิน คือ การ

ประเมินเพื่อการตัดสินใจ อัลคินได้ให้ความหมายของการประเมินว่า เป็นกระบวนการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ การเลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสม การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานสรุปให้กับผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ ในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับการดำเนินงานของโครงการ

จากความหมายของการประเมินตามแนวคิดของอัลคินนั้น การประเมินจะประกอบด้วยการจัดทำ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อที่จะนำไปใช้ในการตัดสินใจ โดยในการประเมินจำเป็นจะต้องประเมินในเรื่องต่าง ๆ 5 ด้าน ดังนี้

1.การประเมินระบบ (System Assessment) เป็นการอธิบายหรือพรรณาสภาพของระบบเพื่อเปรียบเทียบสภาพที่เป็นจริงกับความคาดหวังที่จะให้เกิดขึ้น การประเมินระบบจะช่วยให้เราสามารถกำหนดขอบเขต และวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม สิ่งที่จะต้องศึกษาได้แก่ความต้องการของประชาชน ชุมชน และสังคม ที่มีต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน สำหรับการประเมินระบบแต่ละส่วนจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ กัน

2.การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) เป็นการประเมินก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการ เพื่อหาข้อมูลข่าวสารมาใช้ในการตัดสินใจพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมของโครงการ นักประเมินต้องหาข้อมูลที่แสดงความคาดหวังที่จะบรรลุเป้าหมาย พร้อมกับประเมินผลที่จะได้รับการใช้วิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้สามารถเห็นข้อเปรียบเทียบในการหาทางเลือกที่เหมาะสมโดยใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของปัญหา โดยทั่วไปจะใช้การประเมินจากเกณฑ์ภายนอกและจากเกณฑ์ภายใน

3. การประเมินการนำไปใช้เพื่อการดำเนินโครงการ (Program Implementation) เป็นการประเมินขณะที่โครงการกำลังดำเนินงาน เพื่อตรวจสอบดูว่า การดำเนินโครงการนั้นเป็นไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้วางแผนไว้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นมีความสอดคล้องกับสิ่งที่วางแผนไว้ หรือคาดหวังไว้เพียงไร

4. การประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อมูลที่น่ามาใช้ในการดำเนินโครงการให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และมีผลที่ไม่คาดคิดมาก่อนเกิดขึ้นบ้างหรือไม่ ดังนั้น นักประเมินจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะหาข้อมูลเกี่ยวกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวในทุก ๆ ด้านของโครงการ ตลอดจนจนผลกระทบของโครงการที่มีต่อโครงการอื่น เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงโครงการต่อไป

5.การประเมินเพื่อการยอมรับโครงการ (Program Certification) ขั้นตอนนี้ นักประเมินต้องหาข้อมูลข่าวสารรายงานต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อใช้ข้อมูลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของโครงการ และศักยภาพในการสรุปอ้างอิงไปสู่สถานการณ์อื่น ๆ หรือนำไปใช้กับโครงการในสถานการณ์อื่น ๆ ได้

กว้างขวางเพียงใด ในขั้นนี้ข้อมูลที่ได้นักประเมินจะทำให้ผู้บริหารได้ตัดสินใจว่า ควรจะดำเนินกับโครงการในลักษณะใด อาจจะยกเลิก ปรับปรุงใหม่ หรืออาจจะขยายโครงการต่อไปอีก เป็นต้น

6. รูปแบบการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)

โพรวัส ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินหลักสูตรซึ่งเรียกว่า “การประเมินผลความแตกต่างหรือการประเมินความไม่สอดคล้อง”(Discrepancy Evaluation) ซึ่งจะประเมินหลักสูตรทั้งหมด 5 ส่วน คือ 1. การออกแบบ (Design) 2. ทรัพยากรหรือสิ่งที่เริ่มตั้งไว้เมื่อใช้หลักสูตร (Installation) 3. กระบวนการ (Process) 4. ผลผลิตของหลักสูตร (Products) 5. ค่าใช้จ่ายหรือผลตอบแทน (Cost) ในแต่ละส่วนจะมีขั้นตอนการประเมินผลโดยจะดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ประเมินจะต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Standards – S) ของสิ่งที่ต้องการวัดก่อน เช่น มาตรฐานด้านเนื้อหา เป็นต้น

ขั้นที่ 2 ผู้ประเมินต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริงของสิ่งที่ต้องการวัด (Performance – P)

ขั้นที่ 3 ผู้ประเมินนำข้อมูลที่รวบรวมได้ขั้นที่ 2 มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 1 (Compare – C)

ขั้นที่ 4 ผู้ประเมินศึกษาความแตกต่าง หรือความไม่สอดคล้องระหว่างผลการปฏิบัติจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน (Discrepancy – D)

ขั้นที่ 5 ผู้ประเมินส่งผลการประเมินไปให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรว่าจะเลิกการใช้หลักสูตรที่ประเมิน หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติ หรือเกณฑ์มาตรฐานให้คุณภาพดีขึ้น (Decision Making)

S = Standard เป็นขั้นแรกของการประเมินหลักสูตร กล่าวคือ ประเมินผลต้องตั้งสิ่งมาตรฐานที่ต้องการวัดไว้ก่อน

P = Performance หลักจากดำเนินการขั้นแรกเรียบร้อยแล้ว ผู้ประเมินจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการปฏิบัติจริง ในสิ่งที่ต้องการวัดให้เพียงพอ ข้อมูลที่รวบรวมความเป็นข้อมูลที่แสดงให้เห็นพฤติกรรมที่ชัดเจน

C = Compare เมื่อตั้งมาตรฐานและรวบรวมข้อมูลเสร็จแล้ว ก็นำข้อมูลมาเปรียบเทียบเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

D = Discrepancy จากการเปรียบเทียบข้อมูลกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ ผู้ประเมินพบว่า มีช่องว่างอะไรที่เกิดขึ้นกับผลที่คาดหวัง

D = Decision Making ผู้ประเมินจะส่งผลการประเมินไปให้ผู้ที่จะตัดสินใจเกี่ยวกับ

หลักสูตรเพื่อตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งขั้นตอนการประเมินดังกล่าว สามารถอธิบายเป็นรูปแบบ ดังนี้

แบบการประเมินผลหลักสูตรของโพรวีสนี่ นับว่าสะดวกแก่การประเมินหลายประเภทและเป็นกระบวนการที่ให้เห็นถึงผู้บริหารจะตัดสินใจ จะใช้หรือไม่ หรือจะปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจะหยิบบอกข้อมูลใดข้อมูลหนึ่งมาพิจารณา

7. รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก (Kirkpatrick's Model)

รูปแบบของเคิร์กแพทริก (Donald L.Kirkpatrick) เป็นผู้นำในการประเมินผลโครงการฝึกอบรม เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นการช่วยเหลือบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นในการจัดฝึกอบรมทุกครั้งต้องมีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อให้ทราบว่าการจัดฝึกอบรมดังกล่าวมีประสิทธิภาพเพียงใดประโยชน์ที่จะได้จากการประเมินผล การฝึกอบรม คือ

1. การฝึกอบรมได้ให้อะไรแก่หน่วยงานบ้าง หรือเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน

ในลักษณะใด

2. ควรมีการจัดโครงการฝึกอบรมต่ออีกหรือไม่ หรือให้ยุติ
3. ควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมให้ดีขึ้นในส่วนใด อย่างไร

แนวทางการประเมินการฝึกอบรม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการตรวจสอบความรู้สึก หรือความพอใจของผู้เข้าอบรม
2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลการเรียนรู้ โดยควรตรวจสอบให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้(Knowledge) ทักษะ (Skill) และเจตคติ (attitude)
3. การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ผ่านการอบรมได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวัง ของโครงการหรือไม่
4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงาน (Results Evaluation) เป็นการตรวจสอบว่า ผลจากการอบรมได้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือเกิดผลกระทบต่อองค์กร ในลักษณะใดบ้าง คุณภาพขององค์กรดีขึ้น หรือมีคุณภาพมากขึ้นหรือไม่

แนวทางในการดำเนินการประเมินในแต่ละขั้นตอน เป็นดังนี้

1. การประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation)การประเมินในขั้นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลว่าผู้เข้าอบรมมีความรู้สึกอย่างไรต่อการฝึกอบรม เช่น ความพอใจต่อการเข้ารับการฝึกอบรมในทุกด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร หรือเนื้อหาสาระมีความเหมาะสม ตรงกับความต้องการ น่าสนใจหรือไม่ มากน้อยเพียงใด วิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรมเหมาะสมหรือไม่ ชอบ

วิธีการแบบใด กิจกรรมที่จัดให้มีสัดส่วนเหมาะสมหรือไม่ ระหว่างภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ฯลฯ สิ่งที่ต้องการในการประเมินในขั้นตอนนี้คือข้อมูลที่เป็นปฏิริยาตอบสนองที่แท้จริงของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเป็นตัวบ่งชี้ประสิทธิผลของการฝึกอบรมเป็นอันดับแรกสุด

วิธีการที่ทำให้ได้ข้อมูลจากการประเมินปฏิริยาตอบสนองจากผู้อบรมอย่างมีความหมายและตามความเป็นจริง คือ

1. กำหนดให้ชัดเจนและแน่นอนว่า ต้องการได้รับข้อมูลอะไร เช่น ต้องการปฏิริยาตอบสนองต่อเนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรม ต่อวิทยากร ต่อสถานที่ฝึกอบรม ต่อระยะเวลาการฝึกอบรม ฯลฯ

2. วางแผนกำหนดรูปแบบของเครื่องมือหรือแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลไว้ล่วงหน้า

3. ข้อคำถามที่ใช้ควรสามารถนำคำตอบที่ได้มาแปลงเป็นตัวเลขแจกแจงความถี่ หรือวิเคราะห์เชิงปริมาณได้

4. กระตุ้นให้ผู้เข้าอบรมได้เขียนแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในข้อคำถามต่าง ๆ

5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้แสดงปฏิริยาตอบสนองผ่านแบบสอบถามตามความเป็นจริง ดังนั้นจึงไม่ควรให้ผู้เข้าอบรมเขียนชื่อของตนเองในแบบสอบถาม

นอกจากนี้ในการแจกแบบสอบถาม ผู้ประเมินควรได้ให้เวลาผู้เข้าอบรมอย่างเพียงพอที่จะให้คำตอบครบทุกข้อ และควรแจกในช่วงก่อนที่ผู้เข้าอบรมจะออกจากห้องฝึกอบรมเมื่อสิ้นสุดโปรแกรมการฝึก และควรหลีกเลี่ยงการปล่อยให้ผู้เข้าอบรมนำแบบสอบถามกลับไปตอบและส่งคืนในภายหลัง

2. การประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation)

การประเมินในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลว่าผู้เข้าอบรมได้รับความรู้และทักษะอะไรบ้าง และเจตคติอะไรบ้างที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ทั้งนี้เพราะความรู้ ทักษะ และเจตคติเป็นองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าอบรม โดยแนวทางการประเมินในขั้นนี้ ดังนี้

1) ใช้แนวความคิดการประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม คือวัดพฤติกรรมก่อนการอบรม และภายหลังการอบรม จะทำให้ได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยสามารถใช้วิธีการสังเกต หรือการสัมภาษณ์ ประกอบการพิจารณาได้

2) มีการตั้งมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้สำหรับเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรมว่าหลังจากได้เข้าอบรมแล้ว มีทักษะการทำงานสูงขึ้นหรือไม่ ต้องวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เข้าอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.1. การวิเคราะห์ผลการสอบ ควรวิเคราะห์ทั้งคะแนนรายข้อและคะแนนรวมโดยเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

2.2. ถ้าเป็นไปได้ควรมีการเปรียบเทียบความรู้ ทักษะและเจตคติระหว่างกลุ่มที่ได้รับการฝึกอบรมกับกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้ ทักษะและเจตคติ มี 2 วิธี คือ

1) ใช้แบบสอบวัดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เป็นมาตรฐาน

2) สร้างแบบสอบวัดขึ้นเอง โดยอาจมีรูปแบบ เช่น เป็นแบบถูกผิดแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า (rating scale) ให้ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย แบบ เลือกตอบ แบบเติมคำ/ข้อความ

3.การประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม (Behavior Evaluation)

การประเมินในขั้นนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลว่าเมื่อได้รับการอบรมแล้วผู้เข้าอบรมมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่ การประเมินในขั้นนี้นับว่ายากและใช้เวลามากกว่าการประเมินในสองขั้นแรก เพราะต้องออกไปติดตามประเมินผลในสถานที่ทำงานจริง ๆ ของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งผู้ประเมินจะต้องพิจารณาถึงประเด็นที่สำคัญในการประเมินในขั้นนี้ ซึ่งได้แก่

- ควรออกไปประเมินเมื่อใดจึงจะเหมาะสม (อาจเป็น 1 เดือน หรือ 3 เดือน หรือ 6 เดือน หรือ 1 ปี ฯลฯ ภายหลังการฝึกอบรม)

- ควรเก็บข้อมูลกับใครในทำงานจึงจะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากที่สุด (อาจเก็บจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน จากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือจากผู้เข้าอบรมเอง)

ข้อควรคำนึงถึงในการประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปหลังการอบรม มีดังนี้

1) ควรมีการวัดพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าอบรมทั้งก่อนและหลังการฝึกอบรม

2) ระยะเวลาระหว่างการฝึกอบรมกับการประเมินหลังการฝึกอบรมควรห่างกันพอสมควร ทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่า ผู้เข้าอบรมเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานขึ้นจริง และควรมีการประเมินหลายๆครั้ง เป็นระยะ ๆ เช่น ประเมินทุก 3 เดือน

3) ควรเก็บข้อมูลจากหลายๆแห่ง เช่น จากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนร่วมงาน แนวทางการประเมินในขั้นนี้ มีดังนี้

3.1) ใช้แนวคิดการประเมินก่อนและหลังการฝึกอบรม คือวัดพฤติกรรมก่อนการอบรมและภายหลังการอบรม จะทำให้ได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมว่ามีมากขึ้นเพียงใด โดยสามารถใช้วิธีการสังเกต หรือการสัมภาษณ์ ประกอบการพิจารณาได้

3.2) มีการตั้งมาตรฐานในการปฏิบัติงาน เพื่อใช้สำหรับเป็นเกณฑ์เปรียบเทียบกับผลการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการอบรมว่าหลังจากได้เข้าอบรมแล้ว มีทักษะการทำงานสูงขึ้นหรือไม่

3.3) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานหรือพฤติกรรมการทำงานของผู้เข้าอบรม จากการสังเกตของผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้างาน ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ที่คุ้นเคยกับการปฏิบัติงานของผู้เข้าอบรมภายหลังการอบรม

3.4) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานจากการประเมินผลประจำปี

3.5) มีการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ผ่านการอบรมกับกลุ่มที่ไม่ผ่านการอบรมจะเห็นได้ว่า การประเมินในขั้นตอนนี้จะต้องใช้เวลา และอาศัยความชำนาญของผู้ประเมินเป็นอย่างมาก จึงควรประเมินกับโครงการฝึกอบรมขนาดใหญ่ หรือโครงการที่จัดต่อเนื่องหลาย ๆ ครั้ง ส่วนโครงการฝึกอบรมขนาดเล็กควรใช้วิธีการดังนี้

- กำหนดว่ามีพฤติกรรมการทำงานอะไรบ้าง ที่คาดหวังจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- เตรียมคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์
- ทำการสัมภาษณ์บุคคลหลายๆกลุ่ม ภายหลังการอบรมสิ้นสุดไประยะหนึ่ง เพื่อจะได้ทราบว่าพฤติกรรมที่คาดหวังไว้ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือไม่
- ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ควรนำมาแปลงเป็นตัวเลข เพื่อทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณสำหรับการสัมภาษณ์ผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้เข้าอบรม ควรจะต้องแน่ใจว่าผู้เข้าอบรมจะไม่มีอิทธิพลต่อการตอบของผู้ใต้บังคับบัญชา

4. การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับหน่วยงาน (Results Evaluation)

การประเมินในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงข้อมูลว่าเมื่อจัดอบรมสิ้นสุดลง การอบรมก่อให้เกิดผลดีต่อหน่วยงานอย่างไร ซึ่งการประเมินในขั้นตอนนี้จำเป็นว่าเป็นขั้นยากที่สุด เพราะในความเป็นจริง มีตัวแปรอื่น ๆ อีกหลายตัวซึ่งนอกเหนือจากการอบรมที่มีผลต่อหน่วยงาน ซึ่งตัวแปรทั้งหลายเหล่านี้ยากต่อการควบคุม ดังนั้นการที่หน่วยงานประสบความสำเร็จ หรือมีลักษณะในทางที่ดี ไม่ได้แสดงว่าเป็นผลจากการอบรมเพียงอย่างเดียว

เคิร์กแพททริก ได้ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินในขั้นนี้ว่า

1. ควรมีการวัดสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขต่าง ๆ ก่อนการฝึกอบรมไว้ก่อน แล้วนำไปเปรียบเทียบสภาวะการณ์หรือเงื่อนไขภายหลังการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่สังเกตได้หรือวัดได้
2. พยายามควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในผลที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงาน วิธีที่สามารถนำมาใช้ได้คือ การใช้กลุ่มควบคุมกับกลุ่มทดลอง

8. รูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

แดเนียลแอลสตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ได้อธิบายความหมายของการประเมินผลทางการศึกษาเอาไว้ว่าเป็นกระบวนการการบรรยายการหาข้อมูล และการให้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางเลือก ฉะนั้นรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมจึงเป็นรูปแบบเหมาะสมแก่การช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุด

ตามปกติสถานการณ์ในการตัดสินใจ (Decision Setting) โดยทั่วไปจะประกอบด้วย มิติที่สำคัญ 2 ประการ คือ

1. มิติด้านข้อมูลที่มีอยู่ (Information Grasp) คือถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่าง เราจำเป็นต้องคำนึงว่าเรามีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่มากน้อยเพียงใด
2. มิติด้านปริมาณความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้น (Degree of Change) คือความหมายว่าถ้าเราจะตัดสินใจทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เราต้องคำนึงว่าเมื่อทำไปแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงจากเดิมมากน้อยสักแค่ไหน

จากรูปแบบการประเมินผลหลักสูตรตามแนวคิดของสตีฟเฟิลบีมแสดงให้เห็นว่า

1. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย แต่ทว่าข้อมูลที่จะช่วยให้การตัดสินใจนั้นมีอยู่มาก สถานการณ์การตัดสินใจอย่างนี้เรียกว่า Homeostatic
2. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยและข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจก็มีอยู่น้อย สถานการณ์การตัดสินใจอย่างนี้เรียกว่า Incremental
3. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก แต่ทว่าข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจมีอยู่น้อย สถานการณ์การตัดสินใจอย่างนี้เรียกว่า Neomobilistic
4. สถานการณ์ตัดสินใจที่ต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก และข้อมูลที่จะช่วยในการตัดสินใจก็มีอยู่มาก สถานการณ์การตัดสินใจอย่างนี้เรียกว่า Metamorphism

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การตัดสินใจนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์แบบใดก็ตามก็จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประมาณ (Evaluation Data) มาช่วยเป็นพื้นฐาน เพราะการตัดสินใจใด ๆ ของผู้บริหารที่ไม่ใช่ข้อมูลเชิงประมาณมาเป็นพื้นฐานในการหาทางเลือกย่อมเสี่ยงต่อความล้มเหลวในการดำเนินงานตามทางเลือกนั้นอย่างมาก ส่วนการตัดสินใจทางการตัดสินใจนั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจะจัดเนื้อหาวิชาในหลักสูตร

อย่างไรจะจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีไหน จะใช้สื่อการเรียนการสอนอะไร จะจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไร ถ้าพิจารณาในแง่ของวิธีการกับผลที่เกิดขึ้นและสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริง เราอาจจำแนกการตัดสินใจออกได้เป็น 4 ประเภท

1. Planning Decisions เป็นการตัดสินใจโดยคาดหวังว่าเราต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาอย่างไร เช่นหลังจากที่นักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปแล้วนักเรียนควรมีคุณสมบัติที่เด่น ๆ อะไรบ้าง ฉะนั้นการตัดสินใจชนิดนี้จึงนำมาเป็นประโยชน์ในการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือในการวางแผนจัดการศึกษาได้เป็นอย่างดี จึงเรียกการตัดสินใจอย่างนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน

2. Structuring Decisions เป็นการตัดสินใจโดยคาดหวังว่าถ้าต้องการให้เกิดผลทางการศึกษาตามที่คาดหวังไว้ในข้อ 1 นั้นเราควรจะวางโครงสร้างหรือวางรูปแบบของการใช้หลักสูตรที่พึง

ประสงค์เอาไว้อย่างไร เช่น ถ้าจะให้ให้นักเรียนมีคุณสมบัติตรงตามที่คาดหวังเอาไว้ นั้น โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมอย่างไร การบริหารงานควรเป็นแบบใด ครูควรจัดการเรียนการสอนอย่างไร ควรให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอะไรบ้าง ฯลฯ จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้าง

3. Implementing Decisions เป็นการตัดสินใจว่า ตามความเป็นจริงนั้นได้มีการนำหลักสูตรไปใช้ตามแนวทางที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่ มีการควบคุมหรือแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้วิธีการที่เกิดขึ้นจริง ๆ เป็นไปตามที่ต้องการมากน้อยเพียงใด จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปใช้

4. Recycling Decisions เป็นการตัดสินใจหลังจากศึกษาตามหลักสูตรไปแล้วนั้นจริง ๆ แล้ว นักเรียนมีคุณสมบัติอย่างไร มีความรู้ มีทักษะ มีเจตคติ เป็นอย่างไรและเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้หรือไม่ มีอะไรบ้างที่ต้องรักษาไว้ มีอะไรบ้างที่ต้องละทิ้งหรือต้องปรับขยายเสียใหม่ จึงเรียกการตัดสินใจแบบนี้ว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณสมบัติที่พึงประสงค์

ทั้งหมดที่กล่าวมา 4 ข้อนี้ คือประเภทการตัดสินใจทางการศึกษา แต่ตามความคิดของ สตีฟเฟิลบีมั้น การตัดสินใจทุก ๆ เรื่องจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลเชิงประเมินในการพิจารณาขั้นพื้นฐาน และสตีฟเฟิลบีมได้ให้แนวคิดไว้ว่า การประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งสำคัญที่เราต้องประเมินอยู่ 4 ด้าน คือ

1. **การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)** เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้หลักการและเหตุผลมากำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินสภาพแวดล้อมจะช่วยให้ผู้พัฒนาหลักสูตรรู้ว่า สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษามีอะไรบ้าง สภาพการณ์ที่คาดหวังและสภาพที่แท้จริงในสภาพแวดล้อมดังกล่าวเป็นอย่างไร มีความต้องการ หรือปัญหาอะไรบ้างที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข มีโอกาสและสรรพกำลังที่จำเป็นอะไรบ้างที่ยังไม่ได้นำมาใช้ในการจัดการศึกษา และสืบเนื่อง มาจากปัญหาอะไรบ้าง ฯลฯ ในการประเมินสภาพแวดล้อมนี้ ผู้ประเมินอาจใช้วิธีดังต่อไปนี้

1.1 การวิเคราะห์ความคิดรวบยอด (Conceptual Analysis)

1.2 การทำวิจัยด้วยการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์จริง ๆ (Empirical Studies)

1.3 การอาศัยทฤษฎีและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ การประเมินสภาพแวดล้อมนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจด้านการวางแผนหรือกำหนดจุดมุ่งหมาย (Planning Decision)

2. **ประเมินตัวป้อน (Inputs Evaluation)** เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลมาช่วยตัดสินใจว่า จะใช้ทรัพยากรหรือสรรพกำลังต่าง ๆ ที่มีอยู่เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้อย่างไร จะขอความช่วยเหลือด้านทรัพยากรและสรรพกำลังจากแหล่งภายนอกดีหรือไม่ จะใช้วิธีจัดการเรียนการสอนแบบใดดีจึงจะประเมินด้วยตัวป้อนอาจจะทำได้โดย

- 2.1 จัดทำในรูปแบบของคณะกรรมการ
- 2.2 อาศัยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผู้ทำเอาไว้แล้ว
- 2.3 ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาให้การปรึกษา
- 2.4 ทำการวิจัยเชิงทดลองเป็นการนำร่อง

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสืบค้นจุดอ่อนของรูปแบบการดำเนินงานตามที่คาดหวังเอาไว้ หรือจุดอ่อนของการดำเนินงานในขั้นตอนการใช้หลักสูตร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกวิธีการต่อไป ฉะนั้นต้องมีการจัดบันทึกผลการประเมินกระบวนการนั้นจำเป็นต้องอาศัยวิธีการหลายๆ เช่น

- 3.1 การสังเกตแบบมีส่วนร่วมปฏิบัติ
- 3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์
- 3.3 การสัมภาษณ์
- 3.4 การใช้แบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า
- 3.5 การเขียนรายงานประเภทปลายเปิด

อย่างไรก็ตาม ในการประเมินกระบวนการนี้ บางครั้งจำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการในการประเมินผลขึ้นมาโดยเฉพาะ และให้คณะกรรมการชุดนี้มีเวลาการทำงานประเมินอย่างเต็มที่ เช่น ถ้าเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาก็อาจจะได้แก่ทีมงานในหน่วยวิจัยของสถาบันนั่นเอง แต่ถ้าเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษาก็อาจจะได้แก่ศึกษานิเทศก์ของจังหวัดเพราะการตั้งครูในโรงเรียนทำหน้าที่ประเมินผล โดยเฉพาะทำได้ยากเนื่องจากมีข้อจำกัดอยู่หลายอย่าง เช่น เรื่องเวลาซึ่งมีความจำเป็นมากในกรณีที่สถานการณ์การตัดสินใจเป็นแบบ Incremental และ Neomobilistic เพราะมีข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจอยู่แล้วน้อยมาก แต่ถ้าหากสถานการณ์การตัดสินใจแบบ Homeobilistic ซึ่งต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อย ขณะเดียวกันก็มีข้อมูลที่จะนำมาใช้สนับสนุนอย่างมากแล้ว ผู้บริหารและครูในโรงเรียนอาจช่วยกันทำการประเมินก็ได้ การประเมินกระบวนการนี้ให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจด้านการนำหลักสูตรไปใช้ปฏิบัติจริง ๆ (Implementing Decisions)

4. การประเมินผลผลิต (Products Evaluation) มีจุดมุ่งหมายจะตรวจสอบว่าผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนั้นเป็นไปตามที่คาดหวังเอาไว้มากเพียงใด อาจทำได้โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์สัมพันธ์กับหลักสูตรอื่นที่มีอยู่ก็ได้

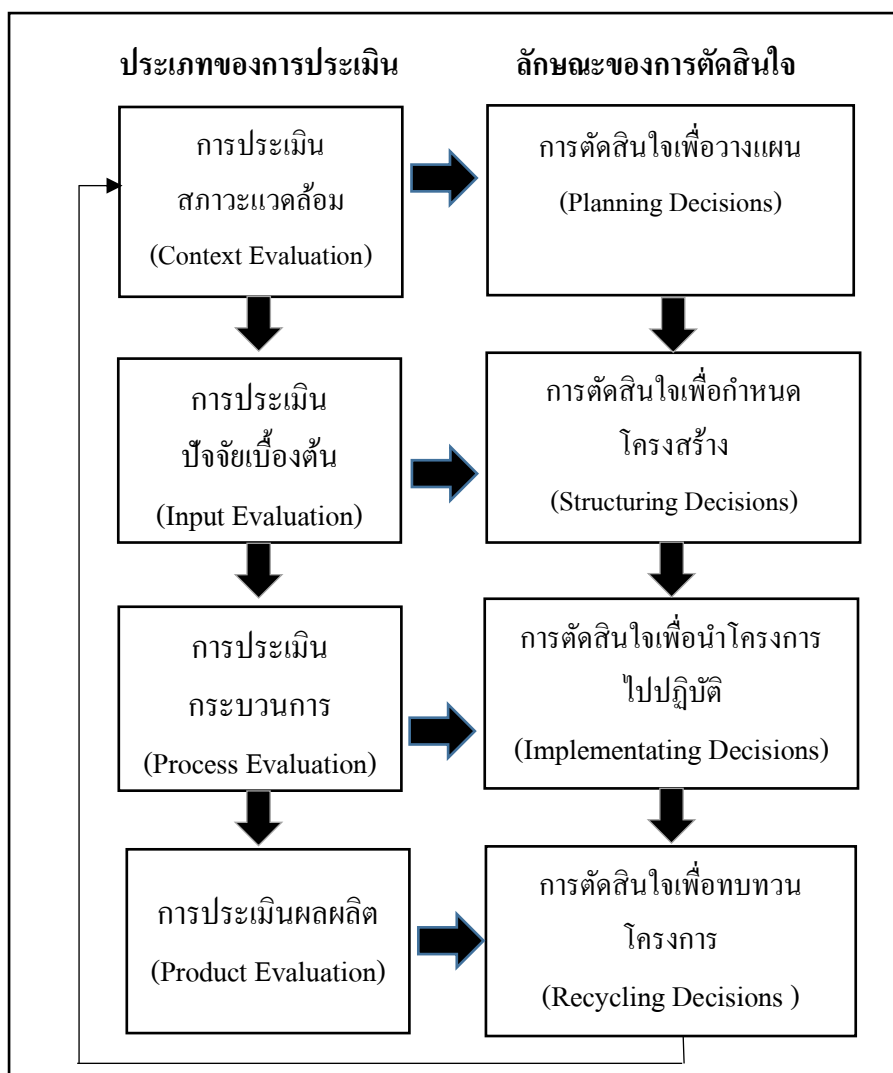
ในกระบวนการการศึกษานั้นการประเมินผลผลิตจะให้ข้อมูลที่ช่วยตัดสินใจว่ามีกิจกรรมทางการศึกษาอะไรบ้างที่ควรทำต่อไป เลิกทำ หรือควรนำมาปรับปรุงแก้ไขเสียใหม่ นอกจากนั้นยังให้ข้อมูลที่นำไปเชื่อมต่อหรือสานต่อเข้ากับขั้นตอนอื่น ๆ ของกระบวนการทางการศึกษาได้อีกด้วย เช่น โรงเรียนหนึ่งมีปัญหาครูไม่พอสอนหรือครูมีภารกิจมากจนไม่มีเวลาจะเตรียมการสอนให้ได้ผล จึงได้คิดค้นนวัตกรรมทางการสอนแบบ RIT (Reduced Instructional

Time) ขึ้นมาใช้ เสร็จแล้วการทำประเมินผลผลิตของการเรียนแบบ RIT ดู พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นอยู่ในขั้นที่จะนำไปเผยแพร่ในโรงเรียนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาอย่างเดียวกันได้ เพราะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่ายไม่สิ้นเปลืองมากนัก อย่างไรก็ตามผู้บริหารการศึกษาก็อาจใช้ผลจากการประเมินดังกล่าวมาช่วยตัดสินใจประกาศให้โรงเรียนต่าง ๆ นำนวัตกรรม RIT ไปใช้จัดการเรียนการสอนต่อไป การประเมินผลผลิตนี้จะให้ข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่าจะเก็บรักษาไว้ เลิกใช้หรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ (Recycling Decisions) เนื่องจากสตัฟเฟิลบีมให้แนวคิดว่าการประเมินผลหลักสูตรนั้นมีสิ่งที่จะต้องประเมินอยู่ 4 อย่าง คือ Context, Input, Process และ Products รูปแบบการประเมินผลของเขาจึงเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปว่าเป็น CIPP Model

โดยแนวคิดของสตัฟเฟิลบีมเน้นที่การแยกบทบาทการทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกัน อย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุจุดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน³⁶

ผังแผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินของซีป (CIPP Model)

³⁶ ดร.ศักดิ์ชัย ภูเจริญ การประเมินโครงการโดย CIPP Model. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562. เข้าถึงได้จาก http://www.kruinter.com/show.php?id_quiz=630&p=1

แผนภูมิที่ 3 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินของซีบี (CIPP Model)
ที่มา : Danial .L. Stufflebeam , *Educational Evaluation and decision Making*, 1997³⁷

9. รูปแบบการประเมินของโรเบิร์ต แอล แฮมมอนต์ (Robert L. Hammond)

โรเบิร์ต แฮมมอนต์ (Robert Hammond) มีแนวคิดในการประเมินการหลักสูตร โดยยึดจุดประสงค์เป็นหลักคล้ายไทเลอร์ แต่แฮมมอนต์ได้เสนอแนวคิดที่ต่างจากไทเลอร์ โดยที่แฮมมอนต์เสนอว่า โครงสร้างสำหรับการประเมินนั้นประกอบด้วยมิติ (Dimensions) ใหญ่ๆ หลายมิติด้วย แต่ละมิติก็จะประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ อีกหลายตัวแปร ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร

³⁷ เขาวภา ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, *การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ*, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), 27

ขึ้นอยู่กับ การปะทะสัมพันธ์ (Interaction) ระหว่างตัวแปรในมิติต่าง ๆ เหล่านี้ มีมิติทั้ง 3 ได้แก่ มิติ ด้านการเรียน การสอน มิติด้านสถาบัน และมิติด้านพฤติกรรม

1. มิติด้านการสอน ประกอบด้วยตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปร คือ

1.1 การจัดชั้นเรียนและตารางสอน คือการจัดครูและนักเรียนให้พบกันและ ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดในส่วนนี้จะต้องคำนึงถึงเวลาและสถานที่

1.2 เนื้อหาวิชา หมายถึง เนื้อหาวิชาที่จะนำมาจัดการเรียนการสอน การ จัดลำดับเนื้อหาให้เหมาะสมกับระดับวุฒิภาวะของผู้เรียนและชั้นเรียนแต่ละระดับ

1.3 วิธีการ หมายถึง หลักการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียน รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

1.4 สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ หมายถึง สถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือ และ อุปกรณ์พิเศษ ห้องปฏิบัติการ วัสดุสิ้นเปลืองต่าง ๆ รวมถึงสิ่งที่มีผลต่อการใช้หลักสูตร และการสอนด้านอื่น ๆ

1.5 งบประมาณ หมายถึง เงินที่ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการ เรียนการสอน การซ่อมแซม เงินเดือนครู ค่าจ้างบุคลากรที่จะทำงานการใช้หลักสูตรประสบ ความสำเร็จ

2. มิติด้านสถาบัน ประกอบด้วยตัวแปรที่ควรคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร 5 ตัวแปร คือ

2.1 นักเรียน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา ความสนใจ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สุขภาพกายและสุขภาพจิต ภูมิหลัง ทางครอบครัว

2.2 ครูมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการสอน เงินเดือน กิจกรรมที่ทำเวลาว่างการฝึกอบรมเพิ่ม เกี่ยวการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี และความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.3 ผู้บริหาร หมายถึง มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมิน หลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ วุฒิสูงสุดทางการศึกษา ประสบการณ์ทางการศึกษา เงินเดือน ลักษณะ ทางบุคลิกภาพ การฝึกอบรมเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรในช่วงระยะเวลา 1-3 ปี และความพึง พอเคยใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ

2.4 ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมิน หลักสูตร ได้แก่ อายุ เพศ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ลักษณะของการให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือ ลักษณะทางบุคลิกภาพและความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

2.5 ครอบครัว มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพสมรส ขนาดครอบครัว รายได้ สถานที่อยู่ การศึกษา การเป็นสมาชิกของสมาคม การโยกย้าย จำนวนบุตรที่อยู่ในโรงเรียนนี้ และจำนวนญาติที่อยู่ร่วมโรงเรียน

2.6 ชุมชน มีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึงในการประเมินหลักสูตร ได้แก่ สถานภาพชุมชน จำนวนประชากร การกระจายของอายุของประชากร ความเชื่อ (ค่านิยม ประเพณี ศาสนา) ลักษณะทางเศรษฐกิจ สภาพการให้บริการสุขภาพอนามัย และการรับนวัตกรรมเทคโนโลยี

3. มิติด้านพฤติกรรม มีองค์ประกอบของพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พฤติกรรมด้านความ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านทักษะ (Psychomotor Domain) และพฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain)

แนวคิดการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ เริ่มด้วยการประเมินหลักสูตรที่กำลังดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ แล้วจึงเริ่มกำหนดทิศทางและกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตรมีดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการประเมินควรจะเริ่มต้นที่วิชาใดวิชาหนึ่งในหลักสูตร เช่น ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และจำกัดระดับชั้นเรียน
2. กำหนดตัวแปรในมิติการสอนและมิติสถาบันให้ชัดเจน
3. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยระบุถึง 1. พฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงว่าประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนด 2. เงื่อนไขของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น 3. เกณฑ์ของพฤติกรรมที่บอกให้รู้ว่าคุณนักเรียนประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์มากน้อยเท่าใด
4. ประเมินพฤติกรรมที่ระบุไว้ในจุดประสงค์ ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวกำหนดพิจารณาหลักสูตรที่ดำเนินใช้อยู่เพื่อตัดสิน รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
5. วิเคราะห์ผลภายในองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับพฤติกรรมแท้จริงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็นผลสะท้อนกลับไปสู่วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ และเป็นการตัดสินใจว่าหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพเพียงใด
6. พิจารณาส่งที่ควรเปลี่ยนแปลงปรับปรุงแนวคิดในการประเมินหลักสูตรของแฮมมอนด์ใช้แนวคิดของไทเลอร์เป็นพื้นฐานในการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และการการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลในการปรับปรุงจุดประสงค์ของหลักสูตรนั้น แต่แฮมมอนด์ในแนวคิดที่เป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ตัวแปรของมิติด้านการสอน และมิติด้านสถาบันซึ่งอาจมีผลต่อความสำเร็จของหลักสูตรนั้นด้วย³⁸

³⁸ นาซีเฟะ เจ๊ะมูดอ, “การวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาดีกา ในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริก” (วิทยานิพนธ์

สรุปได้ว่า รูปแบบการประเมินที่สำคัญนั้น แบ่งโดยอาศัยลักษณะพฤติกรรมหลัก 3 กลุ่ม คือ รูปแบบที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก รูปแบบการตัดสินใจคุณค่า และรูปแบบที่ช่วยในการตัดสินใจ ส่วนการประเมินผลของโครงการควรเป็นกิจกรรมเบ็ดเสร็จ คือไม่ใช้การประเมินแต่ผลการดำเนินงาน เมื่อเสร็จสิ้นโครงการ หรือ ระหว่างดำเนินงานโครงการเท่านั้น แต่ต้องทำการประเมินโครงการต่อเนื่อง

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model Stufflebeam

ในการประเมินผลโครงการนั้นมีแนวคิดและโมเดลหลายอย่าง แต่ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวคิดและโมเดล การประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam) เพราะเป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับกันไปทั่ว ในปัจจุบันแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม เน้นการแบ่งแยกบทบาท การทำงานระหว่างฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือ ฝ่ายประเมิน มีหน้าที่ระบุ จัดหาและนำเสนอสารสนเทศ ให้กับฝ่ายบริหารส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ในการประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันอคติในการประเมิน

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ได้กล่าวว่า การประเมินโครงการแบบ CIPP Model ไม่ใช่เป็นการประเมินเพียงแต่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ได้ใช้รายละเอียดที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อย ของการประชุมที่นำไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมที่ได้ทันท่วงที และมีการประชุมสรุปรวม หลังจากประเมินโครงการสิ้นสุดลงแล้ว ตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมที่เหมาะสม กรอบความคิดการประเมินแบบซีพี CIPP Model จึงเป็นที่นิยมใช้ ซึ่งนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อเสีย และประสิทธิภาพของโครงการนั้นที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารได้เป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติงาน จึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

มโนทัศน์เบื้องต้นของรูปแบบ CIPP นั้น ประเภทของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องใช้สารสนเทศในการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ซึ่งสตัฟเฟิลบีมได้กำหนดประเด็นการประเมินออก 4 ประเภท ตามอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของ CIPP Model ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสม ของเป้าหมายโครงการ

2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I) การประเมินเพื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสมและความพอเพียง ของทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะเป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขปรับปรุง ในการดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิผลมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) จุดด้อย หรือจุดอ่อน (Weakness) ของนโยบาย แผนงาน โครงการซึ่งมักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากการสิ้นสุดโครงการแล้ว

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการแต่การประเมินผลแบบนี้มิได้ให้ความสนใจต่อเรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย แผนงาน โครงการเท่าที่ควร³⁹

พิสนุ พงศ์ศรี ได้กล่าวว่า สตีฟเฟิลบีม ได้พัฒนาของรูปแบบการประเมินที่ช่วย ในการตัดสินใจ (CIPP Model) โดยใช้กระบวนการในการวิเคราะห์สิ่งที่ผู้ประเมินจะประเมิน อย่างครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจ ในการเลือกต่าง ๆ ของผู้บริหารที่เรียกว่ารูปแบบการประเมิน CIPP (Context In Process Product Evaluation) ตั้งแต่ปี ค.ศ.1965 ซึ่งมีการปรับปรุงไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งในปี ค.ศ.2003 สามารถนำมาใช้กับการประเมินโครงการ แผนบุคลากร ผลิตภัณฑ์ องค์การและระบบต่าง ๆ ได้ โดยมีวิธีใช้การเชิงระบบการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP อย่างถูกต้องและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นจะต้องลงมือประเมินตั้งแต่ก่อนเริ่มทำงาน ขณะดำเนินงาน และการประเมินหลังจากสิ้นสุดการดำเนินงานแล้ว

รูปแบบการประเมิน CIPP แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ส่วน ตามลำดับการพัฒนาการของโครงการได้ 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

³⁹ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, **ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษาในรวมบทความการประเมินโครงการ**, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), 184-194.

1. การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงาน การประเมินในช่วงนี้ เพื่อเป็นการวางแผนเป็นกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการในการจัดทำสิ่งต่าง ๆ อาจจะเป็นโครงการกิจกรรมหลักสูตร ซึ่ง จะทำการประเมินใน 2 ส่วนด้วยกัน คือ

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) การประเมินบริบทนั้น เป็นการประเมิน ความต้องการที่จำเป็น เพื่อกำหนดการดำเนินงาน โดยประเมินสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น วิธีการประเมินจะใช้การบรรยายและ เปรียบเทียบปัจจัยนำเข้าที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวัง ของบริบทสังคม เศรษฐกิจ การเมืองที่คาดหวัง กับที่เป็นจริง รวมทั้งการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความไม่สอดคล้องระหว่าง ความเป็นจริงและสิ่งที่ คาดหวังดังกล่าว

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการตรวจสอบด้านความพร้อมของ ทรัพยากร ที่จะใช้ในการดำเนินโครงการทั้งปริมาณและคุณภาพ และตลอดจระบบบริหารจัดการที่ วางแผนไว้ เพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานบรรลุ วัตถุประสงค์ภายใต้ของทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด วิธีการประเมินใช้บรรยายและวิเคราะห์ทรัพยากร ที่มีอยู่รวมทั้งกลยุทธ์และกระบวนการในการดำเนินงานที่เป็นไปได้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

2. การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ (Process Evaluation) เป็นการประเมิน กระบวนการเพื่อศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการ อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการตามแผนได้ เพื่อจัดหาสารสนเทศมาปรับปรุงการ ดำเนินโครงการได้อย่างทันที่

3. การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ (Product Evaluation) เป็นการประเมินด้านผลผลิตของ โครงการ เพื่อที่จะตอบคำถามให้ได้ว่า การดำเนินโครงการได้ประสบความสำเร็จตามที่วางแผนไว้หรือไม่ ผลผลิตเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ คุ่มค่าหรือไม่ การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการนี้จะพิจารณา ผลลัพธ์และผลกระทบของโครงการในทุก ๆ ด้าน ซึ่งมักจะใช้เทคนิคในการติดตามผลหรือประเมินผล ด้วยการติดตามหลังโครงการเสร็จ หรือการศึกษาย้อนรอย (Follow Up Study หรือ Tracer Study) ผลการประเมินจะให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคตของโครงการว่าควรคง ปรับ ขยาย โครงการ หรือควรหยุดโครงการตามเวลาที่กำหนด หรือควรยกฐานะเป็นโครงการประจำ เป็นต้น

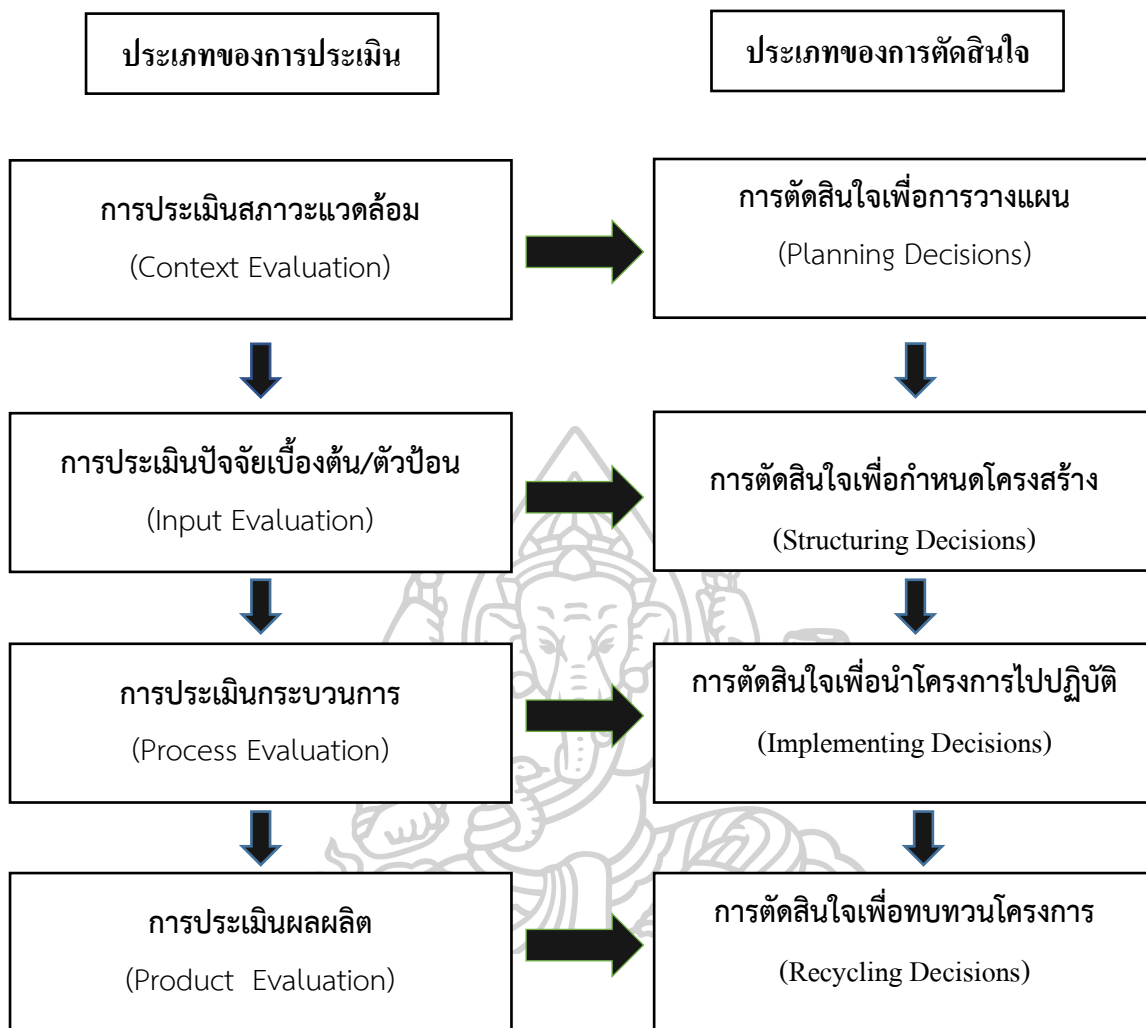
เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี ได้กล่าวว่า สตีฟเฟิลบิม ได้ให้คำนิยาม “การประเมิน”ไว้ดังนี้

การประเมิน คือ กระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่จัดเก็บนั้น มาทำเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อ นำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจต่อไป จากคำนิยามนั้น มีสาระสำคัญที่ สามารถนำมาขยายความเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. การประเมิน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นกระบวนการ มีความต่อเนื่องในการดำเนินงานอย่างครบวงจรและย้อนกลับมาสู่รอบใหม่ของวงจรด้วย
2. กระบวนการประเมิน จะต้องมีการระบุหรือบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ
3. กระบวนการประเมิน มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามที่ได้หรือระบุหรือบ่งชี้ไว้
4. กระบวนการประเมิน ต้องมีการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาจัดทำให้เป็นสารสนเทศ
5. สารสนเทศที่ได้มานั้น ต้องมีความหมายและมีประโยชน์
6. สารสนเทศดังกล่าวนี้ ต้องได้รับการนำไปเสนอเพื่อประกอบใช้ในการตัดสินใจ การกำหนดทางเลือกใหม่ หรือแนวทางดำเนินการใด ๆ ต่อไป⁴⁰

การประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุด โดยเฉพาะการประเมินโครงการต่าง ๆ เพราะเป็นการประเมินที่ให้สารสนเทศที่ครอบคลุมและมีการพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบด้วย การนำรูปแบบการประเมินนี้ไปใช้โดยไม่ครบตามขั้นตอนด้วยการตัดสินใจประเมินบริบทออกไป ทำให้สารสนเทศที่ได้ลดคุณค่าลง และมีผลต่อการตัดสินใจได้ สำหรับรูปแบบการประเมินแบบนี้ ดังรูปแบบความสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

⁴⁰ เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ, ครั้งที่พิมพ์ 8 (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 57.

แผนภูมิที่ 4 ความสัมพันธ์ของการตัดสินใจและประเภทของการประเมินของซีป (CIPP Model)⁴¹

ที่มา : เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี,การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ,ครั้งที่พิมพ์ 8 (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2556),61

ในการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้ประเมินยึดหลักการประเมินตามรูปแบบของซีป (CIPP Model) มาเป็นแนวทางในการประเมิน โดยจะประเมินทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)

⁴¹ เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี,การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ,ครั้งที่พิมพ์ 8 (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2556),61

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)
3. ด้านกระบวนการ (Process Evaluation)
4. ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

เนื่องจากรูปแบบของซีบี (CIPP Model) นั้น สามารถประเมินได้อย่างละเอียดทำให้การประเมินมีความสมบูรณ์ บรรลุวัตถุประสงค์มีความครบถ้วน สมบูรณ์เป็นปัจจุบันนำมาใช้สะดวกตรงตามความต้องการที่จะช่วยให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความมั่นใจบนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งมีกระบวนการวิเคราะห์ประมวลผล นำไปใช้ในการวางแผนดำเนินงานประกอบการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาแนวคิดและการสร้างทางเลือกใหม่ๆ ในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครนั้น ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินแบบซีบีพี (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมินโครงการอย่างครอบคลุมทุกด้าน ตั้งแต่ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลลัพธ์ ซึ่งผู้ประเมินประเมินผลลัพธ์ด้วย เพื่อให้โครงการนั้นสมบูรณ์มากขึ้นผลของการประเมินสามารถนำไปเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารใช้พิจารณาในการตัดสินใจว่าโครงการนี้มีการปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง จึงจะทำให้โครงการนั้นมีประสิทธิภาพมากที่สุด

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

ความสำคัญและความเป็นมาของโรงเรียนวิถีพุทธสู่สถานศึกษา

โรงเรียนวิถีพุทธเกิดขึ้นในปลายปี 2545 เป็น 1 ใน 5 ของโครงการโรงเรียน รูปแบบใหม่ของกระทรวงศึกษาธิการ (โครงการโรงเรียนรูปแบบใหม่ 5 รูปแบบ ได้แก่ โรงเรียนในกำกับของรัฐ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนสองภาษา โรงเรียนใช้ ICT เพื่อการเรียนรู้และโครงการนาร่องสรรหาพัฒนา และส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ) การศึกษา แนวพุทธอยู่คู่กับสังคมไทยตลอดมา เมื่อริเริ่มโครงการโรงเรียนวิถีพุทธได้ศึกษาแนวทาง ของ 3 โรงเรียนที่ได้ใช้แนวพุทธเป็นหลักในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนทอสี โรงเรียนรุ่งอรุณ โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนสยามสามไตร)และได้เชิญบุคลากรทั้งสามโรงเรียนมาร่วมเป็นคณะทำงาน มีพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) เป็นประธานรวมเรียก ชื่อโรงเรียนจัดการศึกษาแนวพุทธว่า “โรงเรียนวิถีพุทธ” นับแต่นั้นมา คณะทำงานนี้มีการประชุมหลายครั้งต่อเนื่อง เพื่อเรียนรู้ร่วมกันและสร้างความเข้าใจ ในการดำเนินงาน ต่อมามีการเปิดรับโรงเรียนวิถีพุทธรุ่นแรกของโครงการด้วยการประกาศรับสมัครและมีโรงเรียนเข้าร่วม จำนวน 89 โรงเรียน

โรงเรียนวิถีพุทธ หมายถึงโรงเรียนในวิถีแห่งปัญญา ที่พัฒนาอย่างบูรณาการ ในระบบแห่งไตรสิกขา สู่ความเป็นพุทธ ผู้เข้าถึงธรรม ซึ่งทำให้เป็นอิสระ โดยมีชีวิตที่ดี เจริญองงามมีความสุขจริงแท้ และอยู่ร่วมสังคมอย่างสร้างสรรค์เกื้อกูล สามารถนำโลกไปในวิถีที่ถูกต้อง วิถีแห่งธรรม การจัดการศึกษาของเราเน้นเนื้อหาวิชาการเพิ่มขึ้นๆ และให้เรื่องคุณธรรมจริยธรรม หรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่าง ๆ สอดแทรกและบูรณาการอยู่ในการเรียนเนื้อหาวิชาการ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับระดับความใส่ใจและการมุ่งเน้นของโรงเรียนเป็นสำคัญ แต่ด้วยสภาพปัญหา และวิกฤตการณ์คุณธรรม ของคนในสังคมไทย จึงมีข้อเสนอให้นำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา มาใช้อย่างจริงจังในโรงเรียน ก่อเกิดเป็นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในปลายปี พ.ศ.2545 และมุ่งมั่นดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนวิถีพุทธดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญาเข้าใจ ในคุณค่าแท้ ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหาร และคณะครูเป็นกัลยาณมิตร ช่วยกันพัฒนาดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีวิถีการทำงานวิถีชีวิต วิธีการเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมต่าง ๆ ตามหลัก “ไตรสิกขา” ที่นำไปสู่ “ปัญญา” วิถีชีวิตที่ดีงามตามหลักไตรสิกขาทั้ง 3 ด้าน ศีล (พฤติกรรม) มีกิริยามารยาท กิน อยู่ ดู ฟังเป็น รู้จักพิจารณาเลือกเสพสิ่งบริโภค และสื่อต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ด้วยปัญญา รู้จักความพอดี พอประมาณ ในการแสวงหา บริโภค สละสิ่งต่าง ๆ ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ภายนอกที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดวินัยในตนเอง ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นโดยมีศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต มีชีวิตที่สัมพันธ์ด้วยดีกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม จิตใจ (สมาธิ) มีสมรรถภาพที่ดี คือ มีสมาธิ มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่นทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน สู้สิ่งยาก ขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อสามารถฟันฝ่าอุปสรรคผ่านความยากลำบากไปได้ ฟังตนเองได้ มีคุณภาวะ คือ มีความกตัญญูรู้คุณ มีจิตใจเมตตา กรุณาโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ ละอวยชั่วกลัวบาป ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ กล้ารับผิดชอบที่เกิดจิตที่เป็นบุญกุศลอย่างสม่ำเสมอ มีสุขภาวะที่ดี คือ มีความสุข ความร่าเริง เบิกบาน มองโลกในแง่ดี มีกำลังใจ เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ในการร่วมกิจกรรมงานต่าง ๆ ปัญญา มีศรัทธาเลื่อมใส และมีความเข้าใจในพระรัตนตรัย ในกฎแห่งกรรม และในหลักบาปบุญคุณโทษ มีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึกให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอก และกิเลสภายในตนสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้มีฐานชีวิตที่ดี มีทัศนคติที่ดี ต่อการ

ปฏิบัติธรรม เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารมในชีวิตได้ตามวุฒิภาวะของตน สามารถต่อยอดพัฒนาไปสู่ การปฏิบัติธรรมให้เกิดความเจริญงอกงามในธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไป⁴²

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้ แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำ สอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดี งาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม ตามที่ได้กำหนดมาตรฐาน การเรียนรู้ดังนี้

มาตรฐาน ส 1.1 รู้ และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตาม หลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 1.2 เข้าใจ ตระหนักและปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีและดำรงรักษา พระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ⁴³

เพื่อช่วยให้โรงเรียนทั่วประเทศมีเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เป็นไปตามแบบแผนเดียวกัน โดยไม่มีการบิดเบือนหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา พระเทพโสภณ อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เสนอให้กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง คณะกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางพระพุทธศาสนาสำหรับโรงเรียนทั่ว ประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าว มีพระเทพโสภณเป็นประธาน มีกรรมการ 63 รูป/คน เมื่อวันที่ 23 มกราคม พ.ศ. 2545

คณะกรรมการคณะนี้ได้จัดทำรายละเอียดสาระแกนกลางพระพุทธศาสนาและจัดพิมพ์เป็น หนังสือ “การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544” สำเร็จเสร็จสิ้นทันที่ได้นำเสนอในที่

⁴² กลุ่มงานวิจัย วางแผนและพัฒนาส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สังกัด สถาบัน วิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, *โรงเรียนวิถีพุทธการศึกษาเพื่อความเป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์*, เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.vithebuddha.com/main.php?url=about&id=40>

⁴³ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑* (กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,2551),1- 2.

ประชุม เรื่อง “หลักสูตรใหม่เด็กไทยพัฒนา:หัวใจปฏิรูปการศึกษา” ซึ่งมี พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน จัดที่สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2545 พระเทพโสภณในฐานะประธานกรรมการ ได้จัดทำรายละเอียดของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นผู้รายงานรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาต่อนายกรัฐมนตรี ซึ่งเปิดโอกาสให้ที่ประชุมได้พิจารณา ผลจากการประชุมชี้แจงนั้นสรุปได้ 3 ประการดังนี้

1. นายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และชื่นชมผังมโนทัศน์ของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาพร้อมกับให้คำแนะนำสาระการเรียนรู้อื่นทำผังมโนทัศน์เช่นเดียวกับสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

2. นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี 1 หน่วยกิต

3. ให้มีโรงเรียนวิถีพุทธนำร่องจังหวัดละ 2 โรงเรียน ในปี พ.ศ. 2546

สาเหตุที่ทำให้มีการพูดถึงโรงเรียนวิถีพุทธซึ่งศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ผู้บังคับการวชิราวุธวิทยาลัยเสนอแนะว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาจะให้ผลนั้น ต้องบูรณาการให้เข้ากับชีวิตประจำวันเพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็ก และที่สำคัญ คือต้องนิมนต์พระสงฆ์มาช่วยสอนที่โรงเรียน เหมือนกับโรงเรียนที่จัดโดยบางศาสนาซึ่งไม่ได้สอนสอนเรื่องวิชาการ แต่เน้นย้ำกิริยามรรยาทและการอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้วย โรงเรียนเหล่านั้นประสบความสำเร็จในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพราะมีบาทหลวงและแม่ชีทั้งหลายมาเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด เพราะฉะนั้นจึงควรให้โรงเรียนสอนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียนเพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนด้วยการสอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น

ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เห็นด้วยกับข้อเสนอของ ศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวณิช ที่ประชุมเสนอในตอนแรกเรียกโรงเรียนประเภทนี้ว่า “โรงเรียนเน้นพระพุทธศาสนา” เช่นเดียวกับโรงเรียนที่เน้นสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งโรงเรียนเหล่านี้ก็เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป แต่จะสอนเน้นวิชาพระพุทธศาสนาเป็นพิเศษเพื่อให้เด็กสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตจริงได้ นายกรัฐมนตรีได้กำหนดนโยบายว่าปีการศึกษา 2546 ให้มีโรงเรียนที่สอนเน้นพระพุทธศาสนาเป็นการนำร่องจังหวัดละ 2 โรงเรียน

สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถีพุทธนั้น คือการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผลนั้นจะต้องมีพระวิทยากรมาช่วยสอนในโรงเรียนเพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนด้วยการจัดการเรียนรู้ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น จึงถือเป็นรูปแบบใหม่ที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างมีศักยภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

ความหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต) ให้ความหมายโรงเรียนวิถีพุทธว่า โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามหลักของไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ภาวนา 4 กล่าวคือ พัฒนาการทางกาย สังคม จิต และปัญญา หรืออีกความหมายหนึ่ง โรงเรียนวิถีพุทธ คือโรงเรียนที่ฝึกอบรมผู้เรียนให้มีวิถีการดำรงชีวิตแบบชาวพุทธทั้งในและนอกสถานศึกษา ซึ่งผู้เรียนต้องปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีไตรสิกขาในขณะที่กิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น⁴⁴

บรรเจ็ดพร รัตนพันธ์ ได้กล่าวว่า โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นนวัตกรรมในการจัดการศึกษาอีกนวัตกรรมหนึ่ง ที่มุ่งหวังพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยมีการให้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมตามหลักศีล สมาธิ ปัญญา โดยมีจุดเริ่มต้นที่การกิน อยู่ ดู ฟังเป็นต่อเนืองอย่างบูรณาการไปถึงการพัฒนาตนเองกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ วัตถุ เพื่อนมนุษย์และสรรพสัตว์ การพัฒนาจิตใจ ให้มีสมาธิ สงบ สบาย สดชื่น เบิกบาน มุ่งมั่น เข้มแข็ง เพียรพยายาม รวมทั้งมีปัญหา รู้เข้าใจเหตุผล ความจริง⁴⁵

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ให้ความหมาย โรงเรียนวิถีพุทธว่า โรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาใช้ หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ด้วยภาวนา 4 คือ พัฒนาทางกาย สังคม จิต และปัญญา โดยผ่านการกิน อยู่ ดู ฟัง ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันของนักเรียน เน้นกรอบแนวทางการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งคำว่าวิถี คือ มรรค หรือแนวทาง วิถีพุทธจึงหมายถึงแนวทางดำเนินชีวิตแบบพุทธ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมแบบชาวพุทธ โดยมีมรรคองค์แปดสรุปลงในไตรสิกขา ดังนี้

1. สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ เป็นอริศีลสิกขา (ศีล)
2. สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นอริจิตตสิกขา (สมาธิ)
3. สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ เป็นอริปัญญาสิกขา (ปัญญา)⁴⁶

สมเด็จพระพุทธาจารย์ ได้ให้ความหมาย โรงเรียนวิถีพุทธไว้ว่า เป็นโรงเรียนปกติทั่วไป แต่เน้นนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ในการบริหารและพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งเน้นกรอบพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนา

⁴⁴ พระเทพโสภณ, **มณีแห่งปัญญา:หนังสือคู่มือสำหรับนักบริหาร**, (กรุงเทพฯ:ธรรมสภา, 2546),83-84.

⁴⁵ บรรเจ็ดพร รัตนพันธ์, “**โรงเรียนวิถีพุทธ การศึกษารอดของสังคมไทย**”, (กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ,2547),1.

⁴⁶ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **โรงเรียนวิถีพุทธ**, (กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2547),26-32.

ชีวิตโดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาและเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โรงเรียนวิถิปุทธจึงเป็นโรงเรียนที่นำวิถีวัฒนธรรมชาวไทยส่วนใหญ่แต่เดิมมา ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจในชีวิตที่แท้จริง และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยระบบการศึกษาตามหลักพุทธธรรม 3 ประการ คือ ไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา มาใช้ในการฝึกอบรมให้ครอบคลุมการดำเนินชีวิตทุกด้านสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ได้⁴⁷

วิศาล เครือคล้าย ได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถิปุทธไว้ว่า คือโรงเรียนปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ หรือใช้นวัตกรรมซึ่งเรียกว่า โรงเรียนวิถิปุทธ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีพื้นฐานสู่การเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยใช้หลักธรรมในการบริหารโรงเรียน คือ หลักทศพิธราชธรรม ส่วนการปกครองและหลักธรรมาภิบาลในการบริหารโดยดำเนินการให้เป็นรูปธรรมและพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมด้วยกระบวนการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านความประพฤติ (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) และด้านความรู้ความเข้าใจ (ปัญญา) ซึ่งเรียกว่า ไตรสิกขา เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้ง 4 ด้าน คือ พัฒนาการทางกาย (กายภาวนา) พัฒนาการทางสังคม (ศีลภาวนา) พัฒนาการทางจิต (จิตภาวนา) และพัฒนาการทางปัญญา (ปัญญาภาวนา)⁴⁸

สรุปได้ว่า การบริการที่จะส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนต้องใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยมาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านความประพฤติดี (ศีล) ด้านจิตใจที่ดี (สมาธิ) ด้านความรู้ ความสามารถ (ปัญญา) ซึ่งเรียกว่า หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

กรอบความคิดรูปแบบโรงเรียนวิถิปุทธในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้กรอบความคิดไว้ว่า วิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมคนไทยนั้น ได้ซึมซับจากวิถีการดำรงชีวิตมาจากพระพุทธศาสนา ตั้งแต่ยุคแรกของประวัติศาสตร์จนกล่าวได้ว่า วิถิปุทธ คือ วัฒนธรรมของคนไทยมายาวนาน จนมีเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนักและให้ความยอมรับ พุทธธรรมหรือพุทธศาสนานั้นเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญ ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษาสามารถดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ ดู ฟัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวช และทุกคนที่มุ่งเน้นความสงบสุขของชีวิต รวมทั้งผู้ที่ศึกษาเอง

⁴⁷ สมเด็จพระพุทธาจารย์, ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถิปุทธ, (เอกสารประชุมทางวิชาการพระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย กรุงเทพฯ:กรมการศาสนา,2547),31.

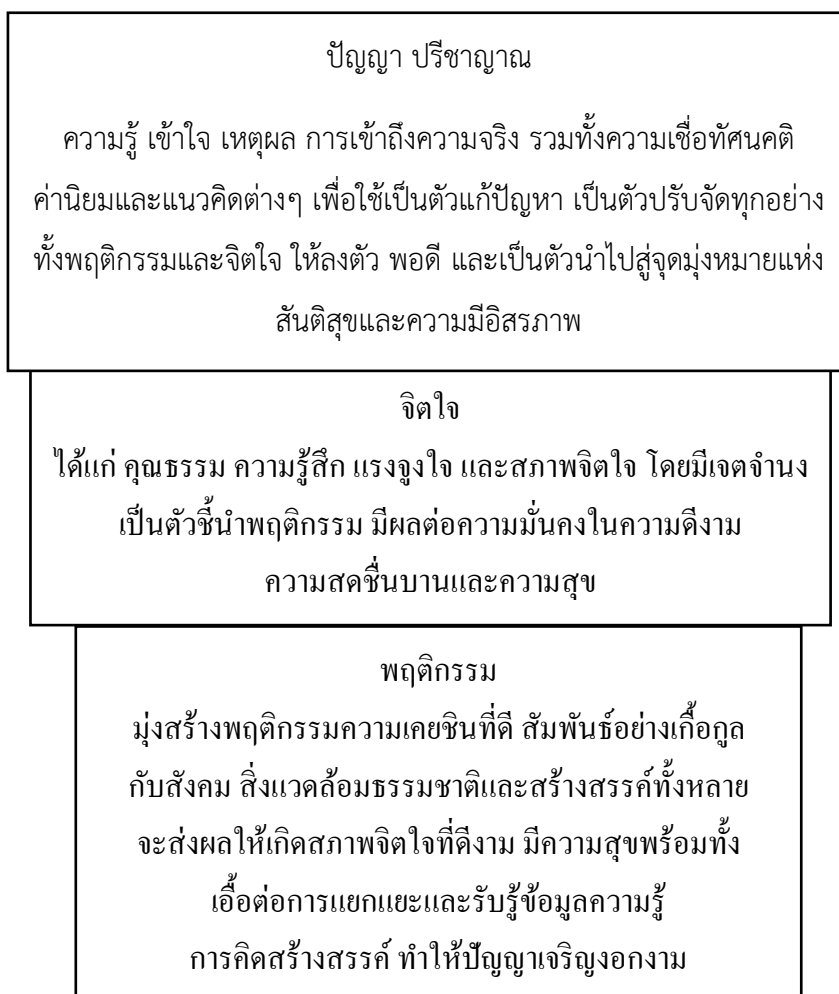
⁴⁸ วิศาล เครือคล้าย, โครงการโรงเรียนวิถิปุทธ วิถีธรรม โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร, (กรุงเทพฯ:สำนักงานการศึกษา,2550),1-2.

มีความสุขพร้อมกับช่วยในคนรอบข้างและสังคมที่มีความสุขอย่างชัดเจนอีกด้วย⁴⁹ ทั้งโรงเรียนวิถีพุทธเป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ ที่เป็นคำสอนที่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนั้น ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายจุดเน้น ที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือ การจัดระบบวิถีชีวิตของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟังเป็น คือการใช้ปัญญาให้เป็นประโยชน์ที่แท้จริงต่อชีวิต และการจัดการดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา

ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวนี้จัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติอบรมทั้งศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัย ในการดำเนินชีวิตที่ดีงามสำหรับตนเองและสังคม สมานหรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพมีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข มีปัญญา ที่มีความรู้ถูกต้อง อีกทั้งมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) โดยมีครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรที่สำคัญ ที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนได้เป็นอย่างดีที่สุด ด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขานี้ อาจแสดงแนวคิดได้ตามแผนภูมิที่ 4 สรุปแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ดังต่อไปนี้⁵⁰

⁴⁹ กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**,ครั้งที่พิมพ์ 7 (กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษา,2548),9-11.

⁵⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**,ครั้งที่พิมพ์ 7 (กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษา,2548),12-14

แผนภูมิที่ 5 สรุปแนวความคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)

ที่มา : กระทรวงศึกษาธิการ, **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**, ครั้งที่พิมพ์ 7 (กรุงเทพฯ:สำนักงานการศึกษา,2548),12-14.

เฉลิมรัก สดใส ได้กล่าวว่า การศึกษาของเด็กและผู้ใหญ่ทั้งในอดีตอันยาวนานของไทยนั้น มีรากฐานมาจากการใช้พุทธธรรมมาอบรมสั่งสอน ว่ากล่าวตักเตือน แต่ก็ไม่มีระบบการศึกษาเหมือนในปัจจุบัน แม้กระทั่งในปัจจุบันนี้มีการศึกษาภาคบังคับแก่คนส่วนใหญ่แล้ว แต่ก็ไม่ได้นำหลักพุทธธรรมมาเป็นฐานของการศึกษา แต่ระบบและองค์ความรู้ตามโลกนิยม โดยมีฐานจากประเทศตะวันตกออกมาเป็นแกนในการจัดการศึกษา ซึ่งทำให้พุทธธรรมก็เริ่มห่างออกไปจากชีวิตคนไทยในยุคปัจจุบันมากขึ้น เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งในความสัมพันธ์และล้ำคุณค่าของพุทธธรรม และความเป็นสมบัติที่สำคัญของชาติ ซึ่งได้ก่อรากสร้างฐานของวัฒนธรรมไทยมาตั้งแต่อดีต

ด้วยคุณค่าขององค์ความรู้ในพุทธธรรมและระบบไตรสิกขาที่ชัดเจนแล้วการให้การศึกษาพัฒนาผู้เรียนทุกวัยนั้น ทางกระทรวงศึกษาธิการได้มีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษาระบบของพุทธธรรมมาประยุกต์จัดกับระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดคุณสมบัติของการเป็นคนดีคนเก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นเป้าหมายของพุทธธรรมอยู่แล้ว ให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของโรงเรียนวิถีพุทธ อันเป็นตัวอย่างที่ จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่น ๆ ได้ต่อไป⁵¹

สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถีพุทธนั้นมีรูปแบบที่มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมทุก ๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาตามหลักพุทธธรรม ในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโดยนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ผู้เรียน ตามกรอบแนวคิดหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการเพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามตามลักษณะแห่งปัญญาวัตรธรรม 4 ประการ

การบริหารจัดการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา

โรงเรียนวิถีพุทธนั้น เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการผ่านการพัฒนา “กิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ดังนั้นการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธจึงมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธทั้งในระดับชาติและระดับโรงเรียน โดยมีภารกิจหลักที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียน ดังต่อไปนี้

การบริหารโครงการระดับชาติ จะมีกิจกรรมหลัก กล่าวคือ

1. การสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบโครงการ
2. ผลิตสื่อ เอกสาร วัสดุทัศน เพื่อเผยแพร่แนวคิดและตัวอย่างในการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ
3. สร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ครู ทั้งในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิถีพุทธ และการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะต่าง ๆ
4. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน

⁵¹ เฉลิมรัก สดใส, “การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษานำร่องสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554), 18.

5. ประชุม สัมมนา เพื่อสะท้อนและเปลี่ยนแปลงประสบการณ์การดำเนินงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่ง

การบริหารโครงการระดับโรงเรียน จะมีกิจกรรมหลัก กล่าวคือ

1. ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ครูและบุคลากรทุกคน ผู้ปกครอง นักเรียน องค์กรสงฆ์ที่สถานศึกษาขอความอนุเคราะห์ เป็นต้น
2. ปรับสภาพบรรยากาศของสถานศึกษาตามแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ
3. ปรับการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการหลักธรรมกับทุกกลุ่มสาระ
4. จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยเสริมกับหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักการโรงเรียนวิถีพุทธ
5. นิเทศ ติดตาม ชื่นชมให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีที่สุด
6. ร่วมสัมมนา อภิปราย เพื่อรับฟังปัญหา ประสบการณ์ การดำเนินงานของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ⁵²

สมคิด โพธิ์จุมพล ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษานั้นจะบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้ต้องมียุทธศาสตร์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ ทำงานอย่างเป็นระบบมีความศรัทธา ประพฤติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นแบบอย่างที่ดีของลูกศิษย์ มีการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุงภูมิทัศน์และปรับปรุงกายภาพและสิ่งแวดล้อม
2. จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประเมินตามสภาพจริง มีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย อีกทั้งส่งเสริมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร โดยเฉพาะการปฏิบัติตามหลักธรรมและกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ร่วมกับพระสงฆ์ และชุมชนเป็นอย่างดี⁵³

⁵² กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ,ครั้งที่พิมพ์ 7 (กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษา,2548),61-63.

⁵³ สมคิด โพธิ์จุมพล, “การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต1” , (สารนิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2548),82-83,อ้างถึงในเฉลิมรัก สดใส, “การส่งเสริม การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2554),20.

พระมหาพงศ์รินทร์ ฐิตวิโส กล่าวถึง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธในสถานศึกษานั้น ต้องจัดระบบการบริหารทั้งองค์การ ให้ใช้หลักธรรมาธิปไตย ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ใหญ่กว่า อัตตา (ตัวตน) สมัคสมานสามัคคีด้วยสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา ซึ่งร่วมกัยสาธารณิยธรรม 6 (เป็นธรรมที่ตั้งแห่งความให้ระลึก) สืบต่อองค์การมิให้ เสื่อมทรามด้วยอปรีหานิยธรรม 7 ซึ่งประมวลได้เป็นหัวข้อดังนี้

1. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
2. พร้อมทำกิจไม่เกี่ยง ก่อน – หลัง
3. ตั้งมั่นในหลักการไม่หาญนัก
4. เคารพรัก พระ ปราชญ์ ผู้เฒ่าผู้ใหญ่
5. คຸ້มกันกัย มวลหมู่มิให้หวั่นหวาด
6. รักในชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ศุนย์รวมใจ
7. ส่งเสริมให้คนดี มีกำลัง นำสังคม⁵⁴

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิปุทธนั้น เป็นเรื่องที่ถูกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ต้องร่วมมือกันในการพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัดนั

⁵⁴ พระมหาพงศ์รินทร์ ฐิตวิโส, *ค่ายสุดยอดผู้นำยุวชนวิถิปุทธ*, กรุงเทพฯ:กลุ่มกัลยาณมิตร เพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายวิถิปุทธ,(2546),1-3,อ้างถึงในเฉลิมรัก สดใสย, “การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถิปุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2554),20.

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

ชื่อโรงเรียน วัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ที่ตั้ง 2 หมู่ 3 ตำบล บ้านบ่อ อำเภอมืองสมุทรสาครจังหวัดสมุทรสาคร 74000 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โทรศัพท์ 034 – 839041 โทรสาร 034 – 839041 e-mail: watyaibanbor@hotmail.com website: www.wybb.ac.th เปิดสอนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

มีเนื้อที่ 18 ไร่ เขตพื้นที่บริการรับนักเรียน หมู่ที่ 3, 4 ,6 ตำบลบ้านบ่อ และหมู่ที่ 1 ตำบลชัยมงคล อำเภอมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

ประวัติของโรงเรียนโดยสังเขป

โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เปิดทำการสอนเมื่อ 17 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2465 ตามคำสั่งของทางราชการ โดยอาศัยศาลาวัดเป็นสถานที่เรียน ทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ใช้ชื่อโรงเรียนว่า “โรงเรียนประชาบาลตำบลบ้านบ่อ 1 วัดใหญ่บ้านบ่อ” ต่อมาพระภิกษุทองย้อย ปาสาชีโก เจ้าอาวาสวัดใหญ่บ้านบ่อในขณะนั้น ร่วมกับประชาชนได้จัดหาเงินสมทบกับเงินงบประมาณของทางราชการ ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ จ. 2 ชั้น ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2479 และในปี พ.ศ. 2501 ได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป. 1 เปิดเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2501 ปี พ.ศ. 2506 โดยได้ขยายการศึกษาภาคบังคับเป็น 7 ปี

ต่อมาในปี พ.ศ. 2508 ได้รับงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา ก่อสร้างอาคารเรียนแบบ 004 สร้างเสร็จเมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม พ.ศ. 2508

ปี พ.ศ. 2510 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ 017 สร้างเสร็จเมื่อวันที่ 26 ตุลาคม พ.ศ. 2510

ปี พ.ศ. 2517 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ 017 ชั้นเดียวโดยรื้อถอนไม้อาคารหลังเก่า 2 หลังมาสมทบ

ปี พ.ศ. 2519 ได้รับงบประมาณต่อเติมชั้นล่างอีก 4 ห้องเรียน

ปี พ.ศ. 2528 ได้รับงบประมาณต่อเติมชั้นล่างอาคารเรียนแบบ 017 เป็นห้องประชุม ไม่มีฝากั้นพื้นยกเป็นเวที สร้างเสร็จเมื่อ วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2528

ปี พ.ศ. 2534 ได้เปิดทำการสอนขยายโอกาสชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และขยายถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปี พ.ศ. 2537 และปี พ.ศ. 2538 ได้ขออนุมัติรื้อถอนบ้านพักครู จำนวน 2 หลัง

โดยนำวัสดุมาก่อสร้างเป็นอาคารกิจกรรม 1 หลัง และได้รับเงินบริจาคเพื่อเป็นค่าแรงในการก่อสร้าง จำนวน 99,000 บาท(เก้าหมื่นเก้าพันบาทถ้วน) จากนายสำเร็จ รอดเจริญ

ปี พ.ศ. 2539 ทางโรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการศิษย์เก่าจัดงานศิษย์เก่ารำลึกคุณโรงเรียน และนำรายได้มาก่อสร้างห้องน้ำห้องส้วม 1 หลัง เป็นเงิน 700,000 บาท(เจ็ดแสนบาท) จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ 14 เครื่อง เป็นเงิน 498,000 บาท(สี่แสนเก้าหมื่นแปดพันบาท)

ปี พ.ศ. 2540 ได้รับงบประมาณปรับปรุงโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน โดยก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กหน้าอาคารเรียน เป็นเงิน 35,000 บาท (สามหมื่นห้าพันบาท) และโรงเรียนหาเงินสมทบเพิ่มอีก 5,500 บาท(ห้าพันห้าร้อยบาท)รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 40,500 บาท (สี่หมื่นห้าร้อยบาท)

ปี พ.ศ.2541 ทางโรงเรียนได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ สปช.105/29 ขนาด 2 ชั้น จำนวน 8 ห้องเรียน จำนวนเงิน 1,979,300 บาท (หนึ่งล้านเก้าแสนเจ็ดหมื่นเก้าพันสามร้อยบาท) และทางโรงเรียนได้จัดหาเงินสมทบเพิ่มอีก 287,700 บาท (สองแสนแปดหมื่นเจ็ดพันเจ็ดร้อยบาท) รวมเป็นเงินในการก่อสร้างทั้งสิ้น 2,197,700 บาท (สองล้านหนึ่งแสนเก้าหมื่นเจ็ดพันเจ็ดร้อยบาท)

ปี พ.ศ.2545 ได้งบประมาณ ก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ แบบ สปช. 206/28 จำนวน 1 หลัง เป็นเงิน 2,471,000 บาท (สองล้านสี่แสนเจ็ดหมื่นหนึ่งพันบาท)

ปี พ.ศ.2558 ได้รับงบประมาณ จาก อบจ. สร้างอาคารหลังคาโค้ง มูลค่า 3,123,000 บาท

ปี พ.ศ.2558 ได้รื้อถอนอาคารเรียนอนุบาล และได้งบประมาณสร้างอาคารเรียนแบบ 105 /29 แทนที่เดิม ขนาด 4 ห้องเรียน ด้วยงบประมาณ 3,834,000 บาท และต่อเติมชั้นล่างเป็นห้องเรียนอนุบาล จำนวน 4 ห้อง ด้วยเงินทอดผ้าป่าการศึกษาและเงินบริจาค เป็นเงิน 866,000 บาท วันที่ 21 ธันวาคม 2558 นางสาวลักษณีย์ เขี่ยมสวัสดิ์ มารับตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ

ปี พ.ศ. 2559 โรงเรียนเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้รับงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนกวิจัยในระดับชั้นมัธยมศึกษา เป็นเงิน 50,000 บาท และได้รับงบประมาณจากจังหวัดสมุทรสาครดำเนินโครงการสร้างงานสร้างรายได้ตามแนวพระราชดำริ เป็นเงิน 100,000 บาท

ปี พ.ศ.2560 ได้รับงบประมาณปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน แบบ สปช.105/29 อาคาร4 จำนวน 715,000 บาท และต่อเติมหลังคา อาคาร 7 พร้อมปรับปรุงซ่อมแซม เป็นเงิน 110,000 บาท

ปี พ.ศ.2561 ขออนุญาตรื้อถอนอาคาร 1,2,3 มีอายุใช้งานเกิน 30 ปี เพื่อ

ปี พ.ศ.2561 ได้รับงบประมาณปรับปรุงซ่อมแซมอาคารอเนกประสงค์ จำนวน 130,000 บาท และงบประมาณจากกองทุนอาหารกลางวัน จัดทำโครงการพัฒนาระบบน้ำดื่มสะอาด 95,000 บาท

ปี พ.ศ.2561 ได้รับอนุญาตให้เปิดการเรียนการสอนระดับชั้นอนุบาล 1 (3ขวบ) เป็นชั้นอนุบาล1, 2,3 (3-5 ขวบ) ตามหลักสูตรการศึกษาระดับปฐมวัย พุทธศักราช 2560

ปี พ.ศ.2562 ได้รับงบประมาณปรับปรุงซ่อมแซมโรงอาหาร จำนวน 570,000 บาท โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ตั้งอยู่ในเขตปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบ่อ เป็นพื้นที่ราบ มีเขตรับผิดชอบการบริการของโรงเรียนในการรับเด็กเข้าเรียนซึ่งเป็นที่ธรณีสงฆ์ของวัดใหญ่ บ้านบ่อในพื้นที่ 18 ไร่ 2 งาน มีอาคารเรียน 4 หลัง อาคารประกอบ 3 หลัง จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยมีนายประสิทธิ์ เขียวบางยาง เป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน

ข้อมูลผู้บริหาร

1) ผู้อำนวยการโรงเรียน นางสาวลักขณ์ เยี่ยมสวัสดิ์ โทรศัพท์ 081-944-461 e-mail : saowvaluk001@gmail.com วุฒิการศึกษาสูงสุด ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขา การบริหารการศึกษา ดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนนี้ตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม 2558 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลา 4 ปี โดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการ 2 คน คือ

1.1 นางสาวอรอุมา นามคุณ

1.2 นางสาวทิพวรรณ จันทรา

2) หัวหน้างานที่แต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่าย/กลุ่มงานตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน 5 คน

2.1 นางสาวสุภาพ จงเห็นจิตต์ วุฒิการศึกษาสูงสุด กศ.บ.

โทรศัพท์ 094-8927700 e-mail...-.....รับผิดชอบงานงบประมาณ

2.2 นางสาวอรอุมา นามคุณ วุฒิการศึกษาสูงสุด ค.ม. สาขา การบริหารการศึกษา

โทรศัพท์ 081-912357 e-mail: รับผิดชอบ งานวิชาการ

-นางสาวกิริติ ช่างสัก รับผิดชอบ งานวิชาการ ระดับมัธยมศึกษา

-นางสาวกนกพร เทพอินทร์ รับผิดชอบ งานวิชาการ ระดับประถมศึกษา

- นางสาววิไลวรรณ รัตนวัน รับผิดชอบ งานวิชาการ ระดับปฐมวัย

2.3 นางสาวลักขณา กำแพงแก้ว วุฒิการศึกษาสูงสุด ศษ.บ.

โทรศัพท์ 097- 2636537 e-mail: - รับผิดชอบงานบุคลากร

2.4 นายอภิสิทธิ์ จิตรสมควร วุฒิการศึกษาสูงสุด ศษ.บ.

โทรศัพท์ 062- 5693464 e-mail: - รับผิดชอบงานบริหารทั่วไป

2.5 นางสาวร้อย ชะริทอง วุฒิการศึกษาสูงสุด ค.ม. สาขาการบริหารศึกษา

โทรศัพท์ 084 - 3065142 e-mail: รับผิดชอบ หัวหน้าสายชั้นระดับก่อนประถมศึกษา

ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ

สายงาน	เพศ		รวม	ครู				
	ชาย	หญิง		อัตรากำลัง/ พงก.	ครูผู้ช่วย	คศ.1	คศ.2	คศ.3
ผู้บริหาร	-	1	1	-	-	-	-	1
สายชั้นอนุบาล	-	5	5	2	-	1	1	1
สายชั้น ป.๑-๓	2	7	9	1	2	2	1	3
สายชั้น ป.๔-๖	3	6	9	0	1	2	3	3
สายชั้น ม.๑-๓	3	12	15	2	2	6	5	-
ครูธุรการ	-	1	1	1	-	-	-	-
พี่เลี้ยงเด็ก	-	2	3	2	-	-	-	-
ลูกจ้างประจำ	1	0	1	1	-	-	-	-
ลูกจ้างชั่วคราว - ภารโรง - แม่บ้าน - แม่ครัว	2	5	7	7	-	-	-	-
รวม	11	39	50	16	5	11	10	8

ตารางที่ 1 ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ปีการศึกษา 2562

ข้อมูลครู แยกตามระดับการศึกษา และสาขาวิชาเอก

กลุ่มวิชาเอก	วุฒิการศึกษา				สายชั้น			
	ต่ำกว่าอนุปริญญา	อนุปริญญา	ป.ตรี	ป.โท	อ	ป	ม	รวม
มัธยมศึกษา	1				1			
ปวช.	1					1		
ปฐมวัย			4		4			
ประถมศึกษา			3			3		
ภาษาไทย			4			2	2	
คณิตศาสตร์			4			3	1	
วิทยาศาสตร์			5			2	3	
สังคมศึกษา			6		1	3	2	
ศิลปะ ดนตรี			3			1	2	
สุขศึกษา พลศึกษา			1			0	1	
การงาน เกษตร คหกรรม			2			1	1	
คอมพิวเตอร์/เทคโนโลยี			3			1	2	
ภาษาอังกฤษ			3			2	1	
รวม	2	0	38		6	19	15	
การบริหารการศึกษา				8	2	3	3	
หลักสูตรและการสอน				1			1	
	2		41	9	2	3	4	

จำนวนครูปฐมวัยที่สอนวิชาตรงเอก 4 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00

จำนวนครูปฐมวัยที่สอนตรงความถนัด 1 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

จำนวนครูประถม-มัธยม ที่สอนวิชาตรงเอก 31 คน คิดเป็นร้อยละ 91.18

จำนวนครูประถม-มัธยม ที่สอนตรงความถนัด 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.82

ตารางที่ 2 ข้อมูลครู แยกตามระดับการศึกษา และสาขาวิชาเอก

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ปีการศึกษา 2562

ข้อมูลนักเรียน

ข้อมูลนักเรียน ณ วันที่ 23 พฤษภาคม 2562

๑) จำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งสิ้น คน คิดเป็นร้อยละ

๒) จำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 706 คน จำแนกตามระดับชั้นที่เปิดสอน

ระดับชั้น	จำนวน ห้องเรียน	ปี2561 (10ธ.ค.61)			ปี2562 (1เม.ย.62)		รวม	หมายเหตุ
		เพศ		รวม	เพศ			
		ชาย	หญิง		ชาย	หญิง		
อนุบาล 1	1	11	16	27	6	9	15	นอกเกณฑ์ 5คน
อนุบาล 2	2	25	18	43	22	21	43	-
อนุบาล 3	2	29	23	52	26	22	48	
รวม	5	65	57	122	54	52	106	121
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	2	29	27	56	31	24	55	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	2	24	20	44	29	30	59	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	2	25	33	58	25	21	46	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	2	31	20	51	28	33	61	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	2	28	27	55	36	20	56	
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	2	28	33	61	27	27	54	
รวม	12	165	160	325	176	155	331	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	3	59	41	100	52	30	82	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	3	55	43	98	59	39	98	
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	3	40	36	76	48	40	88	
รวม	9	154	120	274	159	109	268	
รวมทั้งสิ้น	26	384	337	721	389	316	705	710
รวมทั้งสิ้น			721		705			

หมายเหตุ มีนักเรียนต่างชาติ คน พม่า คน ยูโกสลาฟ คน อื่น ๆ ไม่ระบุ คน
 ตารางที่ 3 ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ปีการศึกษา 2562

นโยบายการพัฒนาโรงเรียนวิถิพุทธ

จุดเน้น คือ โรงเรียนวิถิพุทธดำเนินการพัฒนาผู้เรียนโดยใช้หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา “การกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหาร และคณะครูเป็นกัลยาณมิตร ช่วยกันพัฒนาดำเนินการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีวิถีการทำงาน วิถีชีวิต วิถีการเรียนรู้ วิถีวัฒนธรรม ต่าง ๆ ตามหลัก “ไตรสิกขา” ที่นำไปสู่ “ปัญญา” วิถีชีวิตที่ดั่งงามตามหลักไตรสิกขา ทั้ง 3 ด้าน คือ

1. ศีล (พฤติกรรม)

- มีกิริยามารยาท กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น
- รู้จักพิจารณาเลือกเสพสิ่งบริโภค และสื่อต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์ด้วยปัญญา
- รู้จักความพอดี พอประมาณ ในการแสวงหา บริโภค สะสมสิ่งต่าง ๆ
- ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ภายนอกที่ถูกต้องเพื่อให้เกิดวินัยในตนเอง
- ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นโดยมีศีล ๕ เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต
- มีชีวิตที่สัมพันธ์ด้วยดีกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคมและสิ่งแวดล้อม

2. จิตใจ (สมาธิ)

● มีสมรรถภาพที่ดี คือ มีสมาธิ มีความตั้งมั่น เข้มแข็ง มุ่งมั่นทำดี ด้วยจิตใจกล้าหาญ อดทน สู้สิ่งยาก ขยันหมั่นเพียร ไม่ย่อท้อสามารถฟันฝ่าอุปสรรคผ่านความยากลำบากไปได้ พึ่งตนเองได้

● มีคุณภาวะ คือ มีความกตัญญูรู้คุณ มีจิตใจเมตตา กรุณาโอบอ้อมอารีมีน้ำใจ ละอายชั่วกลัวบาป ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ กล้ารับผิดชอบ เกิดจิตที่เป็นบุญกุศลอย่างสม่ำเสมอ

● มีสุขภาวะที่ดี คือ มีความสุข ความร่าเริง เบิกบาน มองโลกในแง่ดี มีกำลังใจ เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ ในการร่วมกิจกรรมงานต่าง ๆ

3. ปัญญา

● มีศรัทธาเลื่อมใสและมีความเข้าใจในพระรัตนตรัย ในกฎแห่งกรรม และในหลักบาปบุญคุณโทษ

- มีทักษะและอุปนิสัยในการเรียนรู้ที่ดี จูงใจ ใฝ่รู้ รู้จักการค้นคว้า การจดบันทึก

ให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การคิดวิเคราะห์ประมวลผล สามารถนำเสนอถ่ายทอดได้ทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล

- มีทักษะชีวิตเท่าทันต่อสิ่งเร้าภายนอก และกิเลสภายในตนสามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ สามารถนำหลักธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้มีฐานชีวิตที่ดีมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติธรรม เกิดปัญญาเข้าใจในสังขารในชีวิต

- ได้ตามวุฒิภาวะของตน สามารถต่อยอดพัฒนาไปสู่การปฏิบัติธรรมให้เกิดความเจริญงอกงามในธรรมที่สูงยิ่งขึ้นไป

แนวทางดำเนินการ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถิปุทธ ประกอบด้วย

1. ด้านกายภาพ 7 ประการ

- 1.1 มีป้ายโรงเรียนวิถิปุทธ
- 1.2 มีพระพุทธรูปหน้าโรงเรียน
- 1.3 มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน
- 1.4 มีพระพุทธรูปศาสนสุภาสิต วาเทธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ
- 1.5 มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น
- 1.6 มีห้องพระพุทธรูปศาสนาหรือลานธรรม
- 1.7 ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ 100 %

2. ด้านการเรียนการสอน 5 ประการ

- 2.1 บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนเข้าเรียน เข้า ป้าย ทั้งครู และนักเรียน
- 2.2 บูรณาการวิถิปุทธ ทุกกลุ่มสาระ และในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- 2.3 ครู พานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
- 2.4 ครู ผู้บริหาร และ นักเรียน ทุกคน ไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัดเดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้
- 2.5 ครู ผู้บริหาร และ นักเรียนทุกคน เข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

3. ด้านพฤติกรรมครู ผู้บริหารโรงเรียน และนักเรียน 5 ประการ

- 3.1 รักษาศีล 5
- 3.2 ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม
- 3.3 ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหารรับประทานอาหาร ไม่ดั่ง ไม่หก ไม่เหลือ

3.4 ประหยัด ออม ถนอมใช้ เงิน และ สิ่งของ

3.5 มีนิสัยใฝ่รู้ สู้งาน

4. ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ 8 ประการ

4.1 ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน

4.2 ไม่ดู ต่ำ นักเรียน

4.3 ชื่นชมคุณความดี หน้าเสาธงทุกวัน

4.4 โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่นความรู้สึกที่ได้ทำความดี

4.5 ครู ผู้บริหาร และนักเรียน มีสมุดบันทึกความดี

4.6 ครู ผู้บริหาร และนักเรียน สอบได้ธรรมศึกษาตรีเป็นอย่างน้อย

4.7 บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนการประชุมทุกครั้ง

4.8 มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ

5. ด้านกิจกรรมประจำวันพระ 4 ประการ

5.1 ใส่เสื้อขาวทุกคน

5.2 ทำบุญใส่บาตร ฟังเทศน์

5.3 รับประทานอาหารมังสวิรัตในมือกลางวัน

5.4 สวดมนต์แปล

นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

วิสัยทัศน์

โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยบุคลากรมืออาชีพ สภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีก้าวล้ำ นักเรียนเป็นคนดี มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ภายในปี 2564

พันธกิจ

1. จัดการศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล – มัธยมศึกษาปีที่ ๓
2. มุ่งมั่นเสริมสร้างให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาแบบเชิงรุก ตามหลักธรรมาภิบาล และโรงเรียนเป็นฐาน
3. เร่งรัดพัฒนาครูและบุคลากรปฏิบัติงานในหน้าที่การจัดการเรียนการสอนอย่างครุมืออาชีพ
4. สนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. จัดกิจกรรมปลูกฝังและพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และค่านิยมหลักของคนไทย สู่ประชาคมอาเซียน
6. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในทุกด้าน

เป้าหมาย

1. โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อและผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานสู่ประชาคมอาเซียน สามารถพัฒนาให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ร้อยละ 2
2. ผู้เรียนมีความภูมิใจในความเป็นไทย ท้องถิ่นของตนเอง และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยสามารถเล่นกีฬา /ดนตรี /หรือโครงการอาชีพ คนละ ๑ ชนิด (หนึ่งโรงเรียนหนึ่งผลิตภัณฑ์)
3. ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
4. นักเรียนมีสุขภาพดี มีนิสัยรักการอ่าน และประพฤติตนตามหลักคุณธรรมโรงเรียนวิถีพุทธ
5. ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาและมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ มีความก้าวหน้าในอาชีพ โดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน และใช้สื่ออย่างหลากหลาย
6. โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
 - 6.1. ขับเคลื่อนประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาด้วยระบบคุณภาพแบบมีส่วนร่วม
 - 6.2. พัฒนาครูมืออาชีพในศตวรรษที่ 21
 - 6.3. พัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
 - 6.4. ส่งเสริมการผลิตและการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
 - 6.5. พัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์บนพื้นฐานของความเป็นไทยและพลโลก
 - 6.6. พัฒนาคุณภาพนักเรียนสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการทุกด้าน

ค่านิยมในการปฏิบัติงาน

1. รักสามัคคี (Love Harmony) รักชาววัฒนธรรมที่ดีงาม ภาพลักษณ์องค์กร (and Unity in the group)
2. มีวินัย และจรรยาบรรณ (Discipline and Ethics) ของความเป็นครูมืออาชีพ (Discipline and Code of Conduct)
3. สร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovation) แก้ปัญหาและพัฒนานักเรียน
4. พัฒนาความรู้สู่คุณภาพ (Knowledge to Quality) ต่อเนื่องและทันเหตุการณ์

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

อักษรย่อของโรงเรียน	ระดับประถมศึกษา	ว.ญ.
	ระดับมัธยมศึกษา	ม.ว.ญ
	ว	หมายถึง มิตรภาพความรุ่งเรือง
	ญ	หมายถึง พลังอำนาจความสว่างไสว
สีประจำโรงเรียนเหลือง	แดง	Yellow - Red
	สีเหลือง	หมายถึง มิตรภาพความเจริญรุ่งเรือง
	สีแดง	หมายถึง พลังอำนาจ ความสว่างไสว
	ความหมายโดยรวม “ความเจริญรุ่งโรจน์ มีมิตรไมตรี สร้างสรรค์สิ่งดีให้แก่สังคม”	
ปรัชญาโรงเรียน	สุขุ โข ปัญญาปฏิลาโภ	ความได้ปัญญา ทำให้เกิดสุข (Wisdom makes happiness)
อัตลักษณ์ของโรงเรียน	นักเรียนรักการอ่าน	Student Watyaibanbor School Love to Read
เอกลักษณ์ของโรงเรียน	โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	(นักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อสุขภาพสมบูรณ์) Student Watyaibanbor School Perfect health
คำขวัญของโรงเรียน	สุขภาพดี มีวินัย ใฝ่หาความรู้ เชิดชูคุณธรรม	Good health, Discipline, Pursuit of knowledge, exalted morality. ⁵⁵

⁵⁵ แผนปฏิบัติการประจำปี 2562 โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง),3-33.

โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

ชื่อโครงการ	โรงเรียนวิถีพุทธ
แผนงาน	งานวิชาการ
สนองกลยุทธ์โรงเรียน	กลยุทธ์ที่ 1 เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักและการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในสถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังผู้เรียนในสถานศึกษาให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
สนองกลยุทธ์/จุดเน้น	สพฐ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และส่งเสริมการจัดการเพื่อ สร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
จุดเน้น สพฐ.	นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม รักความเป็นไทย ห่างไกลยาเสพติด มีคุณลักษณะและทักษะทางสังคมที่เหมาะสม
จุดเน้น สพป.สมุทรสาคร	ด้านคุณธรรม จริยธรรม
ผู้รับผิดชอบโครงการ	นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ / กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ลักษณะโครงการ	โครงการต่อเนื่อง
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	มฐ. 1, (1.2)
ระยะเวลา	ปีการศึกษา 2562 (เมษายน 2561 – มีนาคม 2562)

1. หลักการและเหตุผล

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้เด็กและเยาวชนไทยเป็นคนดี คนเก่ง ของสังคม ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุควัตถุนิยมที่เข้ามามีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมมากขึ้น ให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักประมาณตน มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันภายใต้ความรอบรู้และมีคุณธรรม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเป็นมนุษย์ที่มีความเจริญทั้งร่างกายและจิตใจหรือเรียกว่าเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ด้วยโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ได้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ได้รับคัดเลือกเป็นโรงเรียนดีประจำตำบล เมื่อปี 2554 และได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในปี 2562 เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการให้บริการการศึกษา และเป็นต้นแบบการส่งเสริมให้นักเรียน ครู บุคลากร ฝึกปฏิบัติ

ตามหลักธรรม คำสั่งสอนทางพุทธศาสนา มาใช้ในจัดการเรียนการสอน การบริการ และการพัฒนา ผู้เรียน เน้นการพัฒนาในกรอบตามหลักไตรสิกขา(ศีล สมาธิ ปัญญา) ดังนั้นกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นกลุ่มสาระที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถ อยู่ร่วมกันใน สังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุขการเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ เห็นคุณค่าของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมโลก ความรักชาติและภูมิใจในความเป็นไทย ส่งผลถึงการ พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การเสริมสร้างค่านิยมหลัก 12 ประการ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเป็น พลเมืองดีของชาติ สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมแก่ผู้ปกครองและ ผู้สนใจทั่วไปในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน มีความรู้ ความเข้าใจและปรับตัวเข้ากับสังคมที่แตกต่าง มีทักษะใน การใช้ชีวิต ทักษะการแก้ปัญหาและดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบันไม่สร้างปัญหาให้ตัวเองและผู้อื่น

2.2 เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของ ศาสนาพุทธเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคคลใกล้ชิด เช่น ครอบครัว ชุมชน

2.3 เพื่อพัฒนาให้นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม

2.4 เพื่อสร้างเสริมให้นักเรียนและบุคลากรมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลกยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข

3. เป้าหมาย

ด้านปริมาณ นักเรียนอนุบาล 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกคน ด้านคุณภาพ

1) นักเรียน ร้อยละ 96 เรียนรู้ และปรับตัวอยู่ในสังคมที่แตกต่าง มีทักษะในการ แก้ปัญหา

2) นักเรียน ร้อยละ 96 ปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีเป็น ศิษย์ที่ดีของครูและเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่

3) นักเรียนร้อยละ 96 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม

4) นักเรียนร้อยละ 96 มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลกยึด มั่น ในวิถีชีวิตและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

4. สถานที่ดำเนินงาน โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ วัดใหญ่บ้านบ่อ และพื้นที่ในจังหวัดสมุทรสาคร

5. ขั้นตอนการดำเนินการ

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการ ติดตามประเมินผล
1.ขั้นเตรียมการ					
-ประเมินผลการ ดำเนินงาน กิจกรรม/โครงการที่ เกี่ยวข้อง	ก.พ.-มี.ค. 62	ได้ข้อมูล ประกอบการ ตัดสินใจในการ จัดทำโครงการ	-	หัวหน้ากลุ่ม สาระฯ/คณะครู	บันทึกการประชุม ประเด็นการพัฒนา
-แต่งตั้งหัวหน้างาน และคณะทำงาน	ก.พ.-มี.ค. 62	มีผู้รับผิดชอบ ชัดเจน	-	โรงเรียน/กลุ่ม สาระ	-คำสั่งแต่งตั้ง
-จัดทำโครงการ เสนอขอ งบประมาณ สนับสนุน	เม.ย.62	กำหนดกิจกรรมที่ จะดำเนินการและ ของงบประมาณ สนับสนุน	-	ครูพิยะภา และคณะ	โครงการ รายการงบประมาณ
-ประสานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	เม.ย.62	-เตรียมความ พร้อมก่อน ดำเนินงาน	-	“	ปฏิทินปฏิบัติงาน
2.ขั้นดำเนินการ					
2.1 ปรับหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้ สอดแทรกหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	เม.ย.-พ.ค. 62	-หลักสูตรกลุ่ม สาระฯ โครงสร้าง รายวิชา คำอธิบายรายวิชา การวิเคราะห์ มาตรฐานและ ตัวชี้วัด และ แผนการจัดการ เรียนรู้ เหมาะสม กับสภาพของ		กลุ่มสาระฯ สังคมศึกษา	-ครูทุกคน ร้อยละ100 -หลักสูตรกลุ่มสาระ -กำหนดการสอน -หน่วยการเรียนรู้/ แผนการจัดการ เรียนรู้ที่สอดแทรก หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ /ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
		โรงเรียน บูรณา การและเชื่อมโยง ทุกกลุ่มสาระ			แบบประเมินแผนการ สอน
2.2 กิจกรรม ปฐมนิเทศ และค่ายคุณธรรม จริยธรรม “ธรรมะสู่ โรงเรียน” - อ.1-3,ป.1-3, ป.4-6, ม.1-3	พ.ค.62 18-21 มิ.ย. 62	นักเรียนทุกคน ปฏิบัติตนเป็น นักเรียนที่ดี รู้ เข้าใจและปฏิบัติ ตามกฎระเบียบที่ โรงเรียนกำหนดได้ และปฏิบัติตนตาม หลักธรรมพุทธ ศาสนา	15,000 18,000 19,000 40,000 (92,000)	- ครูสร้อย - ครูณัฐธยาน์ - ครูพรณี - ครูพิยะภา	-นักเรียน ร้อยละ 96 เข้าร่วมกิจกรรม -แบบบันทึกการ เรียนรู้ของ นร. -แบบสอบถาม
2.3 กิจกรรมส่งเสริม คุณธรรมจริยธรรมใน ผู้เรียนทุกระดับ การศึกษา/ ธนาคารความดี	ตลอดปี	นักเรียนทุกคน ปฏิบัติตนตาม บทบาทหน้าที่ มีมารยาท เคารพ ผู้ใหญ่ สวดมนต์ ไหว้พระ สมาทาน ศีล แผ่เมตตา ปฏิบัติตนทุกวัน ตอนเช้าและบันทึก ความดี ที่ทำ/ ทำบุญต่กบาตร ทุกวันพระ	2,000	ครูพิยะภา ครูกลุ่มสาระ ฯสังคมศึกษา ฯ /ครูประจำ ชั้น	นักเรียนร้อยละ 100 สังเกต/สอบถาม/ แบบประเมิน คุณลักษณะอันพึง ประสงค์/ เกียรติบัตร/ สรุปความดีประจำชั้น

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ /ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
นักเรียนทุกคนปฏิบัติ ตนตามบทบาทหน้าที่ มีมารยาท เคารพ ผู้ใหญ่ สวดมนต์ ไหว้ พระ สมาทานศีล แผ่ เมตตา ปฏิญาณตนทุก วัน ตอนเช้าและ บันทึกความดี ที่ทำ/ ทำบุญตักบาตร ทุกวัน พระ	2,000	ครูพิยะภา ครูกลุ่มสาระฯ สังคมศึกษาฯ /ครู ประจำชั้น	นักเรียนร้อย ละ 100 สังเกต/ สอบถาม/ แบบประเมิน คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์/ เกียรติบัตร/ สรุปความดี ประจำชั้น	นักเรียนทุก คนปฏิบัติตน ตามบทบาท หน้าที่มี มารยาท เคารพผู้ใหญ่ สวดมนต์ ไหว้ พระ สมาทาน ศีล แผ่เมตตา ปฏิญาณตน ทุกวัน ตอน เช้าและ บันทึกความดี ที่ทำ/ทำบุญ ตักบาตร ทุก วันพระ	2,000
2.4 กิจกรรมไหว้ครู และแสดงตนเป็นพุทธ มามกะ	10 มิ.ย.62	นักเรียนแสดง ความกตัญญู และ มีสัมมาคารวะต่อผู้ มีพระคุณปฏิบัติ ตนเป็นศิษย์ที่ดี และปฏิบัติตนตาม หน้าที่ของชาวพุทธ ที่ดี	ปรับใช้กับงบ กิจกรรม นักเรียน	กลุ่มสาระฯ สังคมฯ และ ครูประจำชั้น	ครูและนักเรียนร้อย ละ 100เข้าร่วม กิจกรรม สังเกต สอบถาม -บันทึกการเรียนรู้ -สรุปรายงานผลการ ดำเนินงาน

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
2.5 กิจกรรมครูพระ สอนศีลธรรม และ ธรรมศึกษา	พ.ค.61- มี.ค.62	นักเรียน ป.1-6,ม. 1-3 รู้ เข้าใจและ ปฏิบัติได้ตาม หลักธรรมวินัย และเป็นแบบอย่าง ที่ดีและเข้าสอบ นักธรรมศึกษาตรี โท เอก	สนง.พุทธ ศาสนา สนับสนุน/วัด ใหญ่บ้านบ่อ	ครูพรณี /ครูประจำ ชั้น	-แบบบันทึกการเรียน/ การสอน -ผลการเรียนพุทธ ศาสนา -ผลสอบนักธรรมศึกษา
2.6 กิจกรรมพึงเทศนา ธรรม เนื่องในวันพระ ขึ้น 15 ค่ำและวัน สำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันมาฆบูชา	ตลอดปี 17พ.ค.62 26พ.ค.62 16-17ก.ค. 62 7-8ก.พ.63	นักเรียน ครูทุกคน ร่วมกิจกรรมและ ปฏิบัติตนเป็นชาว พุทธที่ดี และ ปฏิบัติตามหลัก เบญจศีล เบญจ ธรรม และหลัก ไตรสิกขา “ศีล สมาธิ ปัญญา” มี คุณธรรม ไม่ทำให้ ผู้อื่นเดือดร้อน	5,000	ครูสร้อย/ ครูณัฐยาน์ ครูพรณี/ ครูปนิดา ครูเวร ประจำวัน/ ครูประจำชั้น	รายงานผลการจัด กิจกรรม/สังเกต สอบถาม/ ภาพกิจกรรม
2.7) กิจกรรมโรงเรียน วิถีพุทธ	พ.ค.62- มี.ค.63	นักเรียนร้อยละ 90 ปฏิบัติตาม แนวทางวิถีพุทธ 29 ประการ ได้อย่างเหมาะสม	2,000	ครูพิยะภา /ครูทุกท่าน	-บันทึกการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ -สังเกต สอบถาม

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
					-แบบประเมินตาม แนวทางวิถึพุทธ 29 ประการ
2.8) กิจกรรมวัน สำคัญของชาติ และ สถาบัน พระมหากษัตริย์ และ ประเพณีที่ดีงามของ ท้องถิ่น -วันเฉลิมพระ ชนมพรรษา ร.10 -วันแม่แห่งชาติ -วันลอยกระทง - วันพ่อแห่งชาติ -วันปีใหม่ -วันเด็กแห่งชาติ -วันสงกรานต์ฯลฯ	26 ก.ค.62 9 ส.ค.62 26 พ.ย.62 4 ธ.ค.62 30 ธ.ค.62 10 ม.ค.63 15เม.ย.63	-นักเรียน มี จิตสำนึกในความ รักชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ มีความรักสามัคคี และปฏิบัติตาม กฎหมาย เป็น พลเมืองดีของ ครอบครัว ชุมชน	15,000	ครูพิยะภา และคณะครู	-นักเรียนร่วมกิจกรรม ร้อยละ 96 -แบบบันทึกการจัด กิจกรรม -ภาพถ่าย -แบบสอบถาม
2.9*) กิจกรรมส่งเสริม ประชาธิปไตยใน โรงเรียน -กิจกรรมสภานักเรียน	พ.ค.61- มี.ค.62	นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบอบ ประชาธิปไตย การ	-	ครูพิยะภา ครูนาวัน ครูอภิสิทธิ์	แบบบันทึกการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่ สอดแทรก -แบบบันทึกพฤติกรรม

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
		เป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ปฏิบัติ ตา, กฏ ระเบียบ ของ โรงเรียน สังคม ตามหลักค่านิยม 12 ประการ มีส่วน ร่วมพัฒนา โรงเรียน ชุมชน ไม่ ยุ่งเกี่ยวยาเสพติด		/ครูประจำ ชั้น	สังเกต สอบถาม ภาพถ่าย
2.10) กิจกรรมออม ทรัพย์ และสหกรณ์/ สวัสดิการ ในโรงเรียน	ตลอดปี	นักเรียนทุกคน ประหยัดและเข้า ร่วมกิจกรรมออม ทรัพย์มีเงินเก็บใช้ คราจำเป็น	-	ครูวันเพ็ญ ครูกนกพร ครูประจำ ชั้น / ครู ประจำวิชา	-บัญชีเงินออมทรัพย์ -สรุปเงินออมแต่ละ เดือน/ปี -บันทึกการจัดกิจกรรม การเรียนสอดแทรก การออม - ค ณ ะ ก ร ร ม ก า ร สหกรณ์/สวัสดิการ
2.11) กิจกรรม ส่งเสริมความสามารถ และแข่งขันทักษะใน และโรงเรียน	ตลอดปี	-นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ พิเศษ เป็น แบบอย่างที่ดี และ ฝึกฝน สามารถเข้า	60,000	ครูประจำ วิชา /ครู กลุ่มสาระ สังคมฯ	-เข้าร่วมแข่งขันทุก รายการตามบริบทของ โรงเรียน -รายชื่อนักเรียน

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
		ร่วมแข่งขัน ความสามารถด้าน การตอบปัญหา สวดมนต์ มารยาทไทย และ อื่น ๆ			-บันทึกการจัดกิจกรรม -เกียรติบัตร -การเผยแพร่และยก ย่องชมเชย
2.12) กิจกรรม โรงเรียนสุจริต - ค่ายเยาวชนคนดี ของแผ่นดิน ม.1 – ม. 2	30 – 31 พ.ค.62	นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมในการ อยู่ร่วมกันในสังคม บูรณาการทักษะ ชีวิตหลักสูตร ทุจริตศึกษา สู่ ชีวิตประจำวัน	12,000	ครูพรรณี ครูนาวิน ครูพิยะภา ครูอภิสิทธิ์ ครูปนิดา และคณะครู	นักเรียนแกนนำ -แบบบันทึกการจัด กิจกรรม -ภาพถ่าย -แบบสอบถาม
2.13) กิจกรรม ซ่อมแซมและ บำรุงรักษา อุปกรณ์ ส่งเสริมการเรียนรู้ การสอนของกลุ่ม สาระสังคมศึกษา ฯ	ตลอดปี	มีสื่ออุปกรณ์ สามารถใช้งานได้ เพียงพอเหมาะสม กับการเรียนการ สอน ร้อยละ 100	5,000	ครูกลุ่มสาระ สังคมศึกษา ฯ	บันทึกการ/ซ่อมแซม/ ทะเบียนสื่อ/ สถิติการใช้สื่อ การประเมินสื่อ
2.14) กิจกรรมพัฒนา บรรยากาศศูนย์การ เรียนรู้กลุ่มสาระสังคม ศึกษาฯ	พ.ค.62- มี.ค.63	มีสื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ พัฒนาการเรียน	10,000	ครูพรรณี ครูพิยะภา ครูปนิดา	- บันทึกการจัดทำสื่อ - บันทึกการยืมสื่อการ เรียนรู้

กิจกรรม/ขั้นตอน/ การปฏิบัติ	ระยะเวลา ดำเนินการ	ผลผลิตที่ได้แสดง ปริมาณคุณภาพ	งบประมาณ/ ทรัพยากร	ผู้รับผิดชอบ	เกณฑ์การประเมิน/ กระบวนการติดตาม ประเมินผล
		การสอนของกลุ่ม สาระฯ			- บันทึกการใช้ศูนย์การ เรียนรู้
3. <u>ขั้นประเมินผล</u>					ร้อยละ 95
-สังเกตสอบถาม ภาพถ่าย		นักเรียนมีทักษะ ชีวิต		ครูผู้สอน	แบบสอบถามความ
-บันทึกการจัด กิจกรรม	พ.ค.62	นำความรู้ ความ สามารถมาใช้ มีทักษะในการ แก้ปัญหา เป็นลูก ที่ดี ศิษย์ที่ดี		ครูประจำชั้น ทุกคน	พึงพอใจของนักเรียน ครูผู้ปกครอง -แฟ้มสะสมงาน -สรุปรายงานโครงการ
-แบบสอบถาม	มี.ค.63	ได้ข้อมูลสำหรับ การ			เกียรติบัตร
-รายงานและสรุปผล การดำเนินงาน	“	พัฒนากิจกรรมใน ปีต่อไป			

6. งบประมาณดำเนินการ งบประมาณ 1. เงินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จำนวน 102,000 บาท

2. เงินอุดหนุนรายหัว จำนวน 101,000 บาท

7. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียน วัดใหญ่บ้านบ่อ สพป.สมุทรสาคร
เจ้าหน้าที่ตำรวจบางโหนด สำนักพระพุทธศาสนาสมุทรสาคร
สนง.วัฒนธรรมจังหวัดสมุทรสาคร อบต.บ้านบ่อ

8. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

8.1 ร้อยละของนักเรียน บุคลากรเข้าร่วมกิจกรรม

8.2 บันทึกผลการเรียนรู้ตามมาตรฐาน/ตัวชี้วัด /

8.3 ผลประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผลประเมินค่านิยมหลัก 12 ประการ

8.4 ผลงานของนักเรียน /ผลการเรียน /ผลการแข่งขัน

8.5 ภาพกิจกรรมดำเนินงาน

8.6 ผลประเมินความพึงพอใจของครู นักเรียนและผู้ปกครอง

9 . ผลที่คาดว่าจะได้รับ

9.1 นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามกาลเทศะ มีสัมมาคารวะธรรม และดำเนินชีวิตตามแนวทางวิถีพุทธ มีทักษะชีวิตที่ดี แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุขและสิ่งเสพติดให้โทษ

9.2 นักเรียนปฏิบัติตนเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นศิษย์ที่ดีของครู และสามารถแนะนำบุคคลใกล้เคียงในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ดั่งงาม เช่น พ่อ แม่ น้อง ลุง ป้า น้า อา ฯลฯ และคนในชุมชน

9.3 นักเรียนมีความภูมิใจในตนเอง ท้องถิ่น นำความภาคภูมิใจมาให้ตนเอง ครอบครัว และโรงเรียน

ลงชื่อ นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ ผู้เสนอโครงการ
หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา
และวัฒนธรรม

วันที่ 1 เดือน เมษายน พ.ศ. 2562

ลงชื่อ นางสาวอรอุมา นามคุณ ผู้เห็นชอบโครงการ
หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการ

วันที่ 1 เดือน เมษายน พ.ศ. 2562

ลงชื่อ นางสาวลักษณีย์ เขี่ยมสวัสดิ์ ผู้อนุมัติโครงการ
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
วันที่ 3 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2562

ผลการประเมินตามแนวทาง 29 ประการของโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านบ่อรอบปีการศึกษา 2556 - 2560

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2556				
	0	1	2	3	4
ด้านกายภาพ	√				
ด้านกายภาพข้อที่ 1. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ					
ด้านกายภาพข้อที่ 2. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 3.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน					√
ด้านกายภาพข้อที่ 4.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ					√
ด้านกายภาพข้อที่ 5.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 6.มีห้องพระพุทธศาสนา หรือลานธรรม					√
ด้านกายภาพข้อที่ 7.ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 % (พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน)					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านด้านกายภาพ (7 ตัวชี้วัด)	19 คะแนน				ร้อยละ 67.86
ด้านกิจกรรมวันพระ					
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่1.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน	√				
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่2.ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์				√	
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่3.รับประทานอาหารมังสวิรัตินมมือ กลางวัน	√				
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่4.สวดมนต์แปล					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านกิจกรรมวันพระ (4 ตัวชี้วัด)	7 คะแนน				ร้อยละ 43.75
ด้านการเรียน การสอน					
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่1.บริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน เข้า-บ่ายทั้งนักเรียนและครู					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่2.บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่3.ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง		√			

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2556 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่4.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด เดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการเรียน การสอน(5 ตัวชี้วัด)	15 คะแนน		ร้อยละ 75		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน					
ด้านพฤติกรรม ครูผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่1.รักษาศีล 5					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่2.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่3.ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่งไม่หก ไม่เหลือ			√		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่4.ประหยัด ออม งดอมใช้เงินและสิ่งของ					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่5.มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ส่งยา				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน (5 ตัวชี้วัด)	16 คะแนน		ร้อยละ 80		
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่1.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่2.ไม่ดูด่านักเรียน				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่3.ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่4.โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร มีสมุดบันทึกความดี					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่6.นักเรียน ครู และผู้บริหาร (ป.4ขึ้นไป) สอบได้ธรรมตรีเป็นอย่างน้อย				√	

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2556 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่7.บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนประชุม ทุกครั้ง					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่8.มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ (8 ตัวชี้วัด)	29 คะแนน		ร้อยละ 90.63		
สรุปคะแนนทั้ง 5 ด้าน (29 ตัวชี้วัด)	86 คะแนน		ร้อยละ 74.14		

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2557				
	0	1	2	3	4
ด้านกายภาพ					
ด้านกายภาพข้อที่ 1. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 2. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 3.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 4.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ			√		
ด้านกายภาพข้อที่ 5.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 6.มีห้องพระพุทธศาสนา หรือลานธรรม				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 7.ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 % (พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน)					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านด้านกายภาพ (7 ตัวชี้วัด)	21 คะแนน		ร้อยละ 75		
ด้านกิจกรรมวันพระ					
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่1.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่2.ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่3.รับประทานอาหารมังสวิรัตินมมือ กลางวัน					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่4.สวดมนต์แปล				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านกิจกรรมวันพระ (4 ตัวชี้วัด)	15 คะแนน		ร้อยละ 93.75		
ด้านการเรียน การสอน					
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่1.บริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน เข้า-ป้ายทั้งนักเรียนและครู					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่2.บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่3.ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง		√			

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2557 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่4.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด เดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการเรียน การสอน(5 ตัวชี้วัด)	15 คะแนน		ร้อยละ 75		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน					
ด้านพฤติกรรม ครูผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่1.รักษาศีล 5				√	
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่2.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม				√	
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่3.ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่งไม่หก ไม่เหลือ				√	
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่4.ประหยัด ออม งดอมใช้เงินและสิ่งของ					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่5.มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ส่งยา				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน (5 ตัวชี้วัด)	16 คะแนน		ร้อยละ 80		
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ					
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่1.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่2.ไม่ดูด่านักเรียน				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่3.ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่4.โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร มีสมุดบันทึกความดี				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่6.นักเรียน ครู และผู้บริหาร (ป.4ขึ้นไป) สอบได้ธรรมตรีเป็นอย่างน้อย				√	

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2557 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่7.บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนประชุม ทุกครั้ง				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่8.มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ (8 ตัวชี้วัด)	27 คะแนน		ร้อยละ 84.38		
สรุปคะแนนทั้ง 5 ด้าน (29 ตัวชี้วัด)	95 คะแนน		ร้อยละ 81.90		

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2558				
	0	1	2	3	4
ด้านกายภาพ			√		
ด้านกายภาพข้อที่ 1. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ					
ด้านกายภาพข้อที่ 2. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน					√
ด้านกายภาพข้อที่ 3.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 4.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ			√		
ด้านกายภาพข้อที่ 5.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 6.มีห้องพระพุทธศาสนา หรือลานธรรม				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 7.ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 % (พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน)					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านด้านกายภาพ (7 ตัวชี้วัด)	21	คะแนน	ร้อยละ 75		
ด้านกิจกรรมวันพระ					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่1.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน					
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่2.ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่3.รับประทานอาหารมังสวิรัตินมมือ กลางวัน			√		
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่4.สวดมนต์แปล			√		
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านกิจกรรมวันพระ (4 ตัวชี้วัด)	12	คะแนน	ร้อยละ 75		
ด้านการเรียน การสอน					
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่1.บริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน เข้า-ป้ายทั้งนักเรียนและครู				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่2.บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่3.ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง				√	

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2558 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่4.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด เดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการเรียน การสอน(5 ตัวชี้วัด)	17 คะแนน		ร้อยละ 85		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน					
ด้านพฤติกรรม ครูผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่1.รักษาศีล 5					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่2.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่3.ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่งไม่หก ไม่เหลือ			√		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่4.ประหยัด ออม งดอมใช้เงินและสิ่งของ					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่5.มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ส่งยา				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน (5 ตัวชี้วัด)	17 คะแนน		ร้อยละ 85		
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่1.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่2.ไม่ดูด่านักเรียน				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่3.ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่4.โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร มีสมุดบันทึกความดี				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่6.นักเรียน ครู และผู้บริหาร (ป.4ขึ้นไป) สอบได้ธรรมตรีเป็นอย่างน้อย			√		

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2558 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่7.บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนประชุม ทุกครั้ง				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่8.มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ				√	
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ (8 ตัวชี้วัด)	25 คะแนน		ร้อยละ 78.13		
สรุปคะแนนทั้ง 5 ด้าน (29 ตัวชี้วัด)	92 คะแนน		ร้อยละ 79.31		

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2559				
	0	1	2	3	4
ด้านกายภาพ					
ด้านกายภาพข้อที่ 1. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ					√
ด้านกายภาพข้อที่ 2. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน					√
ด้านกายภาพข้อที่ 3.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน					
ด้านกายภาพข้อที่ 4.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 5.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น					√
ด้านกายภาพข้อที่ 6.มีห้องพระพุทธรูปศาสนา หรือลานธรรม					√
ด้านกายภาพข้อที่ 7.ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 % (พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน)					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านด้านกายภาพ (7 ตัวชี้วัด)	21 คะแนน		ร้อยละ 75		
ด้านกิจกรรมวันพระ					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่1.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่2.ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่3.รับประทานอาหารมังสวิรัตินมมือ กลางวัน			√		
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่4.สวดมนต์แปล					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านกิจกรรมวันพระ (4 ตัวชี้วัด)	13 คะแนน		ร้อยละ 81.25		
ด้านการเรียน การสอน					
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่1.บริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน เข้า-ป้ายทั้งนักเรียนและครู				√	
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่2.บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่3.ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง					√

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2559 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่4.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด เดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการเรียน การสอน(5 ตัวชี้วัด)	19 คะแนน		ร้อยละ 95		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน					
ด้านพฤติกรรม ครูผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่1.รักษาศีล 5					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่2.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่3.ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่งไม่หก ไม่เหลือ			√		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่4.ประหยัด ออม งดอมใช้เงินและสิ่งของ					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่5.มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ส่งยา					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน (5 ตัวชี้วัด)	19 คะแนน		ร้อยละ 95		
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่1.ไม่มีอาหารขยะภายในโรงเรียน				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่2.ไม่ดูด่านักเรียน				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่3.ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่4.โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร มีสมุดบันทึกความดี				√	
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่6.นักเรียน ครู และผู้บริหาร (ป.4ขึ้นไป) สอบได้ธรรมตรีเป็นอย่างน้อย			√		

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2559 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่7.บริหารจิต เจริญปัญญา ก่อนประชุม ทุกครั้ง			√		
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่8.มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ			√		
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ (8 ตัวชี้วัด)	24 คะแนน		ร้อยละ 75		
สรุปคะแนนทั้ง 5 ด้าน (29 ตัวชี้วัด)	102 คะแนน		ร้อยละ 87.93		

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2560				
	0	1	2	3	4
ด้านกายภาพ					
ด้านกายภาพข้อที่ 1. มีป้ายโรงเรียนวิถีพุทธ					√
ด้านกายภาพข้อที่ 2. มีพระพุทธรูปบริเวณหน้าโรงเรียน					√
ด้านกายภาพข้อที่ 3.มีพระพุทธรูปประจำห้องเรียน					
ด้านกายภาพข้อที่ 4.มีพุทธศาสนสุภาษิต วาทะธรรม พระราชดำรัสติดตามที่ต่าง ๆ				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 5.มีความสะอาด สงบ ร่มรื่น				√	
ด้านกายภาพข้อที่ 6.มีห้องพระพุทธศาสนา หรือลานธรรม					√
ด้านกายภาพข้อที่ 7.ไม่มีสิ่งเสพติด เหล้า บุหรี่ ในโรงเรียน 100 % (พิจารณาจากผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียน)					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านด้านกายภาพ (7 ตัวชี้วัด)	26 คะแนน		ร้อยละ 92.86		
ด้านกิจกรรมวันพระ					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่1.ใส่เสื้อสีขาวทุกคน					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่2.ทำบุญ ใส่บาตร ฟังเทศน์					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่3.รับประทานอาหารมังสวิรัตินมมือ กลางวัน					√
ด้านกิจกรรมวันพระ ข้อที่4.สวดมนต์แปล					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านกิจกรรมวันพระ (4 ตัวชี้วัด)	16 คะแนน		ร้อยละ 100		
ด้านการเรียน การสอน					
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่1.บริหารจิตเจริญปัญญาก่อนเข้าเรียน เข้า-ป้ายทั้งนักเรียนและครู					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่2.บูรณาการวิถีพุทธทุกกลุ่มสาระและ ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่3.ครูพานักเรียนทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมจิตอาสาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง					√

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2560 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่4.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนไปปฏิบัติศาสนกิจที่วัด เดือนละ 1 ครั้ง มีวัดเป็นแหล่งเรียนรู้					√
ด้านการเรียน การสอน ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร ทุกคนเข้าค่ายปฏิบัติธรรมอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการเรียน การสอน(5 ตัวชี้วัด)	20 คะแนน		ร้อยละ 100		
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน					
ด้านพฤติกรรม ครูผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่1.รักษาศีล 5					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่2.ยิ้มง่าย ไหว้สวย กราบงาม					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่3.ก่อนรับประทานอาหารจะมีการพิจารณาอาหาร รับประทานอาหารไม่ดั่งไม่หก ไม่เหลือ					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่4.ประหยัด ออม งดอมใช้เงินและสิ่งของ					√
ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน ข้อที่5.มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่ส่งยา					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านพฤติกรรม ครู ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน (5 ตัวชี้วัด)	20 คะแนน		ร้อยละ 100		
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่1.ไม่มีอาหารขยะขายในโรงเรียน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่2.ไม่ดูด่านักเรียน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่3.ชื่นชมคุณความดีหน้าเสาธงทุกวัน					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่4.โฮมรูมเพื่อสะท้อนความรู้สึก เช่น ความรู้สึกที่ได้ทำความดี					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่5.นักเรียน ครู และผู้บริหาร มีสมุดบันทึกความดี					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่6.นักเรียน ครู และผู้บริหาร (ป.4ขึ้นไป) สอบได้ธรรมตรีเป็นอย่างน้อย					√

กิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับผลดำเนินการ	ปีการศึกษา2560 (ต่อ)				
	0	1	2	3	4
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่7.บริหารจัดการ เจริญปัญญา ก่อนประชุม ทุกครั้ง					√
ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ ข้อที่8.มีพระมาสอนอย่างสม่ำเสมอ					√
สรุปคะแนน/เฉลี่ย ด้านการส่งเสริมวิถีพุทธ (8 ตัวชี้วัด)	32 คะแนน		ร้อยละ 100		
สรุปคะแนนทั้ง 5 ด้าน (29 ตัวชี้วัด)	114 คะแนน		ร้อยละ 98.28		

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

มณีนรัตน์ เมียส ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนชินอรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โรงเรียนชินอรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พบว่าผู้บริหารและครูในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร และด้านวัสดุอุปกรณ์ เปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารและครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้บริหารครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05⁵⁶

สายทอง หลากจิตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนเครือข่าย กงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนเครือข่ายกงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย โดยรวมเกือบทุกชั้นตอนอยู่ในระดับมาก ยกเว้นชั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนเครือข่ายกงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัยโดยรวมระหว่างความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีเพศและวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน⁵⁷

ชนิดดา บุบผามาศ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการระบบโครงข่ายไร้พรมแดนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า 1.ด้านบริบทมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง โดยวัตถุประสงค์ของโครงการมีความเหมาะสมที่สุด และควรปรับปรุงด้านการติดต่อประสานงาน 2. ด้านปัจจัยนำเข้า มีความเหมาะสมระดับมาก โดยความถูกต้องครบถ้วน และทันสมัยของบทเรียนมีความเหมาะสมที่สุดและควรปรับปรุงด้านงบประมาณ การเบิกจ่าย 3. ด้านกระบวนการ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยการพัฒนาบุคลากรมีความเหมาะสมที่สุด และควร

⁵⁶ มณีนรัตน์ เมียส. “การบริหารโรงเรียนวิถิพุทธชินอรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร” (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555),94.

⁵⁷ สายทอง หลากจิตร, "การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธโรงเรียนเครือข่ายกงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 2555), 1.

ปรับปรุงด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน 4. ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยความรู้ความเข้าใจในการบริการ ด้านบทเรียนมีความเหมาะสมที่สุด และควรปรับปรุงด้านความพึงพอใจในการใช้งาน และ 5.ด้านผลกระทบ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยครูผู้สอนสร้างสรรค์สื่อการสอน ที่หลากหลายมีความเหมาะสมที่สุด และควรปรับปรุงด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน⁵⁸

พระระพีพัฒน์ หาญโสภณ ได้ศึกษาวิจัยประเมินโรงเรียนวิถีพุทธ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยใช้รูปแบบการประเมิน CPP Model เป็น การวิจัยประเมินผล (Evaluation Research) แบ่งเป็น 2 ระยะ คือระยะที่ 1 ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Disuion) ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey study) พบว่าด้านบริบท โรงเรียนวิถีพุทธมีความเหมาะสมตามนโยบายเป้าหมายความต้องการความจำเป็นและความคาดหวัง สอดคล้องกับแนวนโยบายทางการศึกษาในระดับมากทุกองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า พบว่าความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการด้านกระบวนการ พบว่าระดับการปฏิบัติตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ ในการจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบด้านผลกระทบ พบว่า โดยภาพรวมพบว่าผลกระทบหรือผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการดำเนินงานของ โรงเรียนวิถีพุทธ ที่ส่งผลต่อบ้าน วัด และโรงเรียนโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุก องค์ประกอบจากการศึกษางานวิจัยและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินเชิงระบบ และการประเมิน⁵⁹

ศรีสุดา รัตนะ ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดตรังเพื่อเปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูหัวหน้างานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดตรัง ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง เปรียบเทียบสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารและครูหัวหน้างาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน ผลการพิจารณารายด้าน

⁵⁸ ชนิดดา บุบผามาศ “การประเมินโครงการระบบโครงข่ายไร้พรมแดน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8” (งานวิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร,2557)บทคัดย่อ.

⁵⁹ พระระพีพัฒน์ หาญโสภณ. “การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 25” (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557),38.

พบว่า ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต และด้านการเรียนการสอนแตกต่างกัน ส่วนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการแตกต่าง จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมผู้บริหารและครูหัวหน้างาน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน ผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกายภาพด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต และด้านการเรียนการสอนแตกต่างกัน ส่วนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการแตกต่างกัน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมผู้บริหารและครูหัวหน้างานมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธไม่แตกต่างกัน ผลการพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการเรียนการสอน และด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ผู้บริหารและครูหัวหน้างานมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธแตกต่างกัน⁶⁰

วีรนุช สุทธิพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา ได้พบว่า (1) สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก (2) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธประกอบด้วย ระบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ขั้นตอนการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และกิจกรรมการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และ (3) การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา โดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน⁶¹

สาธิต เศวตบงกช ศึกษาเรื่องระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และ เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาครูวิชาการที่รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอนในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 246 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการที่รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอน มีการ

⁶⁰ ศรีสุตา รัตนะ, “สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดตรัง” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2557)

⁶¹ วีรนุช สุทธิพันธ์, "รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา" วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 5, 2 (2558): 112.

ปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผล การดำเนินงานด้านการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านการดูแลสนับสนุน ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดสภาพและองค์ประกอบ และด้านการพัฒนาบุคลากรตามระบบไตรสิกขาตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการที่รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05⁶²

ฉันทนา บุญพุ่ม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ด้านขั้นเตรียมการ ด้านขั้นพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ด้านขั้นปรับปรุงพัฒนา ประเมินผล และเผยแพร่ และด้านขั้นสนับสนุนและดูแล 2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน⁶³

รัชณี ศรีทับทิม ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง) พบว่า 1. การบริหารจัดการโรงเรียนวิถิพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิม พระเกียรติ (พิบูลบำรุง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัธยเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ด้านการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ด้านการเตรียมการ ด้านดูแลสนับสนุนใกล้ชิด และด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 2. แนวปฏิบัติที่ดีในการ

⁶² สาธิต เศวตบงกช. “ระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถิพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1” (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2558),39.

⁶³ ฉันทนา บุญพุ่ม, "การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถิพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558), บทคัดย่อ.

บริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง) พบว่า ด้านการเตรียมการ: โรงเรียนใช้หลักธรรมาภิบาล หลักไตรสิกขา หลักปัญญาคุณธรรม 4 หลัก ภาวนา 4 หลักการมีส่วนร่วม และวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการบริหารงาน ด้านการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ : โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจูงใจนักเรียนให้เข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านขั้นการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา : บุคลากรมีการพัฒนาตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทั้งยังสามารถจัดประสบการณ์แก่นักเรียนด้วยการบูรณาการความรู้ต่าง ๆ ผ่านระบบไตรสิกขาได้ ด้านการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด: มีการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือ สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง :มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตามความสนใจและความถนัด ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน: มีการประเมินผล รายงานและเผยแพร่การทำงานได้อย่างชัดเจนและตรวจสอบได้⁶⁴

งานวิจัยต่างประเทศ

คาลวิน (Calvin) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง การรับรู้ของครูในเรื่องบทบาทผลงาน การศึกษาจริยธรรมในโรงเรียนประถมศึกษาชั้น พบว่า ตัวแปรที่ส่งผลต่อการรับรู้ของครู คือสภาพที่อยู่อาศัย ประสบการณ์ในการสอน การได้รับอบรมเทคนิคการสอนจริยธรรมและความเคร่งครัดในการปฏิบัติตนทางศาสนาต่ำจะมีการหลีกเลี่ยงต่อการสอนจริยธรรมในห้องเรียนและยังพบว่า ครูที่ประสบการณ์ระหว่าง 11 – 25 ปี มีความเชื่อว่า ในโรงเรียนต้องสอนจริยธรรมและค่านิยม แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ⁶⁵

ลานีเย (Lanier) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนชั้นที่ 11 และที่ 12 ในโรงเรียนชนบท โดยมีแนวคิดที่ว่า เด็กนักเรียนได้รับการอบรมให้คิดและปฏิบัติตามต่อกันมา ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในยุคโลกาภิวัตน์ การทดลองได้แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มควบคุม ให้ได้รับการฝึกให้คำแนะนำและจัดประสบการณ์ สำหรับอีกกลุ่มเป็นกลุ่ม

⁶⁴ รัชณี ศรีทับทิม “การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ (พิบูลบำรุง)” (งานวิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร,2562)บทคัดย่อ.

⁶⁵ Calvin Owens Ray. **Teacher Perceptions Concerning their Role and the Efficacy of Moral Education in Public Elementary School.** Disserttion Abstracts International.1993,June.,Abstract.

นักเรียนที่ประกอบด้วย นักเรียนในโรงเรียนระดับกลางจนถึงระดับสูงสุด ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ⁶⁶

บิสกินและออสกินสัน (Biskin & Hoskinson) ได้ทดลองสอนจริยธรรมโดยใช้วิธีการจัดโครงการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินใจยาก จากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยใช้นักเรียนระดับเกรด 4-5 แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม แล้ววัดจริยธรรมโดยวิธีการของโคลเบอร์ก จากนั้นทดลองโดยกลุ่มทดลองมีการจัดโครงสร้างการอภิปรายอย่างเป็นระบบครูใช้คำถาม 3 แบบ คือ คำถามเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง ดีความการประเมินเพื่อยั่วให้ผู้เรียนสมมุติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายไปตามยถากรรม จากนั้น วัดระดับจริยธรรมตอนหลัง พบว่าการอภิปรายอย่างเป็นระบบที่ให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนแปลงตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญ หมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้ โดยให้เด็กมีโอกาสอยู่ในสถานการณ์ของสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำบทบาทต่างๆกัน⁶⁷

แพททีเนลและคณะ (Patenaude; other.) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณธรรมของเด็ก พบว่า นักเรียนชั้นปีที่ 1-3 มีระดับการพัฒนาทางด้านศีลธรรม ไม่แตกต่างกันมากนัก นักเรียนที่มีลักษณะทางศีลธรรมอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ มี 7 คน คิดเป็นร้อยละ 13 นักเรียนที่มีลักษณะสูงกว่าเกณฑ์ มี 8 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และนักเรียนทั้งหมดมีระดับการพัฒนาทางด้านศีลธรรมไม่แตกต่างกัน ค่าเฉลี่ยจากปีที่ 1-3 เท่ากับ 3.46 – 3.48 ซึ่งโครงสร้างหลักสูตรในสถานศึกษามีผลต่อการเพิ่มระดับศีลธรรม⁶⁸

⁶⁶ Lamier, Stephanie Pridgen. “ Promoting Moral and Conceptual Development in Rural Able scents (moral Development Rural Students Peer Facilitators)”. Dissertation Abstracts International.1993. pp 196-198.

⁶⁷ Biskin, Donald S; & Hosdinson Kenneth. “An Experimental test of the Effect of Structured Discassions of Moral Dilemmas Found in Children’s Literatures on Moral Reasoning” The Elementary School Journal. 77(5),1997.pp 407-418.

⁶⁸ Juhane Patenaude, Theophile Niyonsenga, Diane Fafard.(2003). Changes in students’ moral development during medical school: a cohort study Canadadian Medical Association. Journal; Apr 1,2003.

สรุป

จากแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่ดี ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สถานศึกษา สามารถนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาไปปรับประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนและเป็นการสะท้อนการทำงานของผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษาสามารถนำสิ่งเหล่านี้มาปรับปรุง แก้ไขให้ดีขึ้นตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ได้กำหนดรายละเอียดของการบริหารงานโรงเรียนวิถีพุทธ การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีผลให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน เกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น ซึ่งจำแนกการประเมินในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท 2) การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) การประเมินด้านกระบวนการ และ 4) การประเมินด้านผลผลิต

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการประเมินโครงการครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 2) การประเมินความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 3) การประเมินกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) 4) การประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) เพื่อจำแนกข้อมูลแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดแนวทางและรายละเอียดต่าง ๆ ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการ และระเบียบวิธีวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการประเมินโครงการ

เพื่อให้งานวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ไว้สามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการประเมิน

เป็นขั้นตอนการจัดเตรียมโครงการวิจัยตามระบบการดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ นิยามปัญหา ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ ทฤษฎีข้อมูล ตำราเรียน วารสาร รายงานการวิจัย วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และวิธีดำเนินการวิจัยภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อนำมาจัดทำโครงร่างงานวิจัย และเสนอโครงร่างงานวิจัยต่อภาควิชาการบริหารการศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงานการประเมิน

เป็นขั้นตอนการดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือทดสอบและปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าความเชื่อมั่น รวมทั้งการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของโครงการ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้ได้

ผลการวิจัยที่ตอบคำถามของการวิจัยได้ใกล้เคียงที่สุด นำเครื่องมือที่สร้างไปเก็บข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มประชากร แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แปรผลการวิเคราะห์ข้อมูล และเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการประเมิน

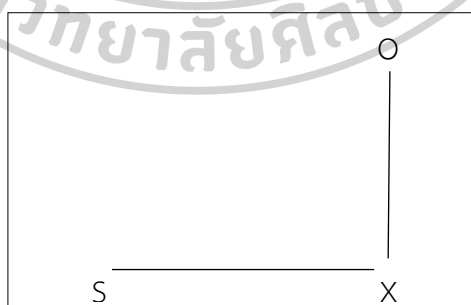
เป็นขั้นตอนการจัดทำร่างรายงานการวิจัย นำเสนอต่อคณะกรรมการการควบคุมการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมการค้นคว้าอิสระเสนอแนะ นำมาจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุมัติการจบการศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้มีประสิทธิภาพสูงสุดและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย ซึ่งประกอบด้วย 1) แผนแบบการวิจัย 2) ประชากร 3) ตัวแปรที่ศึกษา 4) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน 5) การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ 6) การเก็บรวบรวมข้อมูล 7) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 8) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ในลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์ไม่มีการทดลองแผนแบบงานวิจัยกลุ่มเดียวตรวจสอบสภาวะการณ์ไม่มีการทดลอง (the one short, non – experimental case study design) ซึ่งเขียนเป็นแผนแบบ(diagram) ได้ดังนี้

เมื่อ

S หมายถึง ประชากรที่ศึกษา

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ประชากร

ประชากรของงานวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครู 32 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 13 คน รวม 46 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตารางการประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan)⁶⁹ ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 248 คน จากนั้นผู้วิจัยทำการสุ่มแบบแบ่งประเภท (Stratified random sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน ที่เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน
2. ตัวแปรที่ศึกษา เป็นตัวแปรเกี่ยวกับการประเมินโครงการตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม ประกอบด้วย 1. การประเมินสภาพแวดล้อม 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น 3. การประเมินกระบวนการ 4. การประเมินผลผลิต ในการดำเนินการโครงการโรงเรียนวิสุทธิพรของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยนิยามไว้ดังนี้

การประเมินด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation : C) หมายถึง ประเมินให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ ช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เพื่อเป็นตรวจสอบโครงการที่ทำนั้น จะสนองปัญหา หรือความต้องการที่จำเป็นอย่างแท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์โครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์การหรือไม่ เป็นโครงการที่ดีได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ หรือไม่ การประเมินสภาพแวดล้อมนั้น เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่อง โครงการว่าควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการอะไรที่เป็นเป้าหมาย

⁶⁹ Krejcie Robert V. and Morgan Daryle W., "Determining Sample Size for Research Activities," Journal for Education and Psychological Measurement November 1970 (1970).

หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น ของโรงเรียนที่เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) หมายถึง ประเมินเพื่อพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม ความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น ความพร้อมของบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน ของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

การประเมินด้านกระบวนการ (Process Evaluation : P) หมายถึง เป็นการประเมินระหว่างการทำงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปนั้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของโครงการ มีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์มากในการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย แผนงาน โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

การประเมินด้านผลผลิต (Product Evaluation : P) หมายถึง การประเมินผลผลิต (Output) ได้แก่การดำเนินผลตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประเมินผลเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) จำนวน 1 ฉบับ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษาสูงสุด 4) ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน 5) ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบันซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ(Checklist) มีจำนวน 5 ข้อ โดยเป็นชนิดตอบแบบตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีจำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale)⁷⁰ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ประกอบด้วยรายการประเมิน 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ(Checklist) มีจำนวน 5 ข้อ โดยเป็นชนิดตอบแบบตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีจำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale)⁷¹ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมาก

⁷⁰ Rensis Likert, **New Pattern of Management** (New York: McGraw – Hill Book Company,1961), 74.

⁷¹ Rensis Likert, **New Pattern of Management** (New York: McGraw – Hill Book Company,1961), 74.

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด
 ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนวัดใหญ่บ้าน
 บ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) สำหรับนักเรียน เพื่อประเมินโครงการ
 โรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ประกอบด้วย รายการประเมิน 3
 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ
 ระดับการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ(Checklist) มีจำนวน 5 ข้อ
 โดยเป็นชนิดตอบแบบตามความเป็นจริง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
 บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มีจำนวน 5
 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale)⁷²ดังต่อไปนี้

ระดับ 1 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระดับ 2 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 3 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 4 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมาก

ระดับ 5 หมายถึง การดำเนินโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของ โรงเรียนวัดใหญ่บ้าน
 บ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

การสร้างและพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ประเมินได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นมา ใช้ในการวิจัยนี้เป็น
 แบบสอบถามความคิดเห็น สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ
 นักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ ซึ่งมีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า และข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
 เพื่อให้มีความเหมาะสมครอบคลุมเนื้อหา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญในการเก็บข้อมูลการประเมิน
 โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่

⁷² Rensis Likert, *New Pattern of Management* (New York: McGraw – Hill Book
 Company,1961), 74.

การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยใช้รูปแบบซีบีซี CIPP MODEL ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ แล้วนำผลการศึกษามาปรับปรุงเครื่องมือโดยการปรึกษาอาจารย์ ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระและผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 2 กำหนดรูปแบบของข้อคำถามและศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วน ประมาณค่า(Rating scale) มีจำนวน 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's scale)⁷³ และ ศึกษาเอกสารตำรา และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ

ขั้นที่ 3 สร้างแบบประเมินฉบับร่างและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความ ตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โครงสร้างและรูปแบบ (Structure and Format) โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของข้อคำถาม แล้วเลือกคำถาม ที่มีค่า IOC เฉลี่ยตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข โดยทดลองใช้ (Try - out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ เป็น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน จากนั้นจึงนำผลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นดังกล่าว มา ทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามความคิดเห็น ด้วยวิธีการหาค่าประ สติธิแอลฟา (Alpha - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's) ได้ค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามความคิดเห็น ตามรายละเอียดดังนี้⁷⁴

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู มีค่า ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.93

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่า ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับนักเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

⁷³ Rensis Likert, *New Pattern of Management* (New York: McGraw – Hill Book Company, 1961), 74.

⁷⁴ Rensis Likert, *New Pattern of Management* (New York: McGraw – Hill Book Company, 1961), 74.

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้จากขั้นที่ 4 ไปเก็บข้อมูลกับประชากร การเก็บรวบรวมข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียว โดยมีขั้นตอน ดังนี้ ผู้วิจัยทำหนังสือบันทึกข้อความขอความอนุเคราะห์ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามความคิดเห็น และเก็บข้อมูลการวิจัยด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามความคิดเห็นประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู จำนวน 33 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 13 คน รวม 46 คน นักเรียน จำนวน 248 คน เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เมื่อได้รับแบบสอบถามความคิดเห็นคืนแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับแบบสอบถามแต่ละฉบับนำข้อมูลมาลงรหัสและบันทึกข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ประมวลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติของข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความคิดเห็นที่เก็บมาจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติและแปลผลข้อมูลเพื่อตรวจสอบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วเขียนเป็นรายงานผลการวิจัย โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็น ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงานโดยใช้ความถี่ (frequency:f) และร้อยละ (percentage:%) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยใช้ค่ามัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : σ) โดยนำ ค่ามัชฌิมเลขคณิตไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best)⁷⁵ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 4.50 – 5.00 แสดงว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ อยู่ในระดับมากที่สุด

⁷⁵ John W. Best, **Research in Education**, (New Jersey : prentice Hall, 1970),190.

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 3.50 – 4.49 แสดงว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ อยู่ในระดับมาก

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 2.50 – 3.49 แสดงว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.50 – 2.49 แสดงว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ อยู่ในระดับน้อย

ค่ามัชฌิมเลขคณิต 1.00 – 1.49 แสดงว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอเป็นความเรียงเพื่อสรุปข้อมูล

สรุป

การวิจัยเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 2) การประเมินความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 3) การประเมินกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 4) การประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ เป็นหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ข้าราชการครู 32 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 13 คน รวม 46 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) นักเรียน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยใช้รูปแบบซีปปี้ CIPP MODEL ประกอบด้วย 1) ด้านสภาพแวดล้อมหรือบริบท 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านผลผลิต สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency: f) และร้อยละ (percentage: %) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : σ) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 2) การประเมินความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 3) การประเมินกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 4) การประเมินผลผลิตโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ โดยใช้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู จำนวน 33 คน ยกเว้นผู้วิจัย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จำนวน 13 คน และนักเรียนโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ จำนวน 248 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 294 คน โดยแบ่งแบบสอบถามความคิดเห็นได้แบ่งออกเป็น 3 ชุด ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู แบบสอบถามชุดที่ 2 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษา และแบบสอบถามชุดที่ 3 สำหรับนักเรียน ซึ่งแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด 294 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และนำผลการวิเคราะห์ห้มานำเสนอโดยแต่ละชุดมี 3 ตอน ซึ่งผลการวิเคราะห์จะใช้ตารางประกอบคำบรรยาย ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

แบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู)

ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จากกลุ่มประชากรทั้งสิ้น 294 คน โดยแบ่งออกเป็น 3 ชุดแบบสอบถาม ได้แก่ แบบสอบถามชุดที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน ประสบการณ์ทำงาน แบบสอบถามชุดที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ และแบบสอบถามชุดที่ 3 นักเรียน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N = 33)

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	8	24.20
หญิง	25	75.80
รวม	33	100.00
2. อายุ		
อายุต่ำกว่า 30 ปี	3	9.10
อายุ 31 – 39 ปี	17	51.50
อายุ 40 – 49 ปี	5	15.20
อายุ 50 ปี ขึ้นไป	8	24.20
รวม	33	100.00
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	24	72.70
ปริญญาโท	9	27.30
รวม	33	100.00

ตารางที่ 4 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(N = 33)

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
4. ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม		
ผู้อำนวยการสถานศึกษา	1	3.00
ข้าราชการครู	32	97.00
รวม	33	100.00
5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่		
ต่ำกว่า 10 ปี	17	51.50
ระหว่าง 11 – 20 ปี	10	30.30
ระหว่าง 21 ปี ขึ้นไป	6	18.20
รวม	33	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 1 จำนวน 33 คน เป็นเพศชาย 8 คน คิดเป็นร้อยละ 24.20 และเป็นเพศหญิง 25 คน คิดเป็นร้อยละ 75.80 ด้านอายุพบว่า อายุระหว่าง 31 – 39 ปี มีมากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 และอายุต่ำกว่า 30 ปี มีน้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 ด้านระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ระดับปริญญาตรี มีมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 72.70 และระดับปริญญาโท มีน้อยที่สุด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 27.30 ด้านตำแหน่งหน้าที่หลักในโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครู มีมากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 97.00 และตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00 ด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า ประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี มีมากที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 51.50 และประสบการณ์ทำงาน 21 ปี ขึ้นไป มีน้อยที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.20

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean : μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์แนวคิดของเบสท์ (Best) ปรากฏผลในภาพรวม ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

(N = 33)

ด้าน	การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
1.	สภาพแวดล้อม	4.50	0.30	มากที่สุด
2.	ปัจจัยเบื้องต้น	4.36	0.12	มาก
3.	กระบวนการ	4.36	0.12	มาก
4.	ผลผลิต	4.32	0.09	มาก
รวม		4.38	0.15	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.38, \sigma = 0.15$) เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.15 มีการกระจายข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทั้ง 4 ด้าน ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในด้านมากที่สุด และด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิตอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ด้านสภาพแวดล้อม ($\mu = 4.50, \sigma = 0.31$) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ($\mu = 4.36, \sigma = 0.12$) ด้านกระบวนการ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.12$) และด้านผลผลิต ($\mu = 4.32, \sigma = 0.10$)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ในแต่ละด้านเป็นรายข้อย่อย ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 7 – 10

ตารางที่ 6 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป้อ(บ้านป้อราษฎร์บำรุง) ด้านสภาพแวดล้อม

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
ด้านสภาพแวดล้อม			
1. มีป้ายคติธรรม หรือ คำขวัญในบริเวณโรงเรียน	4.52	0.56	มากที่สุด
2. จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนเหมาะสม	4.64	0.48	มากที่สุด
3. สร้างบรรยากาศให้สงบ ร่มรื่น ใกล้ชิดธรรมชาติให้สะอาด ปลอดภัย	4.39	0.49	มาก
4. จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด	4.42	0.61	มาก
5. โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ	4.52	0.56	มากที่สุด
รวม	4.50	0.30	มากที่สุด

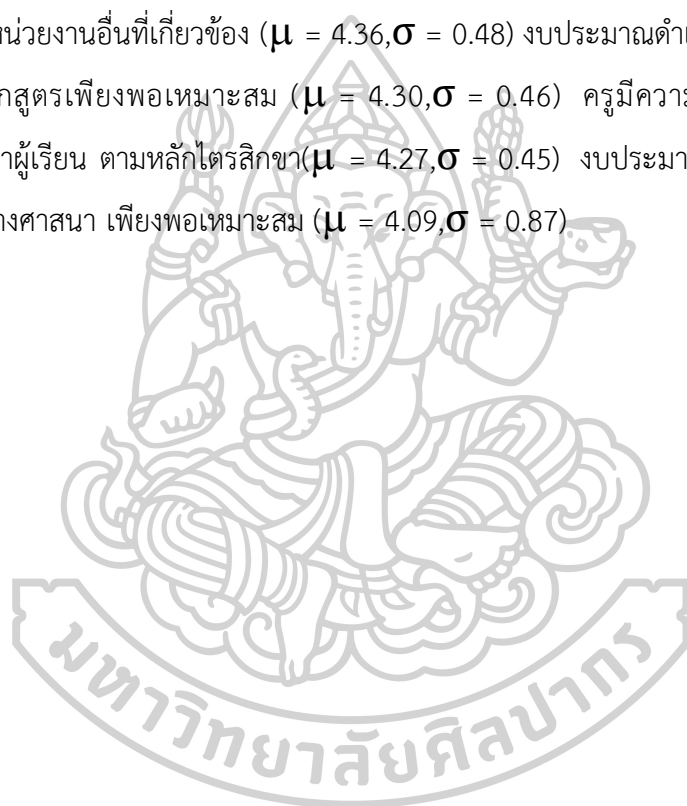
จากตารางที่ 6 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.50$, $\sigma = 0.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนเหมาะสม ($\mu = 4.64, \sigma = 0.48$) มีป้ายคติธรรม หรือ คำขวัญในบริเวณโรงเรียน ($\mu = 4.52, \sigma = 0.56$) โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ ($\mu = 4.52, \sigma = 0.56$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด ($\mu = 4.42, \sigma = 0.61$) สร้างบรรยากาศให้สงบ ร่มรื่น ใกล้ชิดธรรมชาติให้สะอาด ปลอดภัย ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$)

ตารางที่ 7 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านปัจจัยเบื้องต้น

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
ด้านปัจจัยเบื้องต้น			
ความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร			
1.บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอสามารถแบ่งหน้าที่รับผิดชอบโครงการได้	4.42	0.50	มาก
2.ครูมีความรู้ความสามารถเข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา	4.27	0.45	มาก
3.ผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม	4.42	0.50	มาก
4.มีบุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.36	0.48	มาก
วัสดุ-อุปกรณ์			
5.จัดหาหนังสือ หรือเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างเพียงพอ	4.39	0.49	มาก
ความพร้อมและความเพียงพอในด้านงบประมาณ			
6.งบประมาณดำเนินกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรเพียงพอเหมาะสม	4.30	0.46	มาก
7.งบประมาณในการจัดกิจกรรมพิเศษเพียงพอเหมาะสม	4.39	0.49	มาก
8.งบประมาณการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาเพียงพอเหมาะสม	4.09	0.87	มาก
9.การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง	4.52	0.66	มากที่สุด
รวม	4.36	0.12	มาก

จากตารางที่ 7 ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36, \sigma = 0.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.52, \sigma = 0.66$) และอยู่ในระดับมากจำนวน 8 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอสามารถแบ่งหน้าที่รับผิดชอบโครงการได้ ($\mu = 4.42, \sigma = 0.50$) งบประมาณในการจัดกิจกรรมพิเศษเพียงพอเหมาะสม ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) จัดหาหนังสือ หรือเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อย่างเพียงพอ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) มีบุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ($\mu = 4.36, \sigma = 0.48$) งบประมาณดำเนินกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตรเพียงพอเหมาะสม ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) ครูมีความรู้ความสามารถเข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา ($\mu = 4.27, \sigma = 0.45$) งบประมาณ การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนา เพียงพอเหมาะสม ($\mu = 4.09, \sigma = 0.87$)

ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านกระบวนการ

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
ด้านกระบวนการ			
การวางแผนดำเนินงาน			
1.โครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน	4.61	0.55	มากที่สุด
2.โรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตามที่วางไว้	4.45	0.50	มาก
3.ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน	4.45	0.50	มาก
4.คณะกรรมการได้มีการวางแผนหรือเตรียมการก่อนที่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมก่อนทุกครั้ง	4.27	0.45	มาก
การดำเนินการจัดสภาพ			
5.หลักสูตรสถานศึกษาเน้นคุณธรรม จริยธรรม	4.42	0.50	มาก
6.แผนการจัดการเรียนรู้มีการบูรณาการหลักธรรมหรือไตรสิกขา	4.45	0.50	มาก
7.มีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น	4.30	0.58	มาก
8.มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมยกย่องทำความดีเป็นประจำ	4.45	0.50	มาก
การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา			
9.มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.36	0.48	มาก
10.ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดแก้ปัญหา	4.30	0.46	มาก
11.มีการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนนักเรียนเป็นประจำ	4.24	0.43	มาก
12.เชิญผู้มีความรู้ ภูมิปัญญา ทางพระพุทธศาสนามาสอนนักเรียน	4.21	0.60	มาก
13.มีการจัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นประจำ	4.30	0.46	มาก

ตารางที่ 8 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านกระบวนการ (ต่อ)

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
ด้านกระบวนการ			
14.การดูแลสนับสนุนใกล้ชิดให้มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.24	0.43	มาก
15.มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง	4.21	0.41	มาก
การปรับปรุงและพัฒนา			
16.มีการให้คำปรึกษากับผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม	4.24	0.43	มาก
17.มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.15	0.75	มาก
18.มีการนำข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอของบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงโครงการ	4.97	0.17	มากที่สุด
19.มีการนำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงาน	4.30	0.72	มาก
20.มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ อย่างเป็นระบบ	4.33	0.47	มาก
การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน			
21.มีการประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมทุกกิจกรรมของโครงการ	4.27	0.45	มาก
22.มีการรายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ต่อผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ	4.33	0.47	มาก
รวม	4.35	0.12	มาก

จากตารางที่ 8 ด้านกระบวนการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.35, \sigma = 0.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ โครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ($\mu = 4.61, \sigma = 0.55$) มีการนำข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มาปรับปรุงโครงการ ($\mu = 4.97, \sigma = 0.17$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 20 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยเทศจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมยกย่องทำความดีเป็นประจำ ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) แผนการจัดการเรียนรู้มีการบูรณาการหลักสูตรหรือไตรสิกขา ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) โรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตามที่วางไว้ ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) หลักสูตรสถานศึกษาเน้นคุณธรรม จริยธรรม ($\mu = 4.42, \sigma = 0.50$) มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.48$) มีการรายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ต่อผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ ($\mu = 4.33, \sigma = 0.47$) มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ($\mu = 4.33, \sigma = 0.47$) มีการนำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงาน ($\mu = 4.30, \sigma = 0.72$) มีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) มีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) มีการจัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นประจำ ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) ส่งเสริมให้มีการนำหลักสูตรมาเป็นฐานในการคิดแก้ปัญหา ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) มีการประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมทุกกิจกรรมของโครงการ ($\mu = 4.27, \sigma = 0.45$) คณะกรรมการได้มีการวางแผนหรือเตรียมการก่อนที่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมก่อนทุกครั้ง ($\mu = 4.27, \sigma = 0.45$) มีการให้คำปรึกษากับผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม ($\mu = 4.24, \sigma = 0.43$) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิดมีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ($\mu = 4.24, \sigma = 0.43$) มีการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนนักเรียนเป็นประจำ ($\mu = 4.24, \sigma = 0.43$) มีการประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมทุกกิจกรรมของโครงการ ($\mu = 4.21, \sigma = 0.60$) มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.21, \sigma = 0.41$) มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ($\mu = 4.15, \sigma = 0.75$)

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
ด้านผลผลิต			
ด้านกาย			
1.นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคปัจจัย 4 ในปริมาณเหมาะสมได้คุณค่าแท้			
1.นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน	4.21	0.54	มาก
2.นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว	4.18	0.58	มาก
3.นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้	4.27	0.51	มาก
2.นักเรียนมีการดูแลสุขภาพ			
4.นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ	4.42	0.50	มาก
5.นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี	4.39	0.49	มาก
6.นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง	4.45	0.50	มาก
7.นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ	4.30	0.52	มาก
3.นักเรียนมีการดูแลสิ่งแวดล้อม			
8.นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน	4.15	0.66	มาก
9.นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.33	0.64	มาก
10.นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน	4.39	0.49	มาก
ด้านศีล			
1.นักเรียนปฏิบัติ ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต			
11.นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น	4.33	0.47	มาก
12.นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน	4.45	0.50	มาก
13.นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น	4.39	0.55	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
2. นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา			
14.นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	4.30	0.58	มาก
15.นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ	4.24	0.50	มาก
16.นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ	4.45	0.50	มาก
17.นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาประกาศเพื่อหาเจ้าของ	4.39	0.49	มาก
18.นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม	4.42	0.50	มาก
19.นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่างๆอย่างเป็นระเบียบ	4.30	0.46	มาก
20.นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	4.21	0.41	มาก
21.นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา	4.33	0.47	มาก
22.นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	4.39	0.49	มาก
3.นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง			
23.นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม	4.30	0.46	มาก
24.นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง	4.24	0.70	มาก
25.นักเรียนรู้จักกาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด	4.12	0.33	มาก
ด้านจิต			
1.นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ			
26.นักเรียนช่วยงานพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ	4.36	0.78	มาก
27.นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	4.33	0.47	มาก
28.นักเรียนประพฤติดต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครองด้วยความนอบน้อม	4.27	0.51	มาก
2.นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อกัน			
29.นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	4.39	0.55	มาก
30.นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ	4.55	0.50	มากที่สุด
31.นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	4.36	0.60	มาก

ตารางที่ 9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(N = 33)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
3.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร			
32.นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง	4.21	0.48	มาก
33.นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง	4.36	0.54	มาก
3.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร			
34.นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ	4.36	0.48	มาก
35.นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้	4.36	0.48	มาก
ด้านปัญญา			
1.นักเรียนรู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วยสติปัญญา			
36.นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ	4.30	0.63	มาก
37.นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้	4.24	0.50	มาก
38.นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	4.39	0.49	มาก
2.นักเรียนรู้บาป บุญ คุณ โทษ			
39.นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง	4.24	0.43	มาก
40.นักเรียนละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป	4.42	0.50	มาก
41.นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น	4.24	0.43	มาก
42.นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	4.36	0.48	มาก
43.นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สัมภาษณ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ	4.12	0.33	มาก
รวม	4.32	0.09	มาก

จากตารางที่ 9 ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32, \sigma = 0.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ ($\mu = 4.55, \sigma = 0.50$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 42 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) นักเรียนสะอาดและเกรงกลัวต่อบาป ($\mu = 4.42, \sigma = 0.50$) นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ ($\mu = 4.42, \sigma = 0.50$) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม ($\mu = 4.42, \sigma = 0.50$) นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี ($\mu = 4.39, \sigma = 0.55$) นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\mu = 4.39, \sigma = 0.55$) นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาระบุหาเจ้าของ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) นักเรียนไม่ถือเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.39, \sigma = 0.49$) นักเรียนช่วยงานพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.78$) นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.64$) นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.60$) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.54$) นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.48$) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.48$) นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.48$) นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ($\mu = 4.33, \sigma = 0.64$) นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น ($\mu = 4.33, \sigma = 0.47$) นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ($\mu = 4.33, \sigma = 0.47$) นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\mu = 4.33, \sigma = 0.47$) นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ ($\mu = 4.30, \sigma = 0.63$) นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ($\mu = 4.30, \sigma = 0.58$) นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ ($\mu = 4.30, \sigma = 0.52$) นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.30, \sigma = 0.46$) นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้นักเรียน ($\mu = 4.27, \sigma = 0.51$) ประพฤติ ต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครองด้วยความนอบน้อม ($\mu = 4.27, \sigma = 0.51$) นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง ($\mu = 4.24, \sigma = 0.70$) นักเรียนมีการวางแผน

การทำงานอย่างระบบ ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.50$) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.50$) นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.43$) นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น ($\mu = 4.24$, $\sigma = 0.43$) นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ครบถ้วน ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.54$) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.48$) นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.41$) นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว ($\mu = 4.18$, $\sigma = 0.58$) นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.66$) นักเรียนรู้กาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.66$) นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ($\mu = 4.15$, $\sigma = 0.66$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู)

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

1. ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีการวางแผนที่ชัดเจน มีหลักการ กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการที่มีความสอดคล้อง ชัดเจนและเหมาะสม ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลแก่นักเรียนยิ่งขึ้น

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีการแบ่งหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน บุคลากรตระหนักและให้ความสำคัญของโครงการ มีความตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรม มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน จัดให้มีกิจกรรมครูพระสอนศีลธรรม กิจกรรมธรรมะสู่โรงเรียน มีการพัฒนาครูในด้านคุณธรรมจริยธรรมในการเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถทักษะมากขึ้น ในการบริหารจัดการนั้นมีการจัดกิจกรรม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนการสอนที่เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนสูงสุด ตรงความต้องการของครูนักเรียน โดยมีผู้ปกครอง และชุมชนให้ความสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดี

3. ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนมีการเชิญชวน ประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนร่วมกิจกรรม รวมทั้งการประกวดต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้ปกครอง ครู นักเรียน เห็นความสำคัญของ

กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดขึ้น มีการประชุมวางแผนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการ/กิจกรรม อย่างสม่ำเสมอ เช่น กิจกรรมค่ายคุณธรรมจริยธรรม “ธรรมะสู่โรงเรียน” กิจกรรมครูพระสอนศีลธรรม กิจกรรมการสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะบาลี-แปลไทย กิจกรรมการสวดมนต์หมู่ทำนองสรภัญญะบาลี-แปลอังกฤษ กิจกรรมสวดโอเอ้วิหารราย กิจกรรมบรรยายธรรม กิจกรรมทำบุญตักบาตรฟังพระธรรมเทศนาเองในวันพระ กิจกรรมการสอบธรรมศึกษา กิจกรรมธนาคารความดี กิจกรรมวันสำคัญของสถาบันชาติ และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมวันสำคัญของศาสนา กิจกรรมโรงเรียนสุจริต กิจกรรมโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. กิจกรรมสวดมนต์ประจำสัปดาห์เป็นต้น ในการจัดกิจกรรมตามโครงการและปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนดผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการนิเทศติดตาม และประเมินผลรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ

4. ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนสนใจ เห็นความสำคัญและเข้าร่วมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล แก่นักเรียนอย่างมาก

แบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 2 สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ(บ้านป่อราษฎร์บำรุง)

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านป่อ)

ตารางที่ 10 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N = 13)

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	7	53.80
หญิง	6	46.20
รวม	13	100.00
2. อายุ		
อายุ 35 – 45 ปี	1	07.70
อายุ 46 – 55 ปี	2	15.40
อายุ 56 – 60 ปี	4	30.80
อายุ 60 ปี ขึ้นไป	6	46.20
รวม	13	100.00
3. ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	1	07.70
มัธยมศึกษา	2	15.40
ปวช./ปวส.	1	07.70
ปริญญาตรี	6	46.20
ปริญญาโท	3	23.10
รวม	13	100.00

ตารางที่ 10 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

(N = 13)

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
4. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่		
ต่ำกว่า 10 ปี	3	23.10
ระหว่าง 11 – 20 ปี	8	61.50
ระหว่าง 21 ปี ขึ้นไป	2	15.40
รวม	13	100.00

จากตารางที่ 10 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 2 จำนวน 13 คน เป็นเพศชาย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 และเป็นเพศหญิง 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 ด้านอายุพบว่า อายุระหว่าง 60 ปี ขึ้นไป มีมากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 และ อายุ 34 - 45 ปี มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 07.70 ด้านระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า ระดับปริญญาตรี มีมากที่สุด จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 และระดับประถมศึกษา และระดับปวช./ปวส. มีจำนวนเท่ากัน และ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 07.70 ด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 11 – 20 ปี มีมากที่สุด จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 61.50 และประสบการณ์ทำงาน 21 ปีขึ้นไป มีน้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 15.40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่ามัธยเลขคณิต (arithmetic mean : μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : σ) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์แนวคิดของเบสท์ (Best) ปรากฏผลในภาพรวม ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่ามัธยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต

(N = 13)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
ด้านผลผลิต			
ด้านกาย			
1.นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคปัจจัย 4 ในปริมาณเหมาะสมได้คุณค่าแท้			
1.นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน	4.62	0.50	มากที่สุด
2.นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว	4.15	0.98	มาก
3.นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้	4.62	0.50	มากที่สุด
2.นักเรียนมีการดูแลรักษาสุขภาพ			
4.นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ	4.77	0.43	มากที่สุด
5.นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี	4.54	0.51	มากที่สุด
6.นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง	4.38	0.50	มาก
7.นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ	4.46	0.51	มาก
3.นักเรียนมีการดูแลสิ่งแวดล้อม			
8.นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน	4.62	0.50	มากที่สุด
9.นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.15	0.98	มาก

ตารางที่ 11 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(N = 13)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
10.นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน	4.62	0.50	มากที่สุด
ด้านศีล			
1.นักเรียนปฏิบัติ ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต			
11.นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น	4.77	0.43	มากที่สุด
12.นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน	4.54	0.51	มากที่สุด
13.นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น	4.38	0.50	มาก
2.นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา			
14.นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	4.46	0.51	มาก
15.นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ	4.62	0.50	มากที่สุด
16.นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ	4.15	0.98	มาก
17.นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาประกาศเพื่อหาเจ้าของ	4.62	0.50	มากที่สุด
18.นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม	4.77	0.43	มากที่สุด
19.นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ	4.54	0.51	มากที่สุด
20.นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	4.38	0.50	มาก
21.นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา	4.46	0.51	มาก
22.นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	4.62	0.50	มากที่สุด
3.นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง			
23.นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม	4.15	0.98	มาก
24.นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง	4.62	0.50	มากที่สุด
25.นักเรียนรู้กาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด	4.77	0.43	มากที่สุด
ด้านจิต			
1.นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ			
26.นักเรียนช่วยงานพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ	4.54	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 11 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(N = 13)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
27.นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	4.38	0.50	มาก
28.นักเรียนประพฤติต่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองด้วยความ นอบน้อม	4.46	0.51	มาก
2.นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อกัน			
29.นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	4.62	0.50	มากที่สุด
30.นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ	4.15	0.98	
31.นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	4.62	0.50	มากที่สุด
3.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร			
32.นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง	4.77	0.43	มากที่สุด
33.นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง	4.54	0.51	มากที่สุด
3.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร			
34.นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงาน ที่ทำ	4.38	0.50	มาก
35.นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้	4.46	0.51	มาก
ด้านปัญญา			
1.นักเรียนรู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วย สติปัญญา			
36.นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ	4.62	0.50	มากที่สุด
37.นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้	4.15	0.98	มาก
38.นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่าง เหมาะสม	4.62	0.50	มากที่สุด
2.นักเรียนรู้บาป บุญ คุณ โทษ			
39.นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง	4.77	0.43	มากที่สุด
40.นักเรียนละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป	4.54	0.51	มากที่สุด
41.นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น	4.38	0.50	มาก

ตารางที่ 11 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(N = 13)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	μ	σ	ระดับ
42.นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	4.46	0.51	มาก
43.นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.52	0.14	มาก

จากตารางที่ 11 ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.52, \sigma = 0.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 25 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ($\mu = 5.00, \sigma = 0.00$) นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ ($\mu = 4.77, \sigma = 0.43$) นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น ($\mu = 4.77, \sigma = 0.43$) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม ($\mu = 4.77, \sigma = 0.43$) นักเรียนรู้กาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด ($\mu = 4.77, \sigma = 0.43$) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จจุล่ง ($\mu = 4.77, \sigma = 0.43$) นักเรียนกล่าวกรกระทำผิดต่อผู้อื่น ($\mu = 4.77, \sigma = 0.43$) นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ครบถ้วน ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาประกาศเพื่อหาเจ้าของ ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.62, \sigma = 0.50$) นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี ($\mu = 4.54, \sigma = 0.51$) นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ($\mu = 4.54, \sigma = 0.51$) นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ ($\mu = 4.54, \sigma = 0.51$) นักเรียนช่วยงานพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ ($\mu = 4.54, \sigma = 0.51$) นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง ($\mu = 4.54, \sigma = 0.51$)

นักเรียนละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ($\mu = 4.54, \sigma = 0.51$) และอยู่ในระดับมาก จำนวน 13 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ ($\mu = 4.46, \sigma = 0.51$) นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ($\mu = 4.46, \sigma = 0.51$) นักเรียน ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ($\mu = 4.46, \sigma = 0.51$) นักเรียนประพุดต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครองด้วยความนอบน้อม ($\mu = 4.46, \sigma = 0.51$) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ ($\mu = 4.46, \sigma = 0.51$) นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ($\mu = 4.46, \sigma = 0.51$) นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง ($\mu = 4.38, \sigma = 0.50$) นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น ($\mu = 4.38, \sigma = 0.50$) นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ($\mu = 4.38, \sigma = 0.50$) นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\mu = 4.38, \sigma = 0.50$) นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ ($\mu = 4.38, \sigma = 0.50$) นักเรียนกล้าการกระทำผิดต่อผู้อื่น ($\mu = 4.38, \sigma = 0.50$) นักเรียนปิดน้ำ/ไฟเมื่อใช้เสร็จแล้ว ($\mu = 4.15, \sigma = 0.98$) นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ($\mu = 4.15, \sigma = 0.98$) นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ ($\mu = 4.15, \sigma = 0.98$) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม ($\mu = 4.15, \sigma = 0.98$) นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ ($\mu = 4.15, \sigma = 0.98$) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ ($\mu = 4.15, \sigma = 0.98$)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน)

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

ด้านผลผลิต พบว่า นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีการจัดการเรียนการสอนสอดแทรกเนื้อหาในทุกกิจกรรมและรายวิชา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตระหนักในคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียน ชุมชนและผู้ปกครอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในการดำเนินพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากวัดใหญ่บ้านบ่อ ซึ่งเป็นวัดที่สำคัญต่อชุมชนตำบลบ้านบ่อ นักเรียนช่วยเหลือในทุกกิจกรรมที่วัดได้จัดซึ่งเป็นการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะแก่นักเรียนทุกคน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) จัดได้ว่าเป็นโครงการที่ดีและสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม (สำหรับนักเรียน)
แบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 3 สำหรับนักเรียน

ตารางที่ 12 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

(N = 248)

สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม	\bar{X}	S.D.
1. เพศ		
ชาย	128	51.60
หญิง	120	48.40
รวม	248	100.00
2. อายุ		
อายุต่ำกว่า 10 ปี	12	04.80
อายุ 10 - 15 ปี	236	95.20
รวม	248	100.00
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	110	44.40
มัธยมศึกษา	138	55.60
รวม	248	100.00

จากตารางที่ 12 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นชุดที่ 3 จำนวน 248 คน เป็นเพศชาย 128 คน คิดเป็นร้อยละ 51.60 และเป็นเพศหญิง 120 คน คิดเป็นร้อยละ 48.40 ด้านอายุพบว่า อายุระหว่าง 10 – 15 ปี มีมากที่สุด จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 95.20 และอายุต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 12 คน มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 04.80 ด้านระดับการศึกษาพบว่า ระดับมัธยมศึกษา มีมากที่สุด 138 คน คิดเป็นร้อยละ 55.60 และระดับประถมศึกษา มีน้อยที่สุด จำนวน 110 คิดเป็นร้อยละ 44.40

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับนักเรียน)

ผลการวิเคราะห์การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean : \bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์แนวคิดของเบสท์ (Best) ปรากฏผลในภาพรวม ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต

(n = 248)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านผลผลิต			
ด้านกาย			
1.นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคปัจจัย 4 ในปริมาณเหมาะสมได้คุณค่าแท้			
1.นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน	4.14	0.76	มาก
2.นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว	4.01	0.76	มาก
3.นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้	4.12	0.83	มาก
2.นักเรียนมีการดูแลรักษาสุขภาพ			
4.นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ	4.35	0.47	มาก
5.นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี	4.68	0.46	มากที่สุด
6.นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง	4.77	0.41	มากที่สุด
7.นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ	4.28	0.67	มาก
3.นักเรียนมีการดูแลสิ่งแวดล้อม			
8.นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน	3.94	0.41	มาก
9.นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4.80	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 13 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(n = 248)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
10.นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน	4.52	0.56	มากที่สุด
ด้านศีล			
1.นักเรียนปฏิบัติ ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต			
11.นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น	5.00	0.00	มากที่สุด
12.นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน	4.39	0.67	มาก
13.นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น	4.00	0.00	มาก
2.นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา			
14.นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด
15.นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด
16.นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
17.นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาประกาศเพื่อหาเจ้าของ	4.00	0.00	มาก
18.นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม	5.00	0.00	มากที่สุด
19.นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ	4.89	0.31	มากที่สุด
20.นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง	4.00	0.00	มาก
21.นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา	5.00	0.00	มากที่สุด
22.นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง	5.00	0.00	มากที่สุด
3.นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง			
23.นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
24.นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง	4.00	0.00	มาก
25.นักเรียนรู้กาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด	5.00	0.00	มากที่สุด
ด้านจิต			
1.นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ			
26.นักเรียนช่วยงานพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ	5.00	0.00	มากที่สุด

ตารางที่ 13 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(n = 248)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
27.นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	5.00	0.00	มากที่สุด
28.นักเรียนประพฤติต่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองด้วยความ นอบน้อม	4.00	0.00	มาก
2.นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อกัน			
29.นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส	5.00	0.00	มากที่สุด
30.นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ	4.88	0.32	มากที่สุด
31.นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	4.00	0.00	มาก
3.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร			
32.นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง	5.00	0.00	มากที่สุด
33.นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง	5.00	0.00	มากที่สุด
3.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร			
34.นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงาน ที่ทำ	5.00	0.00	มากที่สุด
35.นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้	4.00	0.00	มาก
ด้านปัญญา			
1.นักเรียนรู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วย สติปัญญา			
36.นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ	3.10	0.29	ปานกลาง
37.นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้	4.66	0.47	มากที่สุด
38.นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่าง เหมาะสม	5.00	0.00	มากที่สุด
2.นักเรียนรู้บาป บุญ คุณ โทษ			
39.นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง	4.96	0.20	มากที่สุด
40.นักเรียนละอายและเกรงกลัวต่อบาป	4.56	0.49	มากที่สุด
41.นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น	4.56	0.49	มากที่สุด

ตารางที่ 13 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินโครงการโรงเรียน
วิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต (ต่อ)

(n= 248)

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
42.นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ	5.00	0.00	มากที่สุด
43.นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ	3.73	0.44	มาก
รวม	4.57	0.05	มากที่สุด

จากตารางที่ 13 ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อคำถาม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 27 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ นักเรียนไม่โมเมยของผู้อื่น ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนมีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X} = 5.00$ S.D. = 0.00) นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนรู้กาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนช่วยงานพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง ($\bar{X} = 4.96$, S.D. = 0.20) นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.31) นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ ($\bar{X} = 4.88$, S.D. = 0.32) นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ($\bar{X} = , S.4.80. = 0.49$) นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง($\bar{X} = 4.77$, S.D. = 0.41) นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี($\bar{X} = 4.68$, S.D. = 0.46) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์

ปัญหาได้ ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.47) นักเรียนละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.49) นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.49) นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.56) ในระดับมากที่สุด จำนวน 15 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมาก ไปน้อย ดังนี้ นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.67) นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.47) นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.67) นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการ ครบถ้วน ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.76) นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.83) นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.76) นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาประกาศเพื่อหาเจ้าของ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนประพฤติต่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองด้วยความนอบน้อม ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.00) นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ และในระดับปานกลาง จำนวน 1 ข้อ โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตได้แก่ นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ ($\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.29)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) (สำหรับนักเรียน)

การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยแสดงข้อเสนอแนะและความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียน ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ผลการวิจัยเป็นดังนี้

ด้านผลผลิต พบว่า เป็นกิจกรรมที่ดี มีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียนทุกระดับชั้น ปลุกจิตสำนึกความกตัญญูกตเวทิต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ รวมไปถึงผู้มีพระคุณ ซึ่งโรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่หลากหลาย สอดแทรกเนื้อหาทางหลักธรรมพระพุทธศาสนา มีการนิมนต์ พระอาจารย์มาแสดงพระธรรมเทศนา หรือนำนักเรียนไปฟังธรรมที่วัดในกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น จึงเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธควรจะดำเนินการต่อไป เพื่อให้ได้ข้อบรมสั่งสอนแก่รุ่นน้อง ๆ อีกด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) การวิจัยครั้งนี้เพื่อทราบ 1) การประเมินสภาพแวดล้อมโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 2) การประเมินความพร้อมปัจจัยเบื้องต้นโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 3) การประเมินกระบวนการโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ 4) การประเมินผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ และ 5) ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ เป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 294 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 สำหรับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) สถิติที่ใช้ ความถี่ (frequency:f) และร้อยละ (percentage:%) มัชฌิมเลขคณิต (arithmetic mean : μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation : σ) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) โดยจำแนกกลุ่มประชากรและสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู จากการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับ ค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

1. ด้านสภาพแวดล้อม ผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ได้ลงความเห็นเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีสภาพแวดล้อมและบริบท ที่เหมาะสมและเอื้อต่อ การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ มีผลให้การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน เกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้น ซึ่ง

สรุปได้ว่า ด้านสภาพแวดล้อมของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครู ได้ลงความเห็นเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีความเพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้ ซึ่งได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือ จากบุคลากรภายนอก และผู้ที่เกี่ยวข้อง ทางด้านของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ พร้อมพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ ทำให้โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านปัจจัยเบื้องต้นมีความเพียงพอ ในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครู ได้ลงความเห็นเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นโครงการที่จัดการขึ้นตามแผนปฏิบัติงาน ซึ่งมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมอย่างชัดเจน โดยบุคลากรของโรงเรียนช่วยกันในการดำเนินกิจกรรมเป็นอย่างดี ด้านกระบวนการของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต ผลการประเมินโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครู ได้ลงความเห็นเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นโครงการที่นักเรียนได้นำเอาทักษะ ความรู้ความสามารถ ที่ได้รับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ได้เกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ได้ลงความเห็นเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นโครงการที่นักเรียนได้นำเอาทักษะความรู้ความสามารถ ที่ได้รับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ได้เกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนจากการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ได้ลงความเห็นเห็นว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เป็นโครงการที่ให้นักเรียนได้นำเอาทักษะ ความรู้ ความสามารถ ที่ได้รับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในหลายๆภาคส่วนและหลายๆกิจกรรม ในด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ได้เกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) เนื่องจากด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต มีค่าเฉลี่ยขั้วมคณิตน้อยที่สุดในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลและหาแนวทางการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 แนวทางดังนี้ 1) โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมในการเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ คือมีการกำหนดหลักการในการปฏิบัติงาน มีการบริหารงานแบบ “บวร” 2) โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนอยากเข้ามาเรียนรู้ ส่งผลให้การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเกิดประสิทธิผล 3) โรงเรียนมีการนิเทศติดตาม การปฏิบัติงาน มีการแนะนำ ช่วยเหลือและสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอย่างต่อเนื่อง บอกปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นโดยร่วมกันหาทางแก้ไข 4) โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแผนและระยะเวลาในการประเมินผลที่ชัดเจน มีการรายงานผลและเผยแพร่การดำเนินงานของโครงการ 5) โรงเรียนส่งเสริมให้ครู บุคลากรทางการศึกษา มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการมอบหมายงานให้รับผิดชอบตามความถนัด ความสามารถ มีการให้การสนับสนุน ปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับโรงเรียนวิถีพุทธ โดยให้เข้ารับการฝึกอบรมตามโอกาส เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่อง

การอภิปรายผล

จากข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ผู้วิจัยนำผลอภิปรายได้ ดังนี้

การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีการบริหารจัดการครบถ้วนทั้ง 4 ด้าน ซึ่งทำให้ผลการปฏิบัติงานออกมาเป็นรูปธรรมในเชิงบวกที่เกิดขึ้นกับนักเรียนอย่างชัดเจน ได้รับการพัฒนาในด้านการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธอย่างชัดเจน โดยอภิปรายจำแนกตามกลุ่มประชากร ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู

1.1 ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีค่ามัธยฐานเลขคณิตอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับแรก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้ เนื่องจาก โรงเรียนได้จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและประจำห้องเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด สร้างบรรยากาศให้สงบร่มรื่น ใกล้ชิดธรรมชาติ สะอาด ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย มณีรัตน์ เมียส ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนชินนรสวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนชินนรสวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยพบว่าผู้บริหารและครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือด้านการบริหาร ด้านการสนับสนุนของผู้บริหาร และด้านวัสดุอุปกรณ์ เปรียบเทียบระหว่างผู้บริหารและครูที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผู้บริหารครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธไม่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ วีรนุช สุทธิพันธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา ได้พบว่า (1) สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก (2) รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย ระบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ขั้นตอนการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และกิจกรรมการสร้างจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา และ (3) การตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษาโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

1.2 ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า การประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่ บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินที่กำหนด ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนได้จัดบุคลากร ครู ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการงานกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการวางแผน รับผิดชอบงานในแต่ละด้าน ให้ตรงตามความต้องการและความสามารถ เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี และการดำเนินงานในด้านของความเพียงพอต่องบประมาณ วัสดุ และอุปกรณ์ พบว่า มีความเพียงพอในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสถิติ เศวตบงกช ศึกษาเรื่องระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และ เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาครูวิชาการที่รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอนในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 246 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการที่รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอน มีการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผล การดำเนินงานด้านการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ด้านการดูแลสนับสนุน ด้านการเตรียมการ ด้านการจัดสภาพและองค์ประกอบ และด้านการพัฒนาบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการที่รับผิดชอบโครงการและครูผู้สอนมีการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.3 ด้านกระบวนการ พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่ บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเพราะ โรงเรียนมีการจัดทำโครงการอย่างชัดเจน มีปฏิทินคำสั่งมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ให้ประสบผลสำเร็จตามโครงการซึ่งสอดคล้องกับเสวตบงกช แสนโรจน์ ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนระดับหมู่บ้าน จังหวัดปัตตานี การประเมินความคิดเห็นด้านบริบทโครงการในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.42 ค่า S.D. เท่ากับ 0.73 ด้านปัจจัยนำเข้าโครงการในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.91 ค่า S.D. เท่ากับ 0.64 ด้านกระบวนการโครงการในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 3.85 ค่า S.D. เท่ากับ 0.69 และด้านผลผลิตโครงการในลักษณะกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ทุกกิจกรรมต้อง

เป็นกิจกรรมที่สามารถตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง สร้างกระบวนการเรียนรู้ ผ่านรูปแบบเวทีประชาคมหมู่บ้าน และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนกิจกรรม

1.4 ด้านผลผลิต พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีค่ามัธยเลขคณิตอยู่ในระดับมากซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากนักเรียนได้นำเอาทักษะ ความรู้ความสามารถ ที่ได้รับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งการแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ในด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ได้เกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับฉันทนา บุญพุ่ม ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านขั้นตอนการดำเนินงาน และองค์ประกอบ ด้านขั้นเตรียมการ ด้านขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ด้านขั้นปรับปรุงพัฒนา ประเมินผล และเผยแพร่ และด้านขั้นสนับสนุนและดูแล 2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ด้านผลผลิต พบว่า การประเมิน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีค่ามัธยเลขคณิตอยู่ในระดับมากซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากเพราะนักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มี การจัดการเรียนการสอนสอดแทรกเนื้อหาในทุกกิจกรรมและรายวิชา เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตระหนักในคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียน ชุมชนและผู้ปกครอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในการดำเนินพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากวัดใหญ่บ้านบ่อเป็นวัดที่สำคัญต่อชุมชนตำบลบ้านบ่อ นักเรียนช่วยเหลือในทุกกิจกรรมที่วัดได้จัดซึ่งเป็นการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะแก่นักเรียนทุกคน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) จัดได้ว่าเป็นโครงการที่ดีและสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ได้เกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับรัชณี ศรีทับทิม ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียน

วิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง) พบว่า 1. การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ด้านการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา ด้านการเตรียมการ ด้านดูแลสนับสนุนใกล้ชิด และด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง

2. แนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดเฉลิมพระเกียรติ(พิบูลบำรุง) พบว่า ด้านการเตรียมการ:โรงเรียนใช้หลักธรรมาภิบาล หลักไตรสิกขา หลักปัญญาภูมิธรรม 4 หลักภavana 4 หลักการมีส่วนร่วม และวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการบริหารงาน ด้านการดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ : โรงเรียนสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจูงใจนักเรียนให้เข้ามาเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้านขั้นการดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา :บุคลากรมีการพัฒนาตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน ทั้งยังสามารถจัดประสบการณ์แก่นักเรียนด้วยการ บูรณาการความรู้ต่าง ๆ ผ่านระบบไตรสิกขาได้ ด้านการดูแลสนับสนุนใกล้ชิด: มีการนิเทศติดตาม ช่วยเหลือสนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร ด้านปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง :มีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรในการทำงานอย่างต่อเนื่อง ตามความสนใจและความถนัด ด้านการประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน: มีการประเมินผล รายงานและเผยแพร่การทำงานได้อย่างชัดเจนและตรวจสอบได้

3. นักเรียน

3.1 ด้านผลผลิต พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) มีค่ามัชฌิมเลขคณิตอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน ทั้งนี้เนื่องจากเพราะนักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่มี การจัดการเรียนการสอนสอดแทรกเนื้อหาในทุกกิจกรรมและรายวิชา เพื่อให้ให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุขสามารถใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตระหนักในคุณธรรมจริยธรรมที่ได้รับการปลูกฝังจากโรงเรียน ชุมชนและผู้ปกครอง โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในการดำเนินพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาจากวัดใหญ่บ้านบ่อเป็นวัดที่สำคัญต่อชุมชนตำบลบ้านบ่อ นักเรียนช่วยเหลือในทุกกิจกรรมที่วัดได้จัดซึ่งเป็นการปลูกฝังการมีจิตสาธารณะแก่นักเรียนทุกคน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) จัดได้ว่าเป็นโครงการที่ดีและสำคัญอย่างมากในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านผลผลิตของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ได้เกิดประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุดตั้งสอดคล้องกับสายทอง หลากจิตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายกงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและครุมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายกงไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย โดยรวมเกือบทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมาก ยกเว้นขั้นประเมินผลและเผยแพร่ผลการ

ดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง 2) การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายก่งไกรลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัยโดยรวมระหว่างความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีเพศและวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งและประสบการณ์ปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่างกัน

ข้อเสนอแนะของการวิจัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ควรพัฒนาการดำเนินการสร้างบรรยากาศ ให้สงบร่มรื่น ใกล้ชิดธรรมชาติ ให้สะอาดปลอดภัย และจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด

2. ด้านปัจจัยเบื้องต้น พบว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ควรมีการพัฒนาความพร้อมในด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางศาสนาเพียงพอเหมาะสม มีการพัฒนาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความสามารถ เข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา

3. ด้านกระบวนการ พบว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ควรมีการพัฒนาการวางแผนดำเนินงาน ควรดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการให้ได้มีการวางแผนหรือเตรียมการก่อนที่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมก่อนทุกครั้ง การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา เชิญผู้มีความรู้ ภูมิปัญญา ทางพระพุทธศาสนามาสอนนักเรียน ดูแลสนับสนุนใกล้ชิดมีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโครงการอย่างต่อเนื่อง มีการให้คำปรึกษากับผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมทุกกิจกรรมของโครงการ

4. ด้านผลผลิต พบว่า โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) ควรมีการพัฒนาพฤติกรรมการบริโภคปัจจัย 4 ในปริมาณเหมาะสมโดยให้นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน ปลุกฝังให้นักเรียนปิดน้ำ/ไฟเมื่อใช้เสร็จแล้ว รู้จักการซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้ รู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ ให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง รู้จักกาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด รู้จักการคิดวิเคราะห์ปัญหาได้ ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการค้นพบข้างต้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าของผู้ที่สนใจทั่วไป ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
2. การบริหารงานงบประมาณโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
3. การพัฒนาครูตามหลักไตรสิกขาเพื่อพัฒนานักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

รายการอ้างอิง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ.ครั้งที่พิมพ์ 7** กรุงเทพฯ:สำนักงานการศึกษา,2548.

_____. **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ,ครั้งที่พิมพ์ 7** (กรุงเทพฯ:สำนักงานการศึกษา,2548),61-63.

_____. **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด,2551.**

กมลฉัตร บัญญา, “**การประเมินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนบ้านหนองปลาชี** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,2559.

กาญจนา วัชสุนทร, “**การประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมิน CIPP ของสตีเฟลปิม ในการประเมินโครงการทางการศึกษา**” สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช,2551,68.

กลุ่มงานวิจัย วางแผนและพัฒนาส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สังกัดสถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **โรงเรียนวิถีพุทธการศึกษาเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์**, เข้าถึงเมื่อ 4 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.vitheeбудdha.com/main.php?url=about&id=40>

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม,**คู่มือการปฏิบัติศาสนพิธีเบื้องต้น**, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด,2556.

ครูประณตอรรถคม พัฒนาครูเพื่อการศึกษาของเด็กไทย.เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562.เข้าถึงได้จาก <https://www.krupatom.com/cipp-model/>

เจริญวิญช์ สมพงษ์ธรรม, **การบริหารและประเมินโครงการ**, ราชบุรี:บริษัทธรรมรักษ์การพิมพ์,2551.

ฉันทนา บุญพุ่ม, "**การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558), บทคัดย่อ.

เฉลิมรัก สดไสย, “การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ,2554.

เชิดศักดิ์ ดวงสิริโสภณ “รายงานการประเมินโครงการจัดระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตลาดบางคูวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี” กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงกลาโหม.

เขาว์ อินใย, การประเมินโครงการ,ครั้งที่พิมพ์ 3 กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2553.

ดร.สรวิชัย ดวงชัย “จิตวิทยาแนะแนวเชิงพุทธ แนวคิด หลักการ และการปฏิบัติ ” (งานวิทยานิพนธ์ ภาควิชาจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย,2558)บทคัดย่อ.

ดร.ศักดิ์ชัย ภูเจริญ การประเมินโครงการโดย CIPP Model. เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2562 เข้าถึง ได้จากhttp://www.kruinter.com/show.php?id_quiz=630&p=1

ธีรศักดิ์ อุ่่นอารมณ์เลิศ,การประเมินโครงการ, พิมพ์ครั้งที่ 2 นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,2556.

นาซีพะ เจ๊ะมูดอ, “การวิจัยเชิงประเมินโครงการเสริมศักยภาพครูสอนตาติกา ในโรงเรียนสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้รูปแบบการประเมินของเคิร์กแพทริค ” วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์,2560.

บรรเจอดพร รัตนพันธ์, “โรงเรียนวิถีพุทธ การศึกษารอดของสังคมไทย”, กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ,2547.

บุญเรือง เกิดอรุณเดช,เทคนิคการสร้างกลยุทธ์และการจัดทำแผนปฏิบัติการในบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์, เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก http://www.db.grad.nu.ac.th/django/hrnu_grad/staff/1441/

ปฏิพล ตั้งอัครวรานนท์, ทักษะการบริหารโครงการ, กรุงเทพฯ: บริษัทแอดทีฟ,2551.

ปวีณา หวังเกษม “การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 3 ” งานวิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ,2554.

แผนปฏิบัติการประจำปี 2562 โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)2562.

- พระมหาพงศ์รินทร์ ฐิตวิโส, **ค่ายสุดยอดผู้นำยุวชนวิถีพุทธ**, กรุงเทพฯ:กลุ่มกัลยาณมิตรเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายวิถีพุทธ,2546),1-3,อ้างถึงในเฉลิมรัก สดใสย, “การส่งเสริมการดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2554.
- พระระพีพัฒน์ หาญโสภณ. **“การประเมินโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25”** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557),38.
- พระเทพโสภณ, **มณีแห่งปัญญา:หนังสือคู่มือสำหรับนักบริหาร**, กรุงเทพฯ:ธรรมสภา,2546.
- พิสนุ พองศรี, **เทคนิควิธีโครงการ**,ครั้งที่พิมพ์ 5 กรุงเทพฯ: บริษัทพรอพเพอร์ตี้พรีนซ์จำกัด,2551.
- _____ **การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย**, กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์,2553.
- ไพรัช บวรสมพงษ์, **แนวคิดและทฤษฎีการประเมินโครงการ**. เข้าถึงเมื่อ 18 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก webhost. Mots. go.th/secretary/Document/sty 03. ppt.
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เข้าถึงเมื่อ 21 ธันวาคม 2562,เข้าถึงได้จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/>
- มณีรัตน์ เมียส. **“การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธชินรสุวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร”** (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2555),94.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **โรงเรียนวิถีพุทธ**, กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,2547.
- เยาวภา รวงชัยกุล วิบูลย์ศรี,**การประเมินโครงการและแนวคิดปฏิบัติ**, กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย,2542.
- ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116/ตอนที่ 75 ก/หน้า 1/19 สิงหาคม 2542
- ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542** กรุงเทพฯ:นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์,2546.
- วิศาล เครือคล้าย, **โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ วิถีธรรม โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**, กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษา,2550.
- วีรนุช สุทธิพันธ์, **“รูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธที่มุ่งเน้นจิตอาสาของนักเรียนประถมศึกษา”** วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 5, 2 (2558): 112.

- ศรีสุดา รัตน์, “สภาพปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัดตรัง” (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2557)
- ศูนย์ทดสอบและการประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การประเมินโครงการ,เข้าถึงเมื่อ 5 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จากhttp://km.moi.go.th/km/quality_plan/evaluate/evaluate5_2.pdf
- สุดสาย ศรีศักดิ์,ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโครงการ,เข้าถึงเมื่อ 6 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก<https://madlab.cpe.ku.ac.th/ThailandResearch/?nameID=687516>
- สมคิด พรหมจ้อย, การประเมินการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงานและโครงการทางการศึกษา ประมวลชุดวิชาการประเมินนโยบายการดำเนินงาน แผนงาน และโครงการ หน่วยที่ 13, นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช,2555.
- สมคิด โพธิ์จุ่มพล, “การจัดการศึกษาในโรงเรียนวิถีพุทธ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต1” , (สารนิพนธ์ กศ.ม. การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น,2548),82-83, อ้างถึงในเฉลิมรัก สดใส, “การส่งเสริม การดำเนินงานจัดการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี สังกัดกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,2554.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์, ความเคลื่อนไหวการปฏิบัติงานโรงเรียนวิถีพุทธ,เอกสารประชุมทางวิชาการ พระพุทธศาสนากับการศึกษาในประเทศไทย กรุงเทพฯ:กรมการศาสนา,2547.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, ความรู้พื้นฐานสำหรับการประเมินโครงการทางการศึกษาในรวมบทความ การประเมินโครงการ, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,2544.
- สาธิต เสวตบงกช. “ระดับการปฏิบัติงานในโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประศึกษาราชบุรี เขต 1” (ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2558),39.
- สายทอง หลากจิตร์, "การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนเครือข่ายกโกลาศวิทยา จังหวัดสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนอร์ท กรุงเทพ, 2555), 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ,การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงโรงเรียน ,หนังสือชุดการประกันคุณภาพการศึกษา, อันดับที่ 5 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว,2541.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 – 2564,กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี,2560.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579,กรุงเทพฯ : บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด, 2560.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา,ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย จำกัด,2551.

อรทัย ศักดิ์สูง,การประเมินโครงการ,เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม 2562, เข้าถึงได้จาก
www.meo.go.th/wijai/projext.Htm.423

ภาษาต่างประเทศ

Biskin, Donald S; & Hosdinson Kenneth. “An Experimental test of the Effect of
Structured Discassions of Moral Dilemmas Found in Children’s
Literatures on Moral Reasoning” The Elementary School Journal.
77(5),1997.

Calvin Owens Ray. **Teacher Perceptions Concerning their Role and the Efficacy of
Moral Education in Public Elementary School.** Disserttion
Abstracts International.1993,June.,Abstract.

Dunton, Kenthryn Junes. **Tarental practices associsted**

Fred C. Lunenburg and Allan C. Ornstein **Educational administration: Concepts and
practices, 5th ed. ,** (Belmont, CA: Wadworth/ Cengage
Learning,2008),201-202.

John W. Best, **Research in Education,** (New Jersey : prentice Hall, 1970),190.

Juhane Patenaude, Theophile Niyonsenga, Diane Fafard.(2003). **Changes in students’
moral development during medical school: a cohort study**
Canadadian Medical Association. Journal; Apr 1,2003.

Lamier, Stephanie Pridgen. “ **Promoting Moral and Conceptual Development in
Rural Able scents (moral Development Rural Students Peer**

Facilitators) ” .Dissertation Abstracts International.1993. pp 196-198.

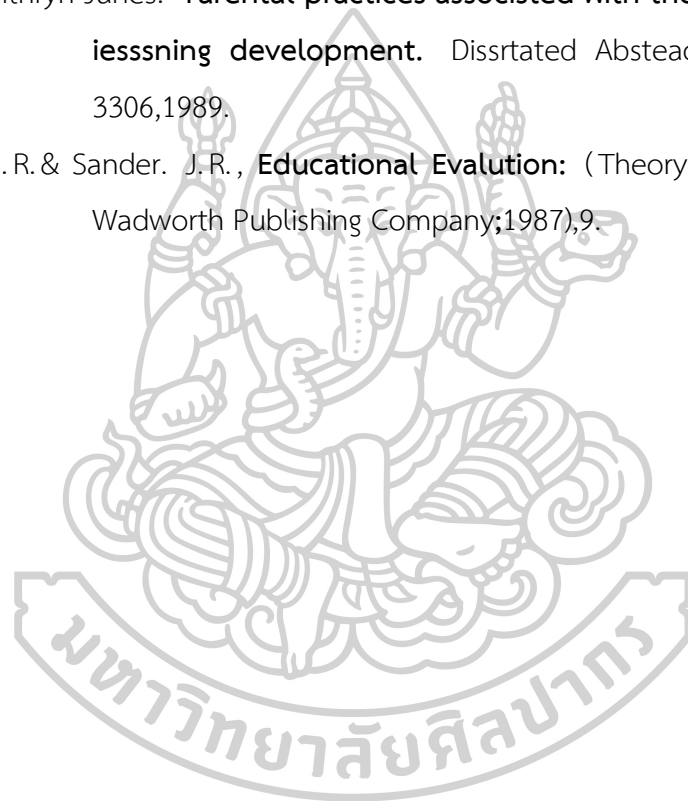
Rensis Likert, **New Pattern of Management** (New York: McGraw – Hill Book Company,1961),74.

Royse, et al.**Evaluation: A systematic approach.** 7th ed. Thousand Oaks: Sage.(2004),
Stufflebeam. D. L. & Shinkfeld. A. J.,**Systematic Evaluation.** (Boston;1990),159.

UNESCO. **Monitoring and Evaluation of Literacy and Continuing Education**(1999),48.

Dunton, Kenthryn Junes. **Tarental practices associsted with their children’ smoral
iessning development.** Disrrtated Absteacts International 49:
3306,1989.

Wotthen. B.R.& Sander. J.R. , **Educational Evalution:** (Theory and Practice. Ohio:
Wadworth Publishing Company;1987),9.

ที่ อว 8612.2/404

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

2 มิถุนายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ทรงพล เจริญคำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา 09 9065 8171

ที่ อว 8612.2/405

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

2 มิถุนายน 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ณรินทร์ ชำนาญดู

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา 09 9065 8171

ที่ อว 8612.2/406

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

2 มิถุนายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.พิศิทธิ์ แพ่งศรีนธิศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา 09 9065 8171

ที่ อว 8612.2/407

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

2 มิถุนายน 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณไพรัตน์ จันทร์เสม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา 09 9065 8171

ที่ อว 8612.2/408

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

2 มิถุนายน 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณประโมทย์ เยี่ยมสวัสดิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มีความประสงค์ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

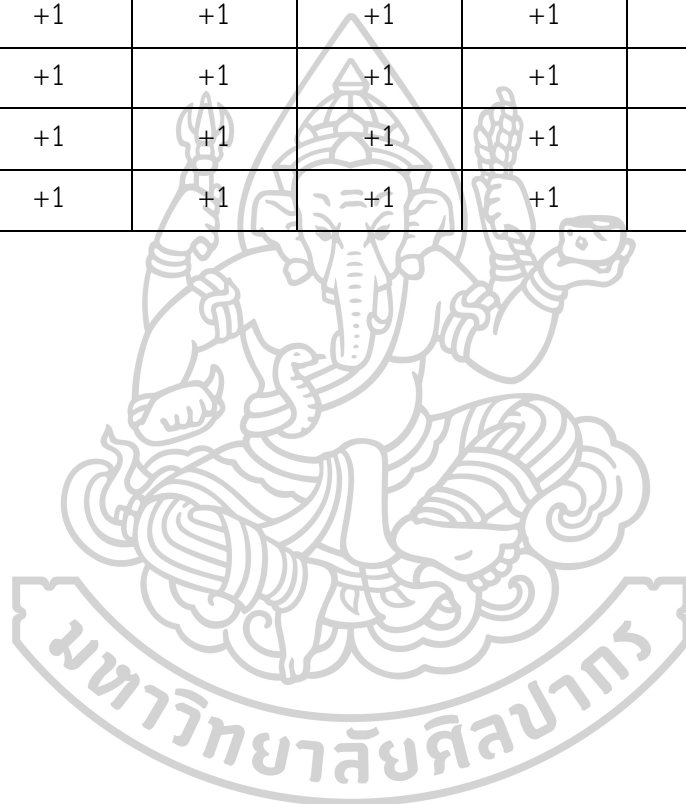
นักศึกษา 09 9065 8171

ภาคผนวก ข
ตารางค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ

ตารางที่ 14 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้าน
สภาพแวดล้อม สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 15 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านปัจจัย
นำเข้า สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	+1	0	0	+1	+1	0.60
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	0	+1	+1	+1	+1	0.60
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
12	0	+1	0	+1	+1	0.60
13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
15	-1	0	+1	0	+1	0.20
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	0	+1	+1	+1	+1	0.80
19	0	+1	0	+1	0	0.40
20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 16 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านกระบวนการ สำหรับผู้บริหารข้าราชการครู

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	0	+1	+1	0	+1	0.60
11	+1	+1	0	+1	+1	0.80
12	+1	0	0	+1	+1	0.60
13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
15	+1	+1	+1	0	+1	0.80
16	0	+1	+1	0	+1	0.60
17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	+1	0	0.80
21	+1	0	+1	+1	+1	0.80
22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
25	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านป้อ(บ้านป้อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านผลผลิต
สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
2	0	+1	+1	+1	+1	0.80
3	0	+1	+1	+1	+1	0.80
4	0	+1	+1	0	0	0.40
5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
11	+1	+1	+1	0	+1	0.80
12	+1	+1	+1	+1	0	0.80
13	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
14	0	+1	+1	+1	+1	0.80
15	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
19	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
20	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
21	+1	+1	+1	0	+1	0.80
22	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
23	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
24	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ตารางที่ 17 ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่
บ้านบ่อ(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครด้านผลผลิต
สำหรับผู้บริหาร ข้าราชการครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน (ต่อ)

ข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ					IOC
	1	2	3	4	5	
25	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
26	+1	+1	+1	+1	0	0.80
27	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
28	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
29	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
30	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
31	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
32	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
33	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
34	0	+1	+1	0	+1	0.60
35	+1	+1	+1	0	+1	0.80
36	+1	0	+1	+1	+1	0.80
37	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
38	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
39	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
40	+1	+1	0	+1	+1	0.80
41	0	+1	+1	+1	+1	0.80
42	+1	+1	+1	+1	+1	1.00
43	+1	+1	+1	+1	+1	1.00

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์ให้ทดลองเครื่องมือวิจัย

ที่ อว 8612.2/489

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

10 กรกฎาคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใต้บ้านบ่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 10 ฉบับ

ด้วย นางสาวพียะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับ อนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหาร การศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา. 09 9065 8171

ที่ อว 8612.2/450

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

10 กรกฎาคม 2563

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกระเช้าขาว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 10 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)
รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455
นักศึกษา. 09 9065 8171

ที่ อว 8612.2/488

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

10 กรกฎาคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดบางกะเจ้ากลาง (ศิลาทิราษฏร์รังสรรค์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 10 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษา ขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

นักศึกษา. 09 9065 8171

ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1 จาก 1

ที่ อว 8612.2/-

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

20 กรกฎาคม 2563

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 15 ฉบับ

ด้วย นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์ รหัสนักศึกษา 61252331 นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติ
ให้ทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
(บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” มีความประสงค์จะขอเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและนักเรียนในหน่วยงานของท่าน เพื่อประกอบการทำการค้นคว้า
อิสระ ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา จึงขอความอนุเคราะห์เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวม
ข้อมูลให้แก่นักศึกษาดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตามที่เห็นสมควร จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงวน อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
ปฏิบัติการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
โทร. 09 3979 3455

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
(สำหรับผู้บริหาร ครู)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความมุ่งหมายเพื่อทราบการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด

ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับความจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1) ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
- 2) ข้าราชการครู โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกหน้าทุกตอน โดยอ่านข้อความในช่องระดับการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ผู้วิจัยนางสาวปิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์

นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

- () ชาย () หญิง

2. อายุ

- () ต่ำกว่า 30 ปี () 31 - 39 ปี
() 40 - 49 ปี () 50 ปี ขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษา

- () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา
() อนุปริญญา () ปริญญาตรี
() ปริญญาโท () ปริญญาเอก
() อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

- () ผู้อำนวยการสถานศึกษา
() ข้าราชการครู

5. ประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่

- () ต่ำกว่า 10 ปี () 11 - 20 ปี () 21 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้าน
บ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบประเมินโดยตอบหรือทำเครื่องหมาย √ลงในช่องที่ท่านเลือกความ
คิดเห็นโปรดตอบแบบประเมินให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่าน
เกณฑ์ระดับความคิดเห็นของการประเมินพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ(บ้านบ่อ
ราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

1. การประเมินด้านสภาพแวดล้อม

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	มีป้ายคติธรรม หรือ คำขวัญในบริเวณโรงเรียน					
2	จัดประดิษฐานพระพุทธรูปประจำโรงเรียนและ ประจำห้องเรียนเหมาะสม					
3	สร้างบรรยากาศให้สงบ ร่มรื่น ใกล้ชิดธรรมชาติให้ สะอาด ปลอดภัย					
4	จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ปราศจากสิ่งเสพติด					
5	โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ					

2. การประเมินด้านปัจจัยเบื้องต้น

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	ความพร้อมและความเพียงพอของบุคลากร บุคลากรในโรงเรียนมีจำนวนเพียงพอสามารถแบ่ง หน้าที่รับผิดชอบโครงการได้					
2	ครูมีความรู้ความสามารถเข้าใจหลักการพัฒนา ผู้เรียน ตามหลักไตรสิกขา					
3	ผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม มีความรู้ ความสามารถที่เหมาะสม					
4	มีบุคลากรจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง					
5	วัสดุ-อุปกรณ์ จัดหาหนังสือ หรือเอกสารเกี่ยวกับการส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์อย่าง เพียงพอ					
6	ความพร้อมและความเพียงพอในด้านงบประมาณ งบประมาณดำเนินกิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตาม หลักสูตรเพียงพอเหมาะสม					
7	งบประมาณในการจัดกิจกรรมพิเศษเพียงพอ เหมาะสม					
8	งบประมาณการจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทาง ศาสนา เพียงพอเหมาะสม					
9	การสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมของ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง					

3. การประเมินด้านกระบวนการ

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
1	การวางแผนดำเนินงาน โครงการโรงเรียนวิถีพุทธมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน					
2	โรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธตามที่วางไว้					
3	ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน					
4	คณะกรรมการได้มีการวางแผนหรือเตรียมการก่อนที่จะเริ่มดำเนินกิจกรรมก่อนทุกครั้ง					
5	การดำเนินการจัดสภาพ หลักสูตรสถานศึกษาเน้นคุณธรรม จริยธรรม					
6	แผนการจัดการเรียนรู้มีการบูรณาการหลักธรรมหรือไตรสิกขา					
7	มีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น					
8	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมยกย่องทำความดีเป็นประจำ					
9	การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา มีการจัดการเรียนรู้โดยบูรณาการหลักไตรสิกขาทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
10	ส่งเสริมให้มีการนำหลักธรรมมาเป็นฐานในการคิดแก้ปัญหา					
11	มีการนิมนต์พระสงฆ์มาสอนนักเรียนเป็นประจำ					
12	เชิญผู้มีความรู้ ภูมิปัญญา ทางพระพุทธศาสนา มาสอนนักเรียน					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
13	มีการจัดให้นักเรียนไปเรียนรู้ที่วัดหรือศาสนสถานที่ เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นประจำ					
14	การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด มีการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริงด้วย วิธีการที่หลากหลาย					
15	มีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ อย่างต่อเนื่อง					
16	การปรับปรุงและพัฒนา มีการให้คำปรึกษากับผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรม					
17	มีการนำผลการนิเทศมาปรับปรุงกิจกรรมอย่าง ต่อเนื่อง					
18	มีการนำข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอของบุคลากรที่ เกี่ยวข้อง มาปรับปรุงโครงการ					
19	มีการนำผลการประเมินมาทบทวนเพื่อปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงาน					
20	มีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่าง เป็นระบบ					
21	การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มีการประเมินผลและสรุปผลกิจกรรมทุกกิจกรรม ของโครงการ					
22	มีการรายงานผลการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถี พุทธ ต่อผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องทราบ					

4. การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
ด้านกาย						
1. นักเรียนมีพฤติกรรมกรการบริโภคปัจจัย 4 ในปริมาณเหมาะสมได้คุณค่าแท้						
1	นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน					
2	นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว					
3	นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้					
2. นักเรียนมีการดูแลสุขภาพ						
4	นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ					
5	นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี					
6	นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง					
7	นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ					
3. นักเรียนมีการดูแลสิ่งแวดล้อม						
8	นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน					
9	นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
10	นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน					
ด้านศีล						
1. นักเรียนปฏิบัติ ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต						
11	นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น					
12	นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน					
13	นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น					
2. นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา						
14	นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย					
15	นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
16	นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ					
17	นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาระบุภาคเพื่อหาเจ้าของ					
18	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม					
19	นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่างๆอย่างเป็นระเบียบ					
20	นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง					
21	นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา					
22	นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็น ของตนเอง					
3. นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง						
23	นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม					
24	นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง					
25	นักเรียนรู้จักกาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด					
ด้านจิต						
1. นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ						
26	นักเรียนช่วยงานพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ					
27	นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
28	นักเรียนประพาศิตต่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองด้วย ความนอบน้อม					
2. นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อกัน						
29	นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
30	นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ					
31	นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
3. นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร						
32	นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง					
33	นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
ด้านปัญญา						
1. นักเรียนรู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วยสติปัญญา						
34	นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ					
35	นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้					
36	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม					
1. นักเรียนรู้บาป บุญ คุณ โทษ						
37	นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง					
38	นักเรียนละอายและเกรงกลัวต่อบาป					
39	นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น					
2. นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา แสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์ พัฒนางานอยู่เสมอ						
40	นักเรียนมีลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ในด้านพระพุทธศาสนา					
41	นักเรียนเอาใจใส่และความเพียรพยายามในการเรียนรู้					
42	นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ					
43	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สัมภาษณ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการส่งเสริมการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างยิ่ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
(สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความมุ่งหมายเพื่อทราบการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับ ความจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

1) นักเรียน โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลผลิต เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกหน้าทุกตอน โดยอ่านข้อความในช่องระดับการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวพิยะภา ใจชื่อสมบุญ

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง การประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 10 ปี () 11 - 15 ปี

3. กำลังศึกษาระดับชั้น

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบประเมินโดยตอบหรือทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่ท่านเลือกความคิดเห็นโปรดตอบแบบประเมินให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่านเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของการประเมินพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้าน
 ปอ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
 การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
ด้านกาย						
4. นักเรียนมีพฤติกรรมกรบิโรคปัจจย 4 ในปริมาณเหมาะสมได้คุณค่าแท้						
1	นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน					
2	นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว					
3	นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้					
5. นักเรียนมีการดูแลสุขภาพสุภาพ						
4	นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ					
5	นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี					
6	นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง					
7	นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ					
6. นักเรียนมีการดูแลสิ่งแวดล้อม						
8	นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน					
9	นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
10	นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน					
ด้านศีล						
4. นักเรียนปฏิบัติ ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต						
11	นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น					
12	นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน					
13	นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
5. นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา						
14	นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย					
15	นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ					
16	นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ					
17	นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาระบุเพื่อหาเจ้าของ					
18	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม					
19	นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่างๆอย่างเป็นระเบียบ					
20	นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง					
21	นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา					
22	นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง					
6. นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง						
23	นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม					
24	นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง					
25	นักเรียนรู้กาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด					
ด้านจิต						
4. นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ						
26	นักเรียนช่วยงานพ่อแม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ					
27	นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
28	นักเรียนประพาศิตต่อพ่อแม่ หรือผู้ปกครองด้วยความนอบน้อม					
5. นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อกัน						
29	นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
30	นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ					
31	นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
6. นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร						
32	นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง					
33	นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง					
34	นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้					
35	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม					
ด้านปัญญา						
4.นักเรียนรู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วยสติปัญญา						
36	นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ					
5. นักเรียนรู้บาป บุญ คุณ โทษ						
37	นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง					
38	นักเรียนสะอาดและเกรงกลัวต่อบาป					
39	นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น					
6. นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา แสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์ พัฒนางานอยู่เสมอ						
40	นักเรียนมีลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ในด้านพระพุทธศาสนา					
41	นักเรียนเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้					
42	นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ					
43	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สัมภาษณ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการส่งเสริมการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างไร

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือน้อย่างยิ่ง

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ: โครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

(สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ)

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้มีความมุ่งหมายเพื่อทราบการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ข้อมูลที่ได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอโดยภาพรวม ซึ่งจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด ดังนั้นผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากท่านได้ตอบแบบสอบถามให้ตรงกับ ความจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ของการวิจัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการศึกษาต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม

1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ

2. แบบสอบถามมี 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธด้านผลผลิต เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกหน้าทุกตอน โดยอ่านข้อความในช่องระดับการดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการประเมินตามความคิดเห็นของท่าน

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

นางสาวปิยะภา ใจชื่อสมบุรณ์

นักศึกษาระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

.....

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงที่เกี่ยวกับตัวของท่าน

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. อายุ

() 35 - 45 ปี () 46 - 55 ปี

() 56 - 60 ปี () 60 ปี ขึ้นไป

3. กำลังศึกษาระดับชั้น

() ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา

() ปวช/ปวส () ปริญญาตรี

() ปริญญาโท () อื่นๆ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการประเมินโครงการ:โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

คำชี้แจง ขอความกรุณาตอบแบบประเมินโดยตอบหรือทำเครื่องหมาย ✓ลงในช่องที่ท่านเลือกความคิดเห็นโปรดตอบแบบประเมินให้ครบทุกขั้นตอน และทุกข้อความคิดเห็นตามความคิดเห็นของท่านเกณฑ์ระดับความคิดเห็นของการประเมินพิจารณา ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด
4	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก
3	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง
2	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อย
1	หมายถึง	ผลการประเมินอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นการประเมินเกี่ยวกับโครงการโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
การประเมินด้านผลผลิต

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
ด้านกาย						
7. นักเรียนมีพฤติกรรมการบริโภคปัจจัย 4 ในปริมาณเหมาะสมได้คุณค่าแท้						
1	นักเรียนรับประทานอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน					
2	นักเรียนปิดน้ำ/ไฟ เมื่อใช้เสร็จแล้ว					
3	นักเรียนรู้จักซ่อมแซมสิ่งของเครื่องใช้					
8. นักเรียนมีการดูแลรักษาสุขภาพ						
4	นักเรียนรู้จักรักษาสุขภาพให้ถูกสุขลักษณะ ป้องกันตนเองจากโรคติดต่อ					
5	นักเรียนมีความร่าเริงแจ่มใส มีบุคลิกภาพที่ดี					
6	นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง					
7	นักเรียนออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ					
9. นักเรียนมีการดูแลสิ่งแวดล้อม						
8	นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียน					
9	นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน					
10	นักเรียนไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมบริเวณโรงเรียน					
ด้านศีล						
7. นักเรียนปฏิบัติ ศีล 5 เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต						
11	นักเรียนไม่ขโมยของผู้อื่น					
12	นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน					
13	นักเรียนไม่พูดโกหกผู้อื่น					
8. นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา						
14	นักเรียน มีความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย					
15	นักเรียนมีการวางแผนการทำงานอย่างระบบ					
16	นักเรียนไม่ทุจริตในการสอบ					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
17	นักเรียนนำสิ่งของที่เจอมาประกาศเพื่อหาเจ้าของ					
18	นักเรียนปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน ห้องเรียน ชุมชน และสังคม					
19	นักเรียนเข้าแถวรับบริการต่างๆอย่างเป็นระเบียบ					
20	นักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริง					
21	นักเรียนปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา					
22	นักเรียนไม่ถือสาเอาสิ่งของหรือผลงานผู้อื่นมาเป็นของตนเอง					
9.นักเรียนปฏิบัติกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง						
23	นักเรียนปฏิบัติตามหลักธรรมได้อย่างเหมาะสม					
24	นักเรียนแต่งกายด้วยตนเอง					
25	นักเรียนรู้จักกาลเทศะในการแสดงออก เช่น การพูด					
ด้านจิต						
7. นักเรียนมีความกตัญญูรู้คุณ ตอบแทนคุณ						
26	นักเรียนช่วยงานพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองเป็นประจำ					
27	นักเรียนช่วยเหลือครูทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
28	นักเรียนประพาศิตต่อพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองด้วยความนอบน้อม					
8.นักเรียนมีความเมตตากรุณาต่อกัน						
29	นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านทุกครั้งเมื่อมีโอกาส					
30	นักเรียนมีความรักและความหวังดีต่อผู้อื่นเสมอ					
31	นักเรียนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ					
9.นักเรียนทำงานอย่างตั้งใจ อดทน ขยัน หมั่นเพียร						
32	นักเรียนมุ่งมั่นตั้งใจทำงานจนสำเร็จลุล่วง					
33	นักเรียนตั้งใจฟังคำสั่งสอนของผู้อื่นโดยไม่โกรธเคือง					
ด้านปัญญา						
7.นักเรียนรู้เท่าทัน แก้ไขปัญหาชีวิตและการทำงานด้วยสติปัญญา						
34	นักเรียนทำงานเป็นระบบ มีความรู้ความสามารถในงานที่ทำ					
35	นักเรียนมีความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาได้					

ที่	ข้อความ	ระดับการประเมิน				
		5	4	3	2	1
36	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้ อย่างเหมาะสม					
8.นักเรียนรૂบาบ บุญ คุณ โทษ						
37	นักเรียนปฏิบัติตนโดยคำนึงความถูกต้อง					
38	นักเรียนละเอียดและเกรงกลัวต่อบาป					
39	นักเรียนกลัวการกระทำผิดต่อผู้อื่น					
9.นักเรียนใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา แสวงหาความจริง และใฝ่สร้างสรรค์ พัฒนางานอยู่เสมอ						
40	นักเรียนมีลักษณะนิสัยใฝ่เรียนรู้ ในด้านพระพุทธศาสนา					
41	นักเรียนเอาใจใส่และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้					
42	นักเรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ					
43	นักเรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสารสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่างๆ					

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการส่งเสริมการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมืออย่างยิ่ง

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวปิยะภา ใจชื่อสมบูรณ์
วัน เดือน ปี เกิด	19 มีนาคม 2529
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2542 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จากโรงเรียนวัดปรกเจริญ จังหวัดราชบุรี พ.ศ.2544 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนศรีธธา สมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ.2549 สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียนอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี พ.ศ.2553 สำเร็จการศึกษา รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร พ.ศ.2557 สำเร็จการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม พ.ศ.2561 เริ่มเข้ารับการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน	65/5 หมู่ 2 ต.บ้านบ่อ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร 74000
ผลงานตีพิมพ์	-
รางวัลที่ได้รับ	-

